

ezan.

Previesť do tlače pripravil Ivan N. Köck

Tat v mlinu

all i

rec in Nemec.

Češki spisal J. N. Štěpánek, pristo poslovenil J. K.

Dež. gledališče

V petek, dné 16.

gost nastopi g. Ignat

Prvikrat na slovens

Jakob

Dinner & treh dejeuner.

Revised Ru

Tiễn

Kratkočasna spevzgraj v enem dejanju. Prosto poslovenil B

Q s o b

Gospod Poljanec, *Barala*
Ljuboslava, njegova varnarka, *Poljanec*
Zorička, njena baba, *al'ja*

Muzikalni del spevoigre vodi pe

Narodno gledališče v Drama.

Predstava 141. — Gled. predstava 20

V četrtek, 6. februarja 1919.

Otvoritvena predstava

TUGON

Tragedija v petih dejanjih (7. slikah). Spisal Josip Jurčič
Hinko Nučič.

OSEBE:

Tugomer	Hinko Nađić.
Zorislava, njegova kćer	Marijanović-Markova
Orozdina, njegova sestra	Mila Šarićeva.
Stara Viza, njegova babica	Jadja Hladak-Tomajev
Rastko, njegov sinak	Tilka Jerzeček.
Bojan, njegov prijatelj	Aljožij Drenovec.
Mestislav	Fran Hlebjanja.
Batog	Edvard Gregorin.
Volkan	Viktor Lešjak.
Lasun	Pavel Ložnik.
Motabac	Fran Mohorčič.

I. } star
II. }
I. } Bra
II. }
Zovolj, k
med Sl
Gripo, n
Sloven
Geron, fr
knez p
Hildeber

Čališče v Ljubljani.

23. januarja 1870

p r a y i

VO DRUŠTVO

predstavo :

LUND-2.

25 kr

...pri in lože se dobivajo v
...ari citalnični trafiki v Šelen-
burgovih ulicah in na večer
predstave pri blagajnici.

30 kr.	Y	abonnement na sedeže se
20 -		lahko vstopi vsak dan.
10 -		

...kr. pehotnega polka Leopold II., kralj Belgijcev št. 27.

...predstavi v nedeljo, 18. marca 1900.

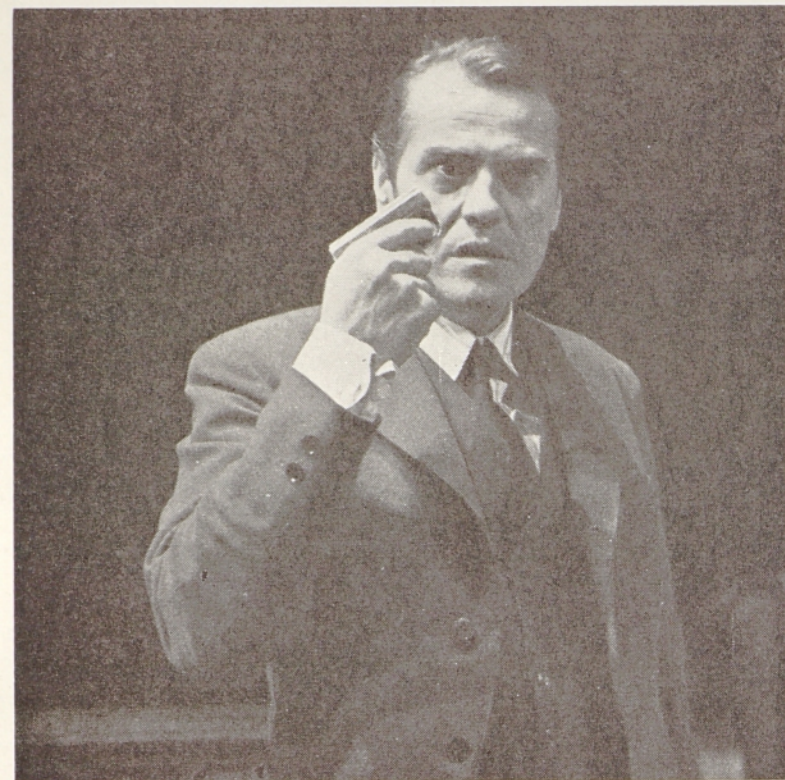
...ne ob polu 4 uri zadnja ljudska predstava ob izredno znizanih cenah igra.

Zapravlivac.

Na naslovni strani: detajl z jubilejnega plakata
Ljudez Rozman v vlogi Jermana
v Cankarjevih »Hlapci«
Seena iz Cankarjevih »Hlapcev«
Vilma Bukovčeva v vlogi Minke v Gorenjskem slavčku
Ladko Korošec – župan v Gorenjskem slavčku
 Foto: M. Pal

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica
 v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva
 cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica
 ZIMA VRŠCAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOŽE PREŠEREN.
 Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtig.

Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izi-
 deta dve številki skupno. Letna naročnina za preko-
 morske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz
 inozemstva: devizni račun pri Splošni gospodarski
 banki 501-620-5-3204-10-4; za dinarska plačila 501-8-51.
 Poštnina plačana v gotovini. Rokopisov ne vrača-
 mo. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

1867 — 1967

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

Oktober

XIV. leto

Št. 10

Vsebina:

Josip Vidmar: Ob stoletnici

Jana Milčinski: Stane Sever o slovenskem gledališču in o sebi

Bil je delavec kakor mi...

Ernest Petrin: Na dan republike vlak do Kopra

Jože Prešeren: Med Bačem in Knežakom — nova šola in spomenik

Jurica Zadavec: Naš vina na tujem trgu
Martin nm krsti vino...

Boro Borovič: Nova podoba Lendave

News

Les nouvelles

Zanimivosti — novice

J. P.: Obisk v eni naših tovarn pred 29. novembrom

Jože Župančič: Ob 200-letnici Dolenjskih Toplic

Jože Vetrovec: Ljubljancanka, tretja med najlepšimi Jugoslovankami

Otroci berite

Neža Maurer: November

Tone Pavček: Dva Andreja

Črtomir Šinkovec: Uganka

Pavel Golia: Lisica in petelin

Smiljan Rozman: Spomenik (Le monument)

R. V.: Ob 29. novembru — Prihaja »Nevidni bataljon«

Katka Zupančič: Jesenska — Izpod jarma

Naši po svetu

Vprašanja — odgovori

Naša beseda

Učimo se slovenščine

Humor

France Milčinski-Ježek: Domača vojna

Izšel je Slovenski izseljenski koledar za leto 1968

Koledar stane 3,00 USA dolarje ali enako vrednost v drugi valuti.

Naročite ga čimprej pri Slovenski izseljenski matici Ljubljana, Cankarjeva 1 II ali pri svojih zastopnikih. Zastopnikom nudimo provizijo.

Slovenski izseljenski koledar 1968 je lepo praznično darilo za vaše sorodnike, prijatelje in znance!

Pohitite z naročili!

Rojaki v Nemčiji! Obveščamo vas, da je vsak petek rezerviran v vlaku za Jugoslavijo en spalni vagon. — Vožnja preko Ljubljane do Reke in nazaj stane 129 DM. Prijavite se na naslov:

**JOŽE JAKLIČ, 413 MOERS a/RH, Alsenstr. 27 b
DEUTSCHLAND**

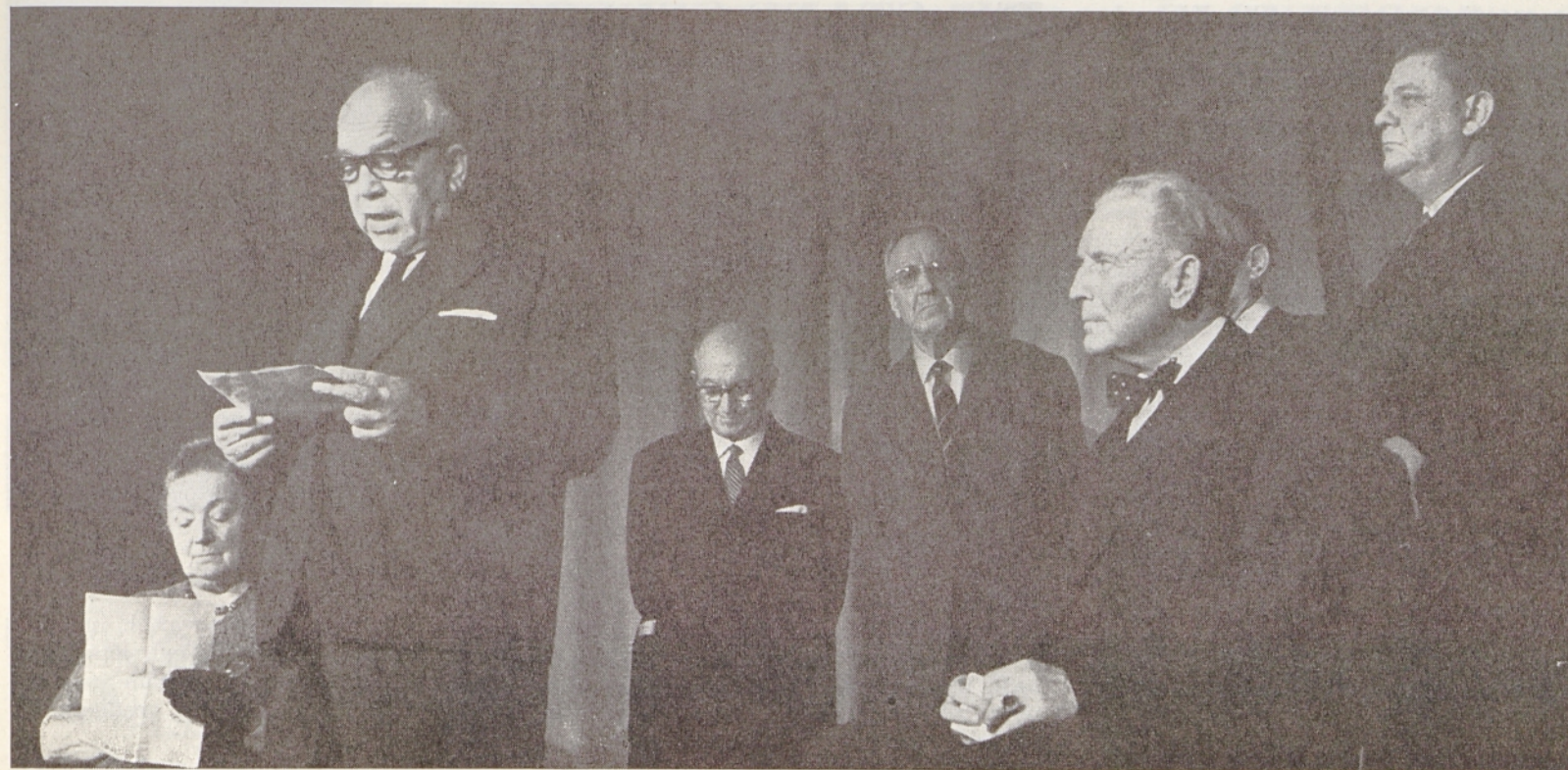

POSLOVALNICE POHISTVA: Ljubljana — Titova 50, Kidričeva 1, Vižmarje 168, Celje — Zidanškova 15, Tkalska 13, Maribor — Partizanska 15

POSLOVALNICE FINALNIH IZDELKOV IN GRADBENEGA MATERIALA: Ljubljana — Gospodarsko razstavišče Hala »D«, Celje — Savinjsko nabrežje 8, Maribor — Cankarjeva 2

1867-1967

Ob jubilejnim slavlju v Ljubljanski Drami so začetek proslav pozdravili tudi nekateri naši starejši vidni dramski umetniki. Na sliki od leve: Elvira Kraljeva, Pavle Kovič (govori), Vladimir Skrbinšek, Lojze Drenovec in Stane Sever (Foto: L. Dolinšek)

Josip Vidmar

OB STOLETNICI

Leto 1867 je gotovo znamenit datum v analih slovenske kulture. Z ustanovitvijo Dramatičnega društva so Slovenci prvič dokumentirali svojo dejavno in organizirajočo voljo do graditve kulturne nadstavbe v svojem življenju. Kot vsak kulturni narod so se odločili, da hočejo imeti gledališče, svoje gledališče, ki bi se posvetilo uprizarjanju slovenske dramatike in svetovne dramatike v slovenskem jeziku. Res, mogoče je videti v tedanjem prizadevanju enega izmed tokov velikega procesa, velikega boja Slovencev za enakopravnost slovensčine v vsem življenju od doma do šole, od osnovnih do najvišjih njenih oblik pa vse do javnih služb in do najsubtilnejših izrazov vsega človeškega. Toda treba se je pri tem zavedati, da so z zahtevo po lastnem gledališču segli že tudi po najvišjem smotru, ki daje njihovi tedanji odločitvi posebno znamenit in svečan značaj.

Odločitev, storjena pred stotimi leti v razmerah, v kakršnih so takrat živeli naši očetje in predniki, nam govori o skoraj

pravljicnem kulturnem poletu, ki se je v nji manifestiral. Spričo tanke meščanske in redke razumniške plasti s slovensko zavestjo, ki je živela v tedanji Ljubljani in po drugih naših krajih in še spričo resnično siromašnega stanja naše izvirne in prevodne literature, se nam danes ta ustanoviteljski sklep zdi skoraj nerealen in utopičen. In vendar je bil realen; očitno je izvirjal iz globokega in povsem realnega stremljenja tega naroda po kulturi in njenih vrednotah. Zgodovina teh stotih let, zlasti zgodovina nastajanja slovenskega gledališča v prvi petdesetletni polovici tega časa je prepričljiv dokaz za silovitost volje in hotenja, ki sta se tu izražala.

Kdor prebira in premišlja to zgodovino od bednih začetkov Dramatičnega društva, od prvih milostno dovoljenih nam slovenskih predstav v deželni Stanovski gledališču, v katerem je vladala nemščina, do novih in novih zahtev slovenskega življenja, do prvih zametkov poklicnega gledališča, do čedalje odločnejšega zavzemanja

novih in novih pravic in vse do končne osvojitve Deželnega gledališča in do že določnega formiranja poklicne igralske družine, ki si je priborila svojo stalnost šele v Jugoslaviji, kdor zasleduje ta proces in ga razmišlja, si ga resnično ne more razložiti drugače, kakor s spoznanjem, da se je v njem izrazila in izživela neodjenljiva kulturna volja, ki jo moramo spoštovati in občudovati. S svojo krhko neodjenljivostjo nas spominja na čudež prvih pomladnih rastlin, ki se s svojimi nežnimi poganjki in listi prebijajo in se zmagovito prebijejo skozi zamrzlo zemljo, skozi sneg in led na sonce in luč. Da, taka naravna moč se je manifestirala v sto letih našega gledališča in prebila se je na sonce in luč. Kajti danes imamo slovensko dramo in veliko svetovne dramatike v slovensčini in to v lastnem gledališču, s kultiviranim slovenskim govorom in z visoko sposobnimi slovenskimi odrskimi umetniki.

Prav in potrebno se mi zdi ogledati si ob tem prazniku nekoliko pozorneje naravo

in značaj te znamenite volje. Kje, v kom je zaživela, živela in dozorela do uresničitve? Znano je, da je prvo slovensko predstavo priredil Linhart s svojo »Županovo Micko«. Linhart in Zoisov krog. In kaj je kulturnozgodovinski smisel Zoisovega kroga? Ali ni ta krog prvič v naši zgodovini kot krog laikov prevzel vodstvo v slovenski kulturi, ki je bila do tedaj izključno v rokah klera? Ob tem prehodu se je vnela prva iskra. In kje se je misel o slovenskem gledališču pojavila vnovič? V Prešernovem krogu, ko je veliki poet redigiral »Matička« in obljubljal tragedijo. Ta misel je živela od vsega začetka z Levstikom, ki je šest let po Prešernovi smrti uprizoril v svojem rojstnem kraju svojega »Junteza« in ki je bil še dvanaest let pozneje duša snujočega se in naposled ustanovljenega Dramatičnega društva. Levstik, napredni mladoslovenec in neizprosni sovražnik našega mračnjaštva in zaostalosti. In ali niso ravno te mračne sile med nami po vseh zmagah naše kulturne volje, potem ko je naše gledališče prvič komaj vzcvetelo, ali niso sile zaostalosti brutalno pretrgale razvoja tega našega kulturnega zavoda, da je mogel znova zaživeti šele v novi državi Srbov, Hrvatov in Slovencev? Da, slovensko gledališče je sen Linharta, Zoisa, Prešerna, Smoleta, Levstika, Cankarja, Župančiča, uresničil ga je kulturni vzgon, ki živi in snuje v slovenskem narodu.

Taka je vsebina našega praznika. Njena dragocenost nas ne zavezuje samo k občudovanju, marveč nam nalaga, da gojimo ponosno zavest o njem in da čutimo pri tej zavesti nemajhno odgovornost. Nalaga jo ne samo današnjim gledališkim delavcem, ki bi jim zavest o preteklosti našega gledališča morala dramiti ravno tako neodjenljivo kulturno voljo, kakor so jo dokazali njihovi predhodniki, voljo, ki bi nas zanesljivo vodila k prvim in trdnim vrednotam kulture in s tem k resničnemu slovenstvu vsega gledališkega izraza in duha. Toda to ni samo dolžnost in naloga naših gledališčnikov, ne, to je naloga nas vseh, tudi nas, ki smo pasivna, sprejemajoča polovica gledališča in ki gledališče spremljamo in ljubimo. Na nas vseh leži ta dolžnost in seveda ne samo dolžnost do gledališča, marveč do vse tiste velike človeške stvari, v kateri je gledališče samo eden od sestavnih delov.

STANE SEVER

o slovenskem gledališču
in o sebi

»Žive naj vsi narodi...« Z besedami Prešernove »Zdravice« je igralec Stane Sever nazdravil jubilejnemu gledališkemu letu in naznanil začetek proslav. Težko bi našli primernejših besed za ta slavnostni uvod v jubilejno sezono in težko bi našli boljšega recitatorja za to Prešernovo pesem. Saj je Stane Sever že nekaj let prvi predstavnik slovenskega gledališča in zato je prav, da vam ob stoletnem jubileju prav on pove nekaj besed o poslanstvu gledališke umetnosti, o slovenskem gledališču pa tudi o sebi.

Sprejel me je, oblečen v dolgo, črno suknjo, z umetno posivelimi lasmi, kakršen je pravkar prišel z odra, kjer je v Cankarjevih »Hlapcih« odigral vlogo župnika; morda zaradi te častitljive preobleke, morda zaradi pomembnosti jubileja, je tudi njegov glas bolj svečan, ves zaverovan v poslanstvo gledališča.

»Vsi, ki delamo pri gledališču, verjameмо v poslanstvo umetnosti in še posebej v poslanstvo gledališča. Umetnost je tista, ki združuje narode, gledališče pa še posebej tke vezi sporazumevanja na znotraj, od človeka do človeka. Žal se tega poslanstva marsikje premalo zavedajo. Nekateri vidijo v njem le komercialno blago, drugi spet iščejo le zabavo. Na srečo je slovenski gledalec izjema. Medtem ko je drugod po Jugoslaviji in tudi v svetu čutiti gledališko krizo, so naše predstave zmerom lepo obiskane in navdušeno sprejete povsod po Sloveniji; zunaj Ljubljane včasih celo bolj kot v vsega dobrega presiti Ljubljani.«

Z ljubljansko Dramo ste večkrat gostovali tudi v tujini.

»Bil sem na vseh gostovanjih in lahko rečem, da smo povsod dosegli lepe uspehe. Prav izreden uspeh pa nam je prinesel Kralj Lear na zadnjem gostovanju v Milanu.«

V tej predstavi ste igrali naslovno vlogo. Videli pa smo vas tudi v komedijah, v klasičnih in sodobnih dramah. Odigrali ste dolgo vrsto najrazličnejših vlog. Ali lahko poveste, katere so vam najljubše?

»Igralec drugače vrednoti svoje delo, kot ga sodi občinstvo. Zmerom so mi bile najbližje tiste vloge, v katere sem vložil največ truda, pa čeprav potem tako pri gledalcih in kot pri kritiki niso dosegle zaželenega uspeha. Sicer pa mi je najljubša tista vloga, ki jo trenutno igram.«

Tedaj torej Župnik v Cankarjevih »Hlapcih«. Pred leti ste v tej drami igrali Jermana. Ali vam ni bilo težko, iz Jermana preleviti se v župnika?

»Sploh ne. Že tedaj, ko sem še igral Jermana, sem si na tistem želel nekoč igrati tudi župnika. Obe vloge rasteta iz enih korenin. Oba — Jerman in župnik sta veliki osebnosti, loči ju le različna ideologija. Sicer pa sem z vlogo delavca v »Hlapcih« začel svojo igralsko pot v Drami. Tedaj mi je bilo dvajset let.«

Igrali ste tudi v drugih Cankarjevih dramah.

»V Kralju na Betajnovi sem bil najprej Maks in pozneje Kantor. V komediji Za narodov blagor sem predstavljal Gornika.

OB STOLETNICI DRAMATIČNEGA DRUŠTVA

Vloge Cankarjevih junakov so mi blizu, saj so del mene, kot so Cankarjeve drame del vsakega Slovenca.«

In kaj sodite o sodobni slovenski dramatik?

»Imamo nekaj dobrih sodobnih domačih dram, tistih, ki ne hlastajo po atrakciji in so napisane pošteno in zavzeto. V tej sezoni bom nastopil v Kozakovi drami Kongres, v kateri so mi dodelili vlogo Samsona, rektorja univerze.«

V radijski priredbi Kosmačeve novele »Tantadruj«, ki je v Italiji pred kratkim dobila visoko priznanje, ste odigrali naslovno vlogo.

»Tantadruj je čudovita zgodba in je zaslužen dobiti nagrado. Vesel sem, če sem s svojo igro lahko pripomogel k uspehu. V radiu rad in veliko igram. Tudi tam sem začel nastopati, ko mi je bilo dvajset let. Precej igram tudi na televiziji in v filmu. Prav sedaj nastopam v na televizijskem natečaju nagrajeni igri Balada o temi, ki jo je napisal Saša Vuga.«

Naši rojaki vas poznajo tudi s plošč.

»Za otroke sem posnel Levstikovega Martina Krpana in Andersenove pravljice. Naše rojake pa verjetno še posebej zanimajo plošče z recitacijami Prešernovih

pesmi, ki sva jih posnela skupaj s kolegico Dušo Počkajevo.«

In kako in kdaj ste prvič stopili na odrske deske?

»Gledališču sem se zapisal že v srednji šoli. Nastopal sem na amaterskih odrih. To je bila moja igralska šola — amaterski odri in pa življenje.«

Vaši uspehi in številne nagrade pričajo, da je bila ta šola več kot uspešna. Svoje znanje in izkušnje z odra posredujete tudi mladim, bodočim igralcem na Akademiji za gledališče,

»To delo me veseli, čeprav je naporno in mi vzame veliko časa. Pred leti sem predaval o igri, zdaj pa o umetniški besedi. Tako združujem teorijo in prakso in izpopolnjujem sebe in bodoči rod slovenskih igralcev. Med mladimi je nekaj obetajočih talentov; škoda le, da je premalo možnosti za njihovo zaposlitev. Vendar za bodočnost slovenskega gledališča nisem v skrbeh. Kakor se je pred sto leti priborilo skozi začetne težave do današnjih uspehov, kakor živi slovenska beseda na amaterskih odrih širom po svetu, kjerkoli prebivajo naši rojaki, tako bo slovensko gledališče živelo tudi vnaprej, doma in v tujini in iz roda v rod.«

Jana Milčinski

Prizor iz drame Ivana Gorkega Na dnu na odru Slovenskega narodnega gledališča v Trstu

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU OB JUBILEJU

Tudi slovensko poklicno gledališče v Trstu ima za seboj dolgoletno tradicijo. Že pred 65 leti je bilo ustanovljeno dramatično društvo, pred šestimi desetletji pa je dobil Trst slovensko poklicno gledališče, ki ima danes za seboj bogato zgodovino, polno veselih in tudi žalostnih strani, ko je zanosno zvenela s tržaškega odra slovenska beseda in tedaj, ko je pod pritiskom fašizma morala umolkneti. Danes spet polno zveni pod lastnim krovom.

Letos se je tudi tržaško slovensko gledališče vključilo v jubilejno slavlje slovenskih gledališč. Gledališko sezono je odprlo z domačim delom — dramo Iva Brnčiča »Med štirimi stenami«. Slavnostna premiera je bila 21. oktobra v Slovenskem kulturnem domu. Pomembnega gledališkega večera so se udeležili med drugim ugledni predstavniki slovenskega prebivalstva na Tržaškem in mnogi gostje iz Slovenije. Pred začetkom predstave je zbrane pozdravil predsednik gledališkega upravnega sveta Rado Ravbar, ki je naglasil, da je »praznično leto slovenskih gledališč obenem tudi praznik za gledališče v Trstu: ker je slovensko gledališče, in ker je in hoče ostati — kljub meji — del, veja močnega, vedno večjega drevesa slovenskega teatra«. Letošnja sezona tržaškega slovenskega gledališča bo še posebej bogata zaradi številnih gostovanj slovenskih in hrvaških dramskih in opernih gledališč.

NAŠI GLEDALIŠKI ODRI NA TUJEM

Ob velikem prazniku naše gledališke umetnosti — stoletnici slovenskega gledališča, se nam zdi prav, da se vsaj s skromno besedo spomnimo številnih slovenskih hramov gledališke umetnosti in kulture raztresenih po svetu, kjer živijo Slovenci. Zdaj samo bežno povasujemo pri naših izseljenskih amaterskih gledaliških skupinah, ki delujejo v raznih deželah Evrope, pa v Ameriki, Argentini, Urugvaju, Kanadi, Avstraliji in še kje. Mnoge od teh skupin delujejo še danes in so polne načrtov za jutrišnji dan, za mnogimi pa se je zastor že zagrnil. Le zgodovina še pripoveduje o igralcih, režiserjih, dramaturgih, dirigentih, maskerjih in ostalih, pa o igrah, ki so jih igrali, o naporih in uspehih.

Ko so šli naši ljudje v tuji svet, niso prinesli tja le svojih pridnih rok. V srcih so prinesli s seboj tudi ljubezen do domače dežele in rodne besede in trdno voljo, da jo ohranijo. Zaživela so društva, pevski zbori, igralske skupine, godbe itd. Ni bilo lahko po celodnevem trdem delu hoditi na vaje, a navdušenje je storilo svoje.

Ustavimo se le v Clevelandu, kjer je največja slovenska naselbina. V času med obema vojnama je tam delovala vrsta dramskih skupin. Ustanovitve prve sega celo nazaj v začetek tega stoletja. Tam so bile dramske skupine društev — Lunder-Adamič, Naš dom, Triglav, Lilija, Naša zvezda, Ivan Cankar in Anton Verovšek. Izmed teh delujeta danes le še skupini društev Naša zvezda s sedežem v Slovenskem društvenem domu na Recherjevi ce-

sti in Anton Verovšek, ki ima svoje društvene prostore v Slovenskem delavskem domu na Waterloo cesti, ki zdaj prirejata igre občasno. Dramsko skupino društva Lilija, ki je imelo svoj sedež v Slovenskem narodnem domu na Holmes aveniji, so po treh desetletjih pred nekaj leti obnovili novi slovenski priseljenci.

Dramsko društvo Ivan Cankar, ki je prenehalo s svojim kulturnim delom pred nekaj leti, spada nedvomno med najvidnejše naše amaterske odre na tujem. V skoraj štirih desetletjih svojega obstoja poleg številnih ljudskih iger in komedij je igralska skupina društva Ivan Cankar uprizorila na odru ponosnega Slovenskega narodnega doma dolgo vrsto zelo zahtevnih dramskih del. Med temi je bilo tudi veliko Cankarjevih dram. Prizadevnim amaterjem, polnim zanosa in idealizma, je zlasti koristil obisk znane slovenske dramske umetnice, pionirke slovenskega gledališča iz Ljubljane, Avguste Danilove, ki je kmalu po otvoritvi novega Slovenskega narodnega doma, leta 1924 obiskala Cleveland in prevzela pri društvu Ivan Cankar za eno leto režijo in vodstvo dramske šole. V času gostovanja Avguste Danilove je dramska skupina društva Ivan Cankar dosegla svoj umetniški višek. Takrat je društvo štelu blizu 75 aktivnih članov. Ustanovili so tudi mladinski odsek, ki se je postavil zlasti s Hauptmanovo pravljico igro Janko in Metka.

Pod vodstvom in v režiji Avguste Danilove so člani društva Ivan Cankar igrali za amaterje zelo zahtevna dela, kakor

Golgoto, Bratje sv. Bernarda, Pahljača lady Windermere, Ekvinokcij, Martin Krpan itd. Dramske tečaje, ki jih je vodila Avgusta Danilova, je obiskovalo trideset do štirideset članov, ki so postali res dobri igralci in režiserji in so ponesli svoje igralsko znanje tudi v druge naselbine.

Leto 1928 je bilo rojstno leto prve slovenske opere, spisane in uglasbene v Ameriki. To je bila Turjaška Rozamunda, ki sta jo po Prešernovi baladi spremenila v opero slovenska rojaka zakonca Ivanush. Tej so na odru clevelandske Zarje sledila operna dela Parmov Urh, grof celjski, Foersterjev Gorenjski slavček, Flotova Marta, Zajčev Nikola Šubic Zrinjski, Verdijev Trubadur. Naši ljudje, vsi preko dne zaposleni v različnih poklicih, so zvečer postali operni pevci in dramski igralci mnogi so bili eno in drugo. Pevsko in igralsko so bile stvaritve na višini, kar so ponovno ugotavljali tudi poklicni kritiki.

V Clevelandu danes Glasbena matica nadaljuje s svetlo tradicijo. Še pojo naše pesmi, odlomke iz opernih del, čeprav moramo priznati, da so se vrste pevcev zelo zredčile, v mladih pa ni več tistega navdušenja, tistega silnega zagona, ki premaga in zmore vse.

Mnogih pionirjev ni več. Odšli so, da se več ne povrnejo. Toda na listih zgodovine so ostali in bodo ostali. Imena, imena, imena. Toliko imen. Toliko klenih klesarjev naše kulture. V spomin in zahvalo igralskim skupinam po svetu je posvečenih ob jubileju slovenskega gledališča teh nekaj skromnih besed.

I. S.

Zofka Birk v vlogi matere in John Steblaj v vlogi Domna v ljudski igri Domen, na odru dramskega društva Ivan Cankar v Clevelandu

Scena iz Foersterjevega Gorenjskega slavčka na odru Slovenskega narodnega doma v Clevelandu 23. nov. 1930

Iz opere Viktorja Parme Urh, grof celjski, na odru clevelandске Zarje 29. nov. 1929

G. Verdi: Trubadur. Azucena Josephine Milavec-Skufca, Enrico Louis Belle

Letos v ljubljanski operi kar štiri domača dela

V ljubljanski operni hiši so za letošnjo sezono, ko slavimo stoletnico slovenskega gledališča, še posebno skrbno izbirali spored. Odločili so se za dela, ki naj s svojimi velikimi umetniškimi dosežki pritegnejo čim širši krog ljubiteljev operne in baletne umetnosti.

V izbranem sporedu najdemo kar štiri domača dela. Za slavnostno otvoritev jubilejnega leta je zapel »Gorenjski slavček« — prva slovenska opera. Tej je sledila prenovljena uprizoritev Kozinove opere »Ekvinokcij« in pa balet Danila Švare »Nina«. Seznam del domačih skladateljev dopolnjuje še najnovejša opera istega skladatelja »Ocean«.

Med operami tujih skladateljev bomo gledali najpriljubljenejša dela: Verdijevo »Aido«, Puccinijevo »Madame Butterfly« in Gounodovega »Fausta«. Poleg tega pripravljajo še uprizoritev dveh oper, ki jih doslej v Ljubljani še nismo videli, in sicer Haydnovo komično opero »Svet na mesecu« in opero češkega skladatelja Janačka »Katja Kabanova«.

Ljubitelji baletne umetnosti bodo gotovo zadovoljni z izbiro znamenitega Prokofjevega baleta »Romeo in Julija«. Poleg tega je na sporedu že omenjena Švarova »Nina« in pa baletni večer, ki ga sestavljajo dela skladateljev Ipavca, Čajkovskega in Auriaca.

Ljubljanska opera je zadnja leta vse bolj cenjen in čest gost v Italiji. Tudi za

letošnjo sezono so se že dogovorili za gostovanja v Bergamu, Trevisu in Trstu. Na gostovanjih bodo uprizorili dela slovanskih skladateljev, ki pomenijo za italijanske operne hiše popestritev sporeda. Še posebno se vesele gostovanja v Trstu, ko bodo lahko zaigrali tamkajšnjim Slovencem, ki si že dolga leta žele videti in slišati ljubljansko opero na odru Slovenskega kulturnega doma v Trstu.

»Tantadruj« nagrajen v Italiji

Tekmovanje radijskih in televizijskih stvaritev za nagrado Italije, devetnajsto po vrsti, je bilo v zgodovinskem mestu Ravenni. Udeležilo se ga je enainštirideset radiotelevizijskih organizacij iz trintrideset držav. Prav v vrsti radijskih iger je bila konkurenca najhujša. Veliko nagrado, premijo »Italia« je prejel danski avtor, nagrado RAITV, edino, ki se poleg prve še podeljuje, pa je mednarodna žirija prisodila slovenski radijski igri »Tantadruj«. To igro je po noveli pisatelja Cirila Kosmača napisal Mitja Mejak. Mednarodno tekmovanje v Ravenni za najboljše radiotelevizijske stvaritve je največja in najuglednejša mednarodna prireditelja te vrste.

Jubileji slovenske kulture na Tržaškem

Leto 1968, v katero pada drugi del nove kulturno prosvetne sezone, bo za Slovence na Tržaškem kar bogato. Praznovali bodo stoletnice vrste slovenskih čitalnic: čitalnice v Rojanu, v Barkovljah, na Opčinah, pri sv. Ivanu, v Roccolu, v Škednju in še

kje. Znana Ciril-Metodova šola pri Sv. Jakobu bo praznovala 80-letnico. Pomembne obletnice bodo praznovala še mnoga druga slovenska društva, ki so bila v preteklih letih žarišča narodnega kulturnega in prosvetnega življenja. V letu 1968 pa se bodo naši bratje na Primorskem spominjali tudi 25-letnice splošne narodne vstaje na Primorskem, ko je protifašistični odpor, ki je tlel že dvajset let, prerasel v oboroženo borbo za narodno osvoboditev in se dve leti kasneje zaključil z zmago.

Slovenska knjiga v tujih jezikih

V okviru tako imenovanih srednjeevropskih kulturnih stikov je bilo v Gorici (Italija) v začetku septembra večdnevno srečanje književnikov iz Avstrije, Čehoslovaške, Italije, Madžarske, Zahodne Nemčije in Jugoslavije, v istem času pa se je tudi Nova Gorica predstavila z zanimivo prireditvijo posvečeno knjigi. Novogoriški knjižnici je uspelo zbrati in predstaviti javnosti skoraj vse, kar je bilo v zadnjem stoletju prevedenega iz slovenske književnosti v tuje jezike in je izšlo v samostojnih knjigah. Teh del je okrog 500, napisalo pa jih je več kot 70 pisateljev.

Podatki kažejo, da je bilo največ del prevedenih v slovenske jezike, kar dve tretjini. Med slovanskimi jeziki odločno prevladujeta češčina in ruščina, za temi pa so bogato zastopane še angleščina, nemščina in italijanščina. Slovenske avtorje pa je moč dobiti tudi v kitajščini, malajščini in v nekaterih drugih manj znanih azijskih jezikih.

»BIL JE DELAVEC KAKOR MI...«

Iz arhiva smo vzeli nekaj fotografij, ki prikazujejo našega pokojnega častnega predsednika Ivana Regenta. Čeprav hudo zaposlen in vselej tudi ne pri dobrem zdravju, je rad prihajal k nam na matico in se živo zanimal za vse probleme v zvezi z našimi rojaki. Mnogi so se z njim srečali in se pogovarjali. Rad se je udeleževal tudi prireditev. Na izseljenskem pikniku na Polževem sta se srečala s starosto naših izseljencev, zdaj tudi že pokojnim Johnom Lokarjem iz Clevelanda. Dolgo sta živahno kramljala in pozneje je rojak Lokar o tem povedal:

»Dobro sva se pogovorila. Kako se tudi ne bi? Vse razume. Saj je bil delavec, kakor mi...«

Rad je imel družbo preprostih, veselih ljudi, vselej je bil pripravljen na veder pomenek, na duhovito šalo. Če je bila družba za to, je zelo rad tudi zapel. Ena njegovih najljubših pesmi je bila tista: »Pa se sliš', pa se sliš' od svet'ga Vida zvon...« Toda zapeti jo je bilo treba res prav in lepo, da je zazvenelo in kar zazvonilo.

Teh nekaj slik, ki jih danes objavljamo bodi skromna zahvala nas vseh, ki smo pokojnega častnega predsednika matice Ivana Regenta cenili, spoštovali in radi imeli.

Levo: pokojni Ivan Regent s pevci Slovenskega okteta

Slike od zgoraj: Ob srečanjih s tovariši je Regent rad zapel. Na njegovi levi prvi glavni urednik Rodne grude, pokojni Tomo Brejc, ki je bil tudi navdušen pevec

Na izseljenskem pikniku na Otočcu Med rojaki na matici. Na sliki levo Zima Vrščaj, tedanja podpredsednica matice

Doma s svojo soprogo Malko, ki mu je bila skozi dolga desetletja v hudem in dobrem najboljša tovarišica

NA DAN REPUBLIKE V SLOVENSKEM PRIMORJU

Vlak do Kopra

Letos so jugoslovanski državni praznik — 29. november prebivalci v Kopru in ob vsej slovenski obali še posebno lepo proslavili. V okviru praznovanja je namreč 3. decembra v koprsko pristanišče pripekljal prvi vlak in tako je ta del Slovenije dobil tudi železniško povezavo z notranjo-

razkladanju tovora, ampak tudi večji promet v luki. Računajo, da bodo lahko potem, ko bo stekla železnica, povečali promet v luki že v najkrajšem času na 1.500.000 ton, nekaj let pozneje pa že na več kot 3.000.000 ton na leto. Taka rast prometa ob slovenski obali pa bi bila izredno pozitivna ne le za koprsko, ampak

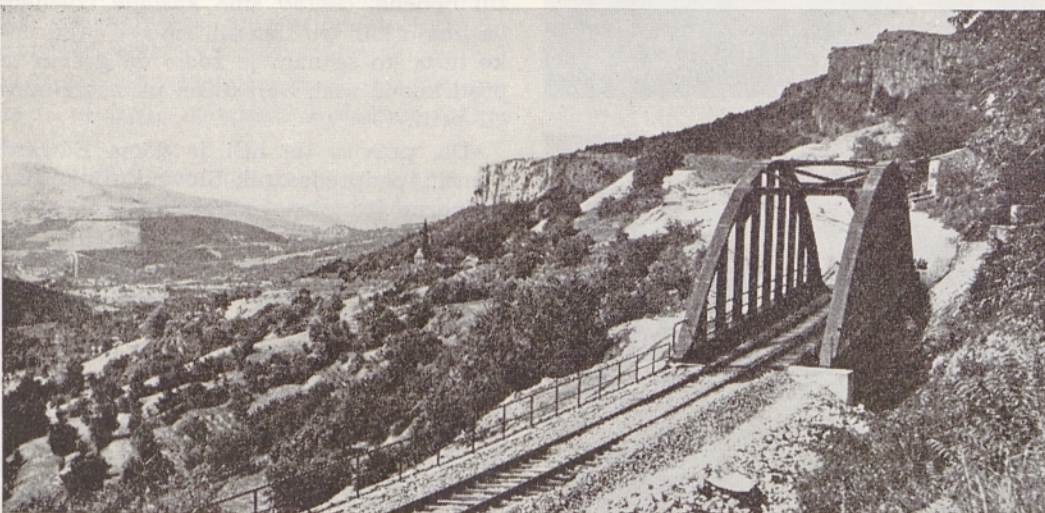
Delo, ki so ga v dobrih dveh letih opravili graditelji proge, je izredno obsežno. Tako je bilo treba izkopati 1.400.000 kubičnih metrov materiala — od zemlje do kamna, saj je geološka sestava tal zelo pisana, za gramozno gredo, na kateri so položene tirnice, pa so porabili 67.000 kubikov tolčenca in 20.000 kubikov drobirja. Za boljšo predstavbo o obsežnosti gradnje morda še teh nekaj podatkov: na progi sta dva predora pri vaseh Dol in Zaniograd v skupni dolžini 864 metrov, nadalje 6 nadvozov, 13 podvozov, most čez preliv pred vstopom v luko, kjer se morje preliva v Škocjanski zaliv, dva mostova prek plazov in še vrsta drugih manjših objektov.

Vsa dela so opravili delavci več gradbenih podjetij, seveda ob pomembni pomoči moderne gradbene mehanizacije. Pri gradnji so sodelovali gradbeno podjetje »Primorje« iz Ajdovščine, Železniško gradbeno podjetje iz Ljubljane, »Slovenija-cest« iz Ljubljane, »Gradis« in »Vodna skupnost« iz Kopra; hkrati z gradnjo železnice je bilo treba regulirati tudi reko Rižano. Podjetje za avtomatizacijo prog iz Ljubljane pa je položilo kable za telefon in telekomande. Signalno-varnostna ureditev prometa bo namreč urejena po najsodobnejših načelih.

Železniška proga bo od Prešnice do Luke Koper dolga 32 kilometrov in bo vsaj v začetku veljala kot industrijski tir. To pomeni, da se bo na njej odvijal samo tovarni promet, pozneje pa imajo v načrtu uvesti tudi potniški promet. S tem bodo nedvomno mnogim ljudem, ki radi hodijo na morje, močno približali lepote tega dela Slovenije in verjetno tudi razbremenili promet na cesti, koder je zlasti v turistični sezoni skoraj neprekinjena kolona motornih vozil.

Težav pri gradnji proge ves čas ni manjkalo, vendar so jih graditelji vselej prizadevno premagovali. Zlasti pri tem ne gre pozabiti velikih naporov Zavoda za investicije pri Združenem železniškem transportnem podjetju v Ljubljani, kate-rega sodelavci so vložili ves trud in sposobnosti, da bo proga dograjena do roka, to je do dneva republike. Takrat torej ne bo velik praznik samo za prebivalstvo slovenskih obmorskih krajev, ampak tudi za vse, ki so pri gradnji sodelovali.

Ernest Petrin

stjo dežele. S tem je izpolnjena dolgoletna želja prebivalstva slovenskih obmorskih krajev, hkrati pa bodo odslej dani tudi veliko boljši pogoji za nadaljnji razvoj gospodarstva na tem področju, posebnost še Luke Koper.

Luka Koper se je v času svojega obratovanja v zadnjih desetih letih razvila v eno najvažnejših jugoslovanskih luk. Že zdaj ima na leto okoli 800.000 ton prometa, ladje, ki prihajajo vanjo pa so tako rekoč z vsega sveta. Toda precejšnja ovira pri njenem nadaljnjem razvoju je bil odvoz in dovoz tovora v luko. Do zdaj so namreč morali ves tovor za na ladje ali z ladij prevažati s tovornimi avtomobili do najbližje železniške postaje Kozina na progi Divača—Pulj, kar je seveda močno podražilo sam prevoz pa tudi zmogljivost cest ni ustrezala tolikšnemu prometu. Nova železniška povezava bo omogočila ne le hitrejšo manipulacije pri nakladanju in

tudi za vse slovensko in jugoslovansko gospodarstvo.

Zdaj je torej koprsko železnica tu. Prvič pa so na njeni trasi zabrnili stroji avgusta 1965 in od morja pa naprej ob Rižani ter mimo vasi Podloka, Hrastovlje, Dol, Podpeč, Černotiči in drugih do Prešnice so graditelji začrtali v pokrajino trak, ki ga prej ni bilo. Trasa nove proge se vije sprva v dolini reke Rižane, nato pa se kot kača vzhane v breg proti Prešnici. Do priključka na progo Divača—Pulj mora premagati blizu 500 metrov višinske razlike, to pa za dolžino proge — 32 kilometrov — ni malo. Na najbolj strmem odseku bo celo za železnico največji dopustni vzpon 25 promile; to bo seveda terjalo v prometu tudi ustrezne močne lokomotive, sprva diesel in po elektrifikaciji električne. Pozneje bodo namreč koprsko železnico elektrificirali.

MED BAČEM IN KNEŽAKOM — NOVA ŠOLA IN SPOMENIK

V Bač, prijetno vasico na Notranjskem, kakih deset kilometrov od Pivke, po makadamski cesti proti Ilirski Bistrici, nas je vleklo več stvari. Hoteli smo si ogledati kraj, od koder je precej naših znanih rojakov, poizvedeti smo hoteli, kako je z njihovo šolo, za katero smo slišali, da jo nameravajo zgraditi, in kako je s spomenikom Miroslavu Vilharju, Tonetu Tomšiču in Lojzetu Valenčiču, za katerega zbi-

Stari stolp v Kalcah

Tončka Tomšičeva in Lazarjeva

Sola v Knežaku, stara nad sto let

Franc Lazar, občinski odbornik iz Bača

Foto: J. Prešeren

rajo prispevke notranjski rojaki v Ameriki. Na pot smo povabili tudi vdovo nedavno umrlega ameriškega slovenskega časnika Franka Zaitza, Angelo, ki je prav rada prisedla. »Bom vsaj spet kaj slovenske dežele videla,« je rekla. »S Francem sva hotela videti vse to, pa je bilo prepozno.«

Za nekaj minut smo se ustavili v Knežaku, kjer smo v gostilni popili kavo, od tod pa je bilo do Bača le še dva ali tri kilometre. Tudi tu smo hoteli v kaki gostilni povprašati za sorodniki Jacka ali Edwarda Tomšiča, pa nismo ob poti opazili nobene, čeprav smo kasneje izvedeli, da imajo kar tri. Ustavili smo se pred neko hišo, ko se nam je zdelo da gremo že proti koncu vasi. Bolj točno pa nismo mogli priti.

»Da, prav v tej hiši je doma Edward Tomšič, podpredsednik Slovenske narodne podporne jednote,« nam je prijazno povedala gospodinja Tončka Tomšič. Rekla nam je še, da je ona njegova svakinja, moža, Edwardovega brata pa da ni doma, ker je šel v Ilirsko Bistrico na semenj. Povabila nas je v hišo. V prostorni veži nas je posadila za mizo. Povedali smo, čemu smo prišli. Med tem pa je že prinesla na mizo potico, ki smo jo seveda morali poskusiti, in čaj.

»V Prosveti, naročil nam jo je Edward, smo brali, da se je nabralo že precej prispevkov za spomenik v Baču. Saj je potreben, ko pa je bilo pri nas doma toliko herojev. Potrebujemo pa tudi novo šolo. Šola v Knežaku, kamor hodijo sedaj naši otroci, je premajhna, pa ni čudno, saj je že več kot sto let stara. Nova šola naj bi stala tam pri »konfinu«, ravno na sredi med Bačem in Knežakom.«

V prijetnem pomenku smo omenili še marsikaj. Življenje tu na vasi, pa o izseljevanju nekdanj in danes, sorodnike v Ameriki in v Franciji (Gorupovi v Moselle), ki včasih pridejo na počitnice.

Tončka Tomšičeva nam je potem pokazala še hišo, kjer so živeli sorodniki narodnega heroja Toneta Tomšiča, in kjer je vzdana spominska plošča, nato pa smo stopili do hiše, kjer danes živijo Lazarjevi, sorodniki rojaka Jacka Tomšiča, ki je dal pobudo za zbiranje prispevkov za spomenik. Franc Lazar je vaški župan, po pravem občinski odbornik, in hoteli smo, da

bi nam o tem še on kaj povedal. Bil pa je na delu v tovarni stolov, na robu vasi, kjer smo ga morali poiskati.

»Nova šola nam je nujno potrebna,« nam je dejal Franc Lazar, ko je prihitel v delovni obleki. »Spomladi bomo začeli z gradnjo. Računamo, da bo stala okrog 450 milijonov starih dinarjev. Skoraj polovico moramo zbrati sami, ostalo pa bomo dobili iz občinskih in republiških skladov. Tu v tovarni plačujemo vsak mesec 2 odstotka od mesečnih prejemkov in tako upamo, da bomo zbrali vsaj 200 milijonov. Določen znesek prispevajo tudi zasebni kmetovalci. Predlagali smo, naj bi spomenik, za katerega zbirajo naši rojaki iz Amerike, stal pred novo šolo.«

»Kako ste sprejeli pobudo izseljencev, da bi postavili spomenik zaslužnim Bačanom?«

»Hvaležni smo jim za razumevanje do starega kraja in za njihovo pobudo. Veseli smo tudi, ko smo opazili, da nekateri nakazujejo prispevke razen za spomenik tudi za šolo. Vsem se v imenu vaščanov prav lepo zahvaljujem.«

»Gotovo bo pri gradnji šole pomagala tudi tovarna?«

»Razumljivo, da računamo tudi na njeno pomoč. V naši tovarni je zaposlenih okrog 250 ljudi iz Bača in okoliških vasi. Poleg tega, da jim nudi zaslužek, jim pomeni še več, saj je edina tovarna na tem koncu. Svoje izdelke tudi izvažajo v Anglijo, Nemčijo, Italijo in drugam. Delovala pa je že pred drugo svetovno vojno. Njen bivši lastnik Urbančič, ki je delal v tovarni do zadnjega, je pred nedavnim umrl.«

Franc Lazar dela v oddelku za aluminijaste stole. Moral je odhiteti k stroju.

Odpeljali smo se še na Kalce, kjer so danes ostanki gradu, ki je bil nekdanj last pesnika in narodnega buditelja Miroslava Vilharja. Do danes je ostal cel le še grajski stolp, ki pa je tudi precej zapuščen. Domačini in tudi tujci pa sem radi prihajajo, saj je od tod lep razgled na bližnjo okolico. Domačine veže na ta kraj še posebej spomin na priljubljenega nekdanjega lastnika, o katerem kroži vrsta zgodb iz njegovega življenja. Ponosno nam je kasneje v vasi Štefanija Gašperšič pokazala sliko Vilharja z gradom Kalcem, kakršen je bil nekdanj in z začetkom pesmi:

»Na Kalcu prebivam, kjer Pivkin je vir...« Povedala nam je, da ima tudi ona brata v Ameriki, ki se prav tako piše Tomšič, ime mu je Vincent, živi pa v Cortland, Ohio. Ob slovesu nam je še naročila: »Pozdravite vse Slovence v Ameriki!«

Pred odhodom smo se ponovno oglasili v hiši Tomšičevih, kjer imajo v veži veliko sliko starega parnika Kaiser Wilhelm II, s katerim je njihov ded odpotoval preko luže. Te ladje pa se prav gotovo spominjajo tudi številni drugi naši izseljenci. Mnogi se zdaj vračajo z letali in z modernejšimi ladjami. Dopust v starem kraju ni več ničesar posebnega. Kjerkoli na svetu žive, hočejo biti seznanjeni z življenjem v stari domovini. Lep primer je prav tu, v Baču na Notranjskem. Spomenik zaslužnim domačinom in nova osnovna šola — pojem napredka za sedanost in prihodnost.

Domačini v Baču se pogovarjajo o letini, ki je bila letos slabša kot lani, o konjih, ki jim je cena poskočila, o vsakdanjih stvarih in o za njih zelo pomembnem dogodku — o gradnji šole in spomenika.

Seveda pa domačini v svojih prizadevanjih niso osamljeni. Pomaga jim občina Ilirska Bistrica, štejejo pa si tudi v čast, da jih je pred nedavnim obiskala Vida Tomšičeva, predsednica zbora narodov v zvezni skupščini, ki se je zanimala za vaše probleme, zanimalo pa jo je tudi vse, kar je v zvezi v gradnjo spomenika in nove šole.

Bač, skupaj s Knežakom, bo šolo dobil, ker jo potrebuje, dobil pa bo tudi spomenik, ki ga zasluži. Bačani si za zdaj žele, da bi se z gradnjo kmalu začelo.

Poslovili smo se od Bača. Naša Amerikanka Angela Zaitz, ki je bila z nami, je ugotovila: »Bač je res lepa in napredna vas.« Vsi smo se o tem prepričali. Mimogrede smo se za kratek čas ustavili še v Ilirski Bistrici, nato pa obrnili nazaj proti Ljubljani. Imeli pa smo še en dolg in Angelino željo: v Rakeku smo obiskali še nekdanjega Čikažana povratnika Janeza (Johna) Turka. Pravkar je obiral jabolka. Bil je presenečen, pa tako vesel našega obiska; razkazal nam je svojo domačijo, poskusili smo njegove slive, pa slivovko. Ker časa že nismo imeli veliko, smo mu morali obljubiti, da ga bomo še obiskali. Ko bo spet prilika. **Jože Prešeren**

NAŠA VINA NA TUJEM TRGU

J. Zadavec

Že v rimskih časih so cenili naša vina

Že od davnih časov raste na jugoslovanskih tleh vinska trta in slovijo naša vina doma in na tujem. Tako je pohvalil vino, ki je raslo ob rečici Timavi na Krasu, že rimski pisatelj Plinius starejši v svojih zapiskih iz let 23 do 29 po našem štetju,

cesar Probus (276—282) pa je dal zasaditi žlahtno vinsko trto v Panoniji. Iz prvega stoletja po našem štetju obstajajo tudi zapiski o prometu z vinom v naših krajih. Ni pa zapisano, če se je in koliko se je iz današnjih jugoslovanskih pokrajin že takrat organizirano izvažalo vino zunaj sedanjih meja Jugoslavije.

Predvidevamo, da so že takrat izvažali vino po morju iz naše Istre, Dalmacije ter Hrvaškega in Črnogorskega Primorja. Iz povelja carja Dušana, ki ga je izdal leta 1355 v samostanu Hilandaru, povzemamo, da so v tistem času izvažali vina iz sedanje Metohije, ni pa znano kam. Pač pa lahko trdimo, da so vina iz sedanje Vojvodine in Srema že pred zasedbo Madžarske po Turkih leta 1547 izvažali na Poljsko in v Šlezijo. Ta izvoz se je obnovil leta 1683, ko so bili Turki spet pregnani. Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja so bila vojvodinska vina posebno cenjena v Švici.

Štajerska vina so izvažali že od 11. stoletja

Iz naših krajev, posebno iz podravskega vinogradniškega okoliša — iz okolice Gornje Radgone, Ptuja, Ormoža in Maribora so že od 11. stoletja dalje izvažali vina in to predvsem na Koroško, na Solnograško, Srednje in Gornje Štajersko, nekaj tudi na Dunaj in v češke dežele. Za časa vladavine Turkov na Madžarskem pa tudi na Poljsko in v Šlezijo. V 19. stoletju so začeli v večji meri izvažati tudi vina s Posavja, predvsem iz Bizelskega. To dokazujejo razni zapiski, pa tudi privilegiji posameznih mest in samostanov v zvezi s trgovino z vinom. Od teh bi navedli le privilegij Maribora iz leta 1209 ter ustanovitev odpravne kleti za solnograško nadškofijo v Mariboru iz leta 1330.

Ljutomerčan, pekrčan in haložan so se še posebej uveljavili

V drugi polovici prejšnjega stoletja se je promet z našimi vini v navedene dežele že bolj razvil. To je bilo v času po otvoritvi Južne železnice in je trajalo vse do konca prvega desetletja tega stoletja. Ko pa je v zadnji četrtini prejšnjega stoletja trtna uš uničila francoske vinograde, so se na tujih tržiščih močno uveljavila tudi dalmatinska vina, ki so si takrat pridobljeni sloves ohranila do danes. Tako še zdaj točijo marsikje na tujem naše črno vino pod imenom dalmatinec, čeprav je morda iz Srbije ali Makedonije.

Vse do osvoboditve so vino iz jugoslovanskih pokrajin izvažali v glavnem le tuji trgovci

Ob osvoboditvi so ti trgovci našo deželo zapustili. Zato so bile začasno prekinjene

tudi poslovne zveze s tujimi tržišči, ki so jih nato s precejšnjimi težavami ne samo obnovili, ampak tudi zelo razširili in na novo vzpostavili naši novi izvozniki.

Danes lahko s ponosom zagotavljamo, da smo v letu 1966 kljub slabi vinski letini v letu 1965, izvozili iz Jugoslavije brez vinjaka in ostalih vinskih destilatov 400.650 hektolitrov raznih vin in smo zanje dobili 8.009.513 dolarjev, kar znese v poprečju 19.99 dolarja za hektoliter vina. Iztržek za vina, namenjena neposredni potrošnji v državi uvoznici, pa je znašal poprečno celo 22.10 dolarja za hektoliter. Za primerjavo naj povemo, da smo hkrati uvozili iz Španije in Alžira vino po povprečni ceni 7.53 dolarja za hektoliter.

Častno mesto naših vin

Od našega pridelka iz leta 1965 smo lani izvozili po količini 7.78 odstotka pridelka. Če bi pa upoštevali tudi tiste količine vina, ki bi bile potrebne za prekuhanje v vinjak, oziroma v vinski destilat, da bi dobili tisto količino vinjaka, oziroma vinskega destilata, ki smo ga v letu 1966 tudi izvozili, bi se odstotek za izvoz uporabljenih vin zvišal celo na 12,69 odstotka pridelka. Za primerjavo naj dodamo, da Francija, ki je znana izvoznica vinskega pridelka, izvažala v poprečju le 5 do 6 odstotka svojega pridelka. Razmerje med pridelanim in izvoženim vinom potrjuje častno mesto, ki ga zavzemajo naša vina v mednarodni trgovini. Po statističnih podatkih iz leta 1965 je bila Jugoslavija po razsežnosti vinogradniških površin ter po vinskem pridelku v evropskem merilu na sedmem mestu, v svetovnem merilu pa na desetem mestu med izvozniki vin. V svetovnem merilu imamo 2.62 odstotka vinogradniških površin, pridelamo pa 1.85 odstotka svetovnega vinskega pridelka. Nasprotno je naša udeležba na pridelku svežega grozdja v svetovnem merilu 6.5 %.

Potrošnja vina, preračunana na posameznega prebivalca, je znašala po podatkih iz leta 1965 v evropskih deželah: v Franciji 121.1 litra, v Italiji 108.5 litra, na Portugalskem 98 litrov, v Španiji 65 litrov, v Luxemburgu 43.3 litra, v Grčiji 38.2 litra, v Švici 38.3 litra, v Avstriji 29.8 litra, v Romuniji 29 litrov in v Jugoslaviji 25 litrov, kar med drugim dokazuje, da le nismo takšni pijanci, čeprav radi nagnemo kozarček.

Martin nam krsti vino in napove nam zimo

Martinov god smo na Slovenskem že od davnih dni veselo praznovali. Ob Martinovem so nekoč naši kmečki gospodarji slavili zaključek dobre obilne letine, kar je bilo treba seveda zaključiti z imenitno gostijo, na kateri postrežejo z novo kapljico, ki jo je svetnik Martin ob svojem godu spremenil iz mošta v vino. Po starem običaju krstijo pri nas na Martinovo vino zlasti v vinorodnih krajih. V Beli krajini in na Dolenjskem povabijo znance in prijatelje v zidanice, kjer pri mizi, bogato obloženimi z dobrotami, slovesno krstijo vino. Poleg mladega vina seveda ne sme manjkati na tej gostiji gosje pečenke, saj je Martinova gos prišla pri nas že tako rekoč v pregovor. Gosko že dobre tedne prej pitajo, da bo njena pečenka na Martinov praznik čimbolj masna in okusna. Če ni gosi, na Dolenjskem in Štajerskem ponekde zakoljejo kokoš ter spečejo potico ali pogačo, v starih časih pa so baje mnoge kje ob tem prazniku klali kar vole, meso pa obešali v sušilnico, oziroma v dimnik.

V Slovenskih goricah pravijo Martinovi gostiji ponekod tudi »pašnik«. Ta vzdevek izvira najbrž iz običaja, ker so ob tem prazniku kmečki gruntarji zaključevali račune glede paše in pašnikov. V Haložah pa pravijo gostiji ob Martinovem — Martinov nasad ali Martinov nasajak, kar pomeni pojedino ob saji (seji) kmetov, ki so se včasih ob tej priliki zbirali, da sklenejo obračune z dninarji, se pogovore o prodaji zemljišč in podobno.

Martinovo je iz davnih dni še posebej tudi vesel praznik pastirjev. Ponekod so pastirji ob Martinovem godu odgnali živino s planin, ponekod se je ob tem prazniku začela paša »čez in čez«. Na Gorenjskem so pastirji včasih na Martinovo nedeljo zaključili svojo pašo, nato pa so se zbrali na kakšnem travniku ob ognju, na katerem so si skuhal »Martinovo kašo«. Do te kaše pa so imeli pravico le tisti pastirji, ki so pasli vse leto. Ko so kašo pojedli, so spet naložili na ogenj, nato pa peli, vriskali in se veselili. Seveda tudi vina ni manjkalo.

V Poljanski dolini na Gorenjskem so se pastirji sredi 19. stoletja poslovili od paše z običajem, ki je edinstven na Slovenskem.

Stara napitnica

Nikdar ne bom pozabil očeta svojega,
ker me je vedno vabil.

»Sin, pit ga pojdiva!«

Je rekel tako, ko je glažek nagnil:

»Naj teče, naj teče, da se bo vidlo dno!«

Pozdravimo rajn'ga Noeta,
k'je znašel vinski sok,
na njega zdravje pijmo ga
in njegovih otrok.

Ta starček je bil
devetsto let živ,
še petdeset po smrti
se z vincem je mečil.

(Po zapisu Brede Šček iz zbirke »Vidim voznika«)

Skoraj že pravljica: predice in tkalka iz Bele
Krajine
Stara domačija v Podlogu na Spodnjem
Jezerskem

Foto: Ančka Tomšič

Zvečer pred Martinovim so na majhnem griču zažgali kres. Ko je začelo zvoniti k večernicam, je vsak pastir hitro užgal ob kresu svojo smolnato baklo, nakar so se zvrstili v sprevod po starosti. Prvi je bil najstarejši. Tako so večkrat obkrožili grmado, kjer je gorel ogenj. Ko je zvonjenje utihnilo, je vrgel vsak pastir svojo baklo v ogenj, nato so se razšli.

Martinov praznik je od nekdaj veljal tudi za napovedovalca zime. Ko so naši predniki pojedli Martinovo gosko, so iz njene prsne kosti ugibali, kakšna bo zima. Če je bila kost svetla in čista, so prerokovali hudo zimo, ki bo prinesla mnogo snega.

Tako in podobno so Martinov god praznovali pri nas nekoč. In danes ga ne praznujejo dosti drugače. Pitana goska in mlado vino sta še vedno simbol tega našega praznika, katerega ne slavijo samo Martini in Martine, Tineti in Tinke, ampak še mnogi med nami s čisto drugačnimi imeni, kar pa je čisto postranska reč. Tudi so ponekod na ta praznik namesto goske danes na mizi koline ali pečen prašiček ali morda celo zdaj tako popularni ražnjiči in čevpčiči. Pa kaj zato. Glavno je, da veselo, prijetno martinujemo. In tako je ob Martinovem povsod pri nas — na Gorenjskem, Dolenjskem, Štajerskem, v Beli krajini in na Primorskem in prav gotovo tudi povsod po širnem svetu, kjer živijo naši ljudje.

Pisatelj Miško Kranjec: »Najbolj mi je všeč zakoreninjena narodna zavest naših izseljencev...«

Takšna srečanja na asfaltiranih cestah lendavske občine niso redka. Tudi mladina se vrača nazaj na zemljo, ki za vloženi trud vrača vse bolj bogate sadove

Fantje in dekleta v prekmurski narodni noši

NOVA PODOBA LENDAVE

Preporod prijaznega mesteca ob vznožju Lendavskih gor

»Današnja Lendava me spominja na mladenko, ki si pripravlja bogato balo za poroko,« je ob nedavnem obisku v stari domovini poskušal najti prispodobo za svoj rojstni kraj naš izseljenec Jože Kutoša, ki je po petintridesetih letih prvič stopil na domača tla. Na lendavski avtobusni postaji, ki jo obkrožajo veliki stanovanjski bloki, razkošna blagovnica, pred katero simbolizira napredek tega kraja sodobno urejena bencinska postaja, je naš znanec previdno pobaral domačina, če le ni pomotoma izstopil na nepravem mestu.

Toda Kutoša in vsi naši rojaki, ki jih je v minulih letih zvabilo domotožje v rodno Lendavo, so spoznali in videli še veliko več. Nova tovarniška poslopja in veliki industrijski obrati mariborskih in drugih podjetij nudijo danes zaposlitev že več kot tri tisoč Lendavčanom in okoličanom. Pa nove šole in otroški vrtci, kjer imajo skupno streho otroci slovenskih in madžarskih staršev ter dvojezični pouk delujejo na prišlece kot podobe iz sanj.

Večina naših izseljencev je namreč ohranila ob odhodu v spominu takšno podobo teh krajev, kot so jih zapustili: staro Lendavo z vegastimi ulicami in veličastnim gradom v ozadju, ki se je ogledoval čez obubožano pokrajino kot dvignjen kazalec in živo opozorilo na trpke čase naših prednikov na tem skrajnem severovzhodnem koščku naše ožje domovine.

Predsednik podružnice matice v Murski Soboti izroča spominsko darilo predsedniku Prvega slovenskega prekmurskega društva iz Urugvaja Gezi Kološi, ki je bil letos na obisku

Lendava danes

Nova cerkev v Odrancih

Geza Kološa iz Urugvaja s svojo materjo v rodni Andrejevcih

Današnja Lendava, središče občine z več kot 27 000 prebivalci (od tega je skoraj tretjina Madžarov), se zlasti postavlja s svojo mlado industrijo, ki ustvarja letno že nad 25 milijard dinarjev dohodka, narodni dohodek na osebo pa je v minulem letu znašal v lendavski občini že blizu 400 tisoč starih dinarjev.

Lendavsko podjetje »Nafta«, sodobna tovarna dežnikov in pletenin »Indip«, tovarna kovinske galanterije »Mehanika«, podjetje »Varstroj« in še veliko večjih ter manjših podjetij tvori danes jedro gospodarske moči v lendavski občini.

Tudi kmetijstvo dobiva v lendavskem kotu povsem novo vlogo, zakaj ljudje, ki so pred leti obrnili zemlji hrbet, se vračajo nazaj. Na to vpliva večja vloga kmetijstva v Jugoslaviji in njen ugodnejši gospodarski položaj, predvsem pa tudi uspešno urejanje velikega vodnega vozlišča pri Lendavi, kjer sta še pred nedavnim močno poplavljalni plodna polja reki Mura in Lendava.

Že dobra tri leta prebivalci lendavske občine pomagajo utrjevati nasipe vzdolž obrežja reke Mure, kar pomeni konec večne grožnje poplav, ki so iz leta v leto puščale najbolj plodno zemljo in spravljale ljudi v obup. Še leta 1965 je velika poletna povodenj povzročila kmetijstvu lendavske občine za več kot poldrugo milijardo dinarjev škode.

Malokatero slovensko mesto se postavlja s tako razgibano zgodovino kot Lendava ob naši severovzhodni meji. Zgodovinski viri omenjajo ta kraj ob vznožju idiličnih gričev, današnjih Lendavskih goric, že 300 let pred našim štetjem kot cvečo naselbino Keltov — Halikanum. Toda skozi stoletja je bilo mesto ujeta v mrežo pomembnih prehodnih poti, po katerih so se valile vojske zavojevalcev. Šele po osvoboditvi je dobil tudi ta kraj prvič zanesljivo jamstvo za mirno rast in ljudje so v dobrih dvajsetih letih tako spremenili podobo svojega mesta in podeželja, da so upravičeno ponosni na delo svojih rok.

Seveda je tudi družba izdatno pomagala in še pomaga tem krajem, ki si prizadevajo dohiteti gospodarski razvoj ostalih območij Slovenije.

Nove asfaltirane poti, ki povezujejo danes Lendavo v vse smeri, so že prevzele pomembno vlogo v razvoju turističnega

gospodarstva. Odprta meja z Madžarsko odpira Lendavi pomembno pot proti vzhodu. Tako imenovana »cesta prijateljstva narodov«, kot so pred nedavnim slovesno imenovali to magistralo od Berlina do Jadrana, ima prav v Lendavi razpotje proti Hrvaški na eni in proti Mariboru ter Ljubljani na drugi strani.

Če so torej v Lendavi storili vse, da bi postal turizem ena izmed osrednjih gospodarskih panog, se zares niso uštel, saj se jim naložbe za urejanje cest, trgovin, gostišč, krajev ter sodobnih mostov že bogato obrestujejo.

Tujci, ki so vse česče stalni ali prehodni gostje v tem svetu, s presenečenjem opazujejo tudi vsestranski napredek podeželja, zlasti še nove šole, ki so jih samo v lendavski občini zgradili po vojni šest: v Turnišču, Kobilju, v Dobrovniku, Črenšovcih, Genterovcih in Bistrici. V sami Lendavi se bodo lotili gradnje novega šolskega poslopja, ki bo veljalo okoli 600 milijonov dinarjev, že to jesen.

V lendavski občini so nemalo ponosni tudi na velike može, ki so začeli svojo življenjsko pot v tem svetu. Imena narodnega heroja Štefana Kovača, Daneta Šumenjaka in številnih drugih borcev za svobodo so z zlatimi črkami vpisana v kroniko Lendave in njenega deleža v narodno-osvobodilni vojni. Med iniciatorji upora najdemo tudi ime pisatelja Miška Kranjca, ki je tu v Veliki Polani zagledal luč sveta, in v tem svetu črpal večji del snovi za svojo predvojno puntarsko literarno snovanje.

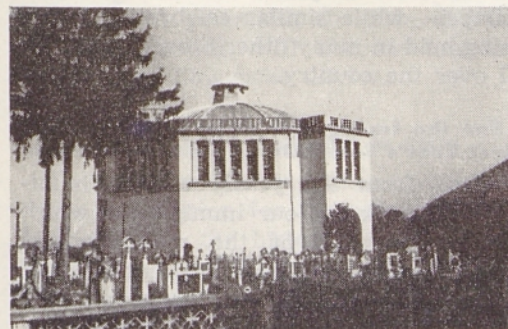
Hudo ponosni so ljudje v lendavskem kotu na svojega pisatelja, ki še vedno zahaja v svoj rojstni kraj, najljubše pribežališče pa mu je njegova zidanica nad Lendavo.

Z velikim nahrbtnikom na ramenih in vsega pomlajenega sem srečal ondan Miška Kranjca v Lendavi, od koder se je odpravljal na svoj vinski vrh.

»Kaj menite o naših izseljencih, ki se tako radi vračajo v svoj stari kraj?« sem pobaral pisatelja.

»Vse najlepše, zlasti pa mi je všeč zakoninjena narodna zavest, ki jo ti ljudje tako skrbno negujejo. Pa jezik, lep prekmurski jezik, so ohranili in ga posredujejo tudi svojim otrokom,« je odgovoril Miško Kranjec.

Boro Borovič

By Train to Koper

This year Koper inhabitants, and with it the whole of Slovene Primorje will dedicate a special celebration to the Yugoslav national holiday — 29th November. On 3rd December, the first train will drive into Koper harbour and with this Koper-railway this part of Slovenia will be connected with the interior of the country, a long desired wish of the Slovene people living in Slovene Primorje for many years.

The Koper harbour developed into one of the most important Yugoslav ports in the last ten years. The biggest obstacle for its development was the to-and-from supply of cargo by lorries to the nearest railway station Kozina lying between Divača—Pula. Now the obstacle has been removed. It is said, that owing to the opening of the railway, the traffic in Koper harbour will grow from the previous 800.000 tons to twice as much, and in the future years even to three million tons.

At the beginning the Koper railway will be used only for the transportation of goods, but later on it will be also open to the passenger traffic.

Medical Apparatus in the Thanks for the Help

»Great generous action rose from the terrible tragedy«, with these short words was surely most thoroughly expressed the aim of the solemnity taking place at Ljubljana hospital on the 2nd Oktober. Our guest from England, Mr. Gordon C. Bruton, the director of the Thomson Organisation presented precious medical apparatus and instruments to the representatives of the Ljubljana hospital in the presence of our medical workers, who filled the lecture-room to the last corner, and of Mr. S. M. Davison, the head of the Economic Department of the Ministry of Health and the British Consul General in Zagreb, Mr. A. R. K. Mackenzy. The apparatus is a gift in thanks for the help given to the English tourists at the tragic airplane accident at Brnik. At the handing over of the precious gift, worth about £20.000 or 80 million old Dinars, Mr. Gordon expressed his thanks in warm words for the extraordinary professional help of our medical workers, members of the Red Cross, our Government and for the sympathy and

warm friendship of all Ljubljana and the whole of Slovenia.

International Astronaut Congress

At the International Astronaut Congress which took place in September in Beograd, participated over a thousand scientists from thirty different countries. They had talks about the problems arising out of the conquest of space and decided to make the 4th Oktober 1957, when the first artificial earth satellite was launched in Russia, the initial day of the space age. During the time of the congress was organized an astronaut exhibition under the title »Cosmos of Peace« in Beograd. The exhibition was opened by the Russian cosmonaut Pavel R. Popovič. Among the objects shown was the Russian space ship »Vostok I«, the first artificial earth satellite, the first automatic station that landed on the moon in the year 1959 as well as other artificial satellites Kosmos etc. Of particular importance was the scafander that was worn by the Russian cosmonaut Leonov, when walking in space. Not long before, the scafander had also been shown in Moscow. Interesting were also amateur rockets produced by our rocket clubs in Celje, Zagreb and Beograd.

International Hunting and Fishing Exhibition

President Tito opened the International Hunting and Fishing Exhibition in Novi Sad in September this year. Fortyfour countries participated at the interesting exhibition. By now there are 200 hunting clubs with over a hundred thousand organized hunters. At the exhibition were shown over 2500 different hunter trophies from several parts of the world; among them were over a thousand which had been awarded with gold medals. Exhibited were also the antlers of a stag, which was shot 25 years ago by the hunter Dragoslav Stefanović and still today known as the champion of the world.

Festival Celebrations of the One Hundredth Anniversary

At the one hundredth anniversary of the Dramatic organization in Ljubljana, president Tito honoured Drama and Opera of the Slovene National Theatre with a gold Star. The medal was given at the

jubilee of the Slovene Theatre, especially for its merits at developing theatre-art, as well as the culture of our nations. The giving-over of the high order, took place on 5th Oktober during the reception given to mark the anniversary by the Executive Council of Slovenia in the presence of many important cultural and political workers.

President Tito, who sent the committee organizing the celebrations a letter of greetings and congratulations, took over patronage of the celebration of the hundred-year anniversary. Tito's letter read as follows: »Fruitful successes of the Slovene theatres, whose foundations were laid at the establishment of the Levstik Dramatic Society, are very well known to me. I send you my hearty congratulations for your previous success, with best wishes for your further successful work in artistic creations and the improvement of the cultural level of our people.« Another item of the celebrations was the opening of an exhibition in the National Museum showing the history of our theatrical activity. At this ceremony, dr. Bratko Kreft gave the inaugural speech, and some of our best actors gave recitations and read some of the documentary texts. In Ljubljana Theatre the jubilee celebrations continued with the presentation of Cankar's »Hlapci«, while similar celebrations were being held in many other Slovene theatres all over the country.

For the Immigrants from Dolenjsko — Next Year's Entertaining meeting at Mirna

Apart from the yearly central immigrants' piknik for our immigrants, which has become one of the most popular events among our Slovene people living abroad and coming to Slovenia every year, there are also entertaining meetings arranged by the separate branch establishments of Matica and other community committees. The society organizations from seven communities of Dolenjsko, Bela Krajina and Spodnje Posavje organized the first immigrant's meeting of Dolenjsko. The occasion was very successful. The result is that there have been preparations for the second meeting of the dolenjsko immigrants in Dolenjska. This was decided by the friendly town Mirna in Dolenjsko.

New World in Slovenske gorice

The regulation works have been in full swing for many years in the Pesnica valley. The engines of the Drava—Mura Water Enterprise of Maribor are hard at work controlling the course of the waters which for hundreds of years have violently destroyed nearly all the fruit of the peasants' efforts in the Pesnica valley. With the regulations of the river Pesnica over ten thousand hectares of new fertile land will be acquired, where many different agricultural products will be planted: wheat, corn and others. The result of the regulation will also bring five new artificial lakes: The Pernica Lake of 127 ha and the river running through it, the Pristava Lake with a surface of two quadrant metres, Lake Komarnik near Črni les and the two lakes Radohova and Gradišče with a length of approximately one km each. The Pernica Lake, only six kilometres distance from Maribor, will surely be a new tourist attraction for the town Maribor. In summer months ten thousand bathers and crowds of skaters in winter will be able to enjoy the new lake. The most beautiful position anyhow is held by the Gradišče Lake at the foot of the idyllic hill with the famous three bell tower church St. Trojica and its marvellous surroundings. If the water is clear as the experts have promised, Gradišče, the former Sv. Trojica, will become the new Bled at the Slovenske Gorice.

»Tantadruj« Awarded in Italy

The nineteenth radio and television activities competition for the award of Italy took place in the historical town of Ravenna this year. Fortyone radio-television enterprises participated in the competition from thirtythree countries. The most strong rivalry was especially in the radio play section. The great award, prize »Italy«, went to the Danish author. The prize RAITV, the only prize given after the first one was awarded by the international board to the Slovene radio play »Tantadruj«. The play was written by Mitja Mežak after the novel of Ciril Kosmač. The international competition for the best radio-television activities in Ravenna is one of the biggest and most reputable international shows of this kind.

»On the Paper Planes«

That is the title of the new Slovene film written by the stagemanager Matija Klopčič which very successfully represented Slovene cinematography at the festival of full-length feature Yugoslav films in Pula. The film was placed third and its sympathetic leading actress Snežana Nikšić was awarded the first prize and the film-fotographer was awarded the commendatory diploma. The film was heartily applauded both by the public and the critics.

This is Matjaž Klopčič's second film. Both films were made this year. The whole-evening film »Na Papirnatih Avionih« is far better than his first film. It is a plain love story between two young people — a photographer and a ballet-dancer, who met accidentally and experienced passionate feelings of warmth, true love that brought an important change into their life. The central part of the film is dedicated to the precious love avowal. Of great importance and worth in the film are also its most beautiful views of our mountains and ancient parts of Ljubljana.

Winter Swimming-pool at Čatež Thermal Waters

A new winter swimming-pool in the open air, which will extend the tourist season at the Čatež's Thermal Waters for three seasons, was opened in September this year. The prefabricated fence will retain the warmth in the air above the water-level and enable the guests to bathe also on cold winter days in the open air. The entrance to the swimming-pool leads through the heated tunnel directly from the warm dressing-rooms.

With the winter swimming-pool the Čatež health-resort becomes one of the most modern thermal watering place not only in our country but in the whole Europe. Together with Moscow and Budapest where such open winter swimming-pools, with the natural air heated by the warm water, already exist, the Čatež thermal watering is now the third place with such a swimming-pool in Europe.

Slovene Book in the Foreign Languages

A meeting, lasting many days, was held at Italian Gorica for writers from Austria,

Czecho-Slovakia, Italy, Hungary, West Germany and Yugoslavia within the frame of the so called Middle European Cultural Connections. At the same time also Nova Gorica organized a most interesting exhibition to celebrate such works. The Nova Gorica Library succeeded in collecting and putting on show nearly everything that had been translated from Slovene into other languages as well as all complete translated works which had been published in the last century. There were more than five hundred translations, the work of over seventy writers, put on show in Nova Gorica. Most of the translations, two thirds at least, have been translated into Slav languages. Among the Slav languages, translations into Czech and Russian strongly predominate but there are also a great many English, German and Italian translations. Literary works of Slovene writers we find also translated into Chinese, Malayan and other less known Asiatic languages.

By far the most translated Slovene literary works are surely those of our outstanding writer Ivan Cankar. There were issued not less than seventy of his best books. Writers Jurčič and Meško follow Cankar's popularity with their 21 books, then Bevk with 20, Prešeren and Finžgar each with 18 works, Ingolič with his own eleven translations, Tone Seliškar and Prežihov Voranc with their 10 translations each.

Modernization schemes

The International Bank for Reconstruction and Development, commonly known as the World Bank, recently granted a 10.5 million dollar credit loan for the modernization of several Yugoslav industrial organizations. The annual interest was fixed at 6.5 per cent and the term of repayment at 14 years. The first instalment is due on February 15, 1970, two and a half years from the date of signature. This is the first time that the World Bank, which has made available 260.7 million dollars of credit loans to Yugoslavia thus far for the construction of railroads, highways, hydro-electric and other infrastructural projects, has also shown interest in financing the modernization of industrial production.

Par le train à Koper

Les habitants de Koper et de toute la côte yougoslave célébreront avec une solennité toute particulière la fête nationale yougoslave de cette année — le 29 novembre. Le 3 décembre, en effet, le premier train arrivera dans le port de Koper et ainsi cette partie de la Slovénie aussi aura sa liaison par chemin de fer avec l'intérieur du pays, ce qui accomplira les vœux nourris de longues années par la population des localités slovènes du littoral.

Le port de Koper s'est développé dans les dix dernières années en un des ports les plus importants de la côte yougoslave. L'obstacle passé était le transport des cargaisons qu'il fallait effectuer jusqu'ici par camions jusqu'à la gare la plus proche de Kozina sur la ligne de Divača—Pula. Maintenant cet obstacle sera supprimé. On port s'accroîtra des 800.000 tonnes annuelles actuelles à un volume double, et en quelques années même à 3 millions de tonnes par an.

Au début, la ligne de chemin de fer menant à Koper ne sera destinée qu'au trafic des marchandises, mais plus tard le projet prévoit aussi le trafic des voyageurs.

Des appareils médicaux en remerciement pour l'aide accordée

«D'une grande tragédie humaine a germé une grande et noble action.» Ces mots brefs exprimèrent certainement au mieux le but de la solennité qui se déroula le 2 octobre dernier dans la salle des conférences de la clinique chirurgicale de Ljubljana. En présence de nombreux travailleurs sanitaires, un hôte venu de Grande-Bretagne, M. Gordon C. Brunton, directeur de la firme Thomson, assisté de M. S. M. Davies, chef du département économique du ministère de la santé, et de M. A. R. K. Mackenzie, consul général de Grande-Bretagne à Zagreb, remit aux représentants des hôpitaux cliniques de Ljubljana des appareils et des instruments médicaux précieux. C'était un présent de remerciement pour l'aide accordée aux citoyens anglais lors du grave accident d'avion à Brnik. En remettant le précieux cadeau d'une valeur de 20.000 livres, soit 80 millions d'anciens dinars, M. Gordon remercia en mots chaleureux nos travailleurs sanitaires, membres de la Croix

Rouge yougoslave pour leur aide professionnelle extraordinaire, notre gouvernement pour son aide et sa collaboration et tous les Ljubljanaïs et la Slovénie pour leur compassion et l'expression de leur chaleureuse amitié.

«Sur des avions de papier»

Tel est le titre du nouveau film slovène du metteur en scène Matjaž Klopčič, qui représenta cette année avec succès la cinématographie slovène au festival du long métrage yougoslave à Pula. Il y obtint la troisième place, ensemble avec le film «Le bouleau» d'Anton Babaja. L'actrice principale, la sympathique Snežana Nikšić obtint un prix et le cameraman Rudi Vavpotič un diplôme du jury. La critique et les spectateurs reçurent le film cordialement.

C'est là le deuxième long métrage de Matjaž Klopčič. Tous deux furent tournés cette année. Le film «Sur des avions de papier» est meilleur que le premier, plus entier. Le contenu en est une histoire d'amour simple de deux jeunes gens — un photographe et une ballerine qui font connaissance par hasard et éprouvent le transport d'un amour chaud et vrai, qui introduit dans la vie de tous deux un changement important. La partie centrale du film est consacrée à la confession de la grande valeur de l'amour, dans le cadre des merveilleux paysages de nos montagnes et de la vieille Ljubljana.

Exposition internationale de la chasse et de la Pêche

En septembre, le Président Tito a inauguré à Novi Sad une exposition internationale de chasse et de pêche, à laquelle participaient 44 pays d'Europe, d'Asie, d'Amérique et d'Afrique.

En Yougoslavie, les conditions pour l'élevage du gibier sont très favorables. Actuellement, il y a dans notre pays 200 sociétés de chasse comptant plus de cent mille chasseurs organisés. A l'exposition il y avait plus de 2500 trophées de chasse divers des différents endroits du monde, dont plus de mille obtinrent des médailles d'or. On exposa aussi les bois d'un cerf abattu il y a déjà vingt ans par le chasseur et garde-forestier Dragoslav Stefanović, qui détient encore aujourd'hui le titre de champion du monde.

Les célébrations du centenaire

A l'occasion du centenaire de la Société Dramatique à Ljubljana, société qui fut l'initiatrice du théâtre slovène, le Président de la République, Tito, décora le Théâtre Dramatique et l'Opéra du Théâtre National Slovène de l'ordre du mérite pour la nation avec étoile d'or. Une décoration fut décernée particulièrement pour les mérites touchant au développement de l'art théâtral et au développement culturel de nos peuples. Les deux hautes décorations furent décernées le 5 octobre lors de la réception solennelle donnée dans les salles du Conseil Exécutif de Slovénie, en présence des travailleurs culturels et politiques distingués.

Le patronage des fêtes du centenaire de la Société Dramatique fut assumé par le Président Tito qui envoya au comité des fêtes un message de félicitations. Il y était dit entre autre: «Je sais les succès féconds de travail des théâtres slovènes, dont les fondements ont été posés lors de la fondation de la Société Dramatique de Levstik. Je vous envoie mes félicitations cordiales pour les succès obtenus jusqu'à présent et mes vœux pour un travail ultérieur efficace dans la création artistique et l'élévation du niveau culturel de la population.»

Dans le cadre des fêtes jubilaires on a ouvert au Musée National une exposition sur les débuts de notre théâtre. L'orateur à l'inauguration de cette exposition fut le dr. Bratko Kreft, après quoi les doyens des acteurs slovènes lurent quelques textes documentaires. Les fêtes jubilaires se poursuivirent par la représentation solennelle des «Valets» de Cankar au Théâtre Dramatique de Ljubljana; des célébrations de ce genre eurent lieu aussi dans tous les autres théâtres slovènes.

La station balnéaire de Dolenjske Toplice a deux cents ans

Notre station balnéaire connue de Dolenjske Toplice célèbre cette année son bicentenaire. Ce jubilé a été célébré en septembre dernier par une fête solennelle dans la salle des chevaliers de la station balnéaire.

Les premières notes mentionnant les propriétés curatives des sources dans les Dolenjske Toplice actuelles remontent à l'année 1481. Parmi les premiers proprié-

taires des terrains, où se trouve aujourd'hui la station balnéaire, il y eut les comtes Auersperg de Turjak, qui il y a deux cents ans firent emmurer la source et construire les bâtiments qui subsistent encore aujourd'hui. La station de Dolenjske Toplice était lancée. Aux anciens temps, on attribuait les propriétés curatives des sources à des forces surnaturelles. Plus tard on fit rechercher les sources thermales. Le premier qui fit des recherches en 1777 fut le médecin et maître de médecine de Ljubljana Anton Kastelic, qui établit la propriété curative des eaux, surtout pour le traitement du rhumatisme et des maladies féminines.

Les Dolenjske Toplice sont aujourd'hui parmi nos stations balnéaires les plus connues et en vogue. Parmi les visiteurs du pays et de l'étranger, il y a aussi de nombreux émigrés slovènes.

Une Piscine d'hiver à Čateške Toplice

En septembre dernier, on a inauguré à Čateške toplice une nouvelle piscine d'hiver en plein air, qui prolongera la saison touristique de la station climatique de trois saisons. Une enceinte de montage retiendra la chaleur au-dessus du niveau d'eau et les hôtes pourront se baigner en plein air même dans les jours froids d'hiver. L'entrée dans la piscine est pratiquée par un tunnel chauffé, venant directement des vestiaires chauds. Dans le bâtiment auprès de la piscine, il y a un restaurant, où l'on servira les hôtes dehors et dans les locaux. A côté, se trouvent la cuisine, un magasin de comestibles fins et les toilettes pour l'autocamp. En outre, dans le bâtiment de l'ancien restaurant de la station climatique, on aménage un nouveau café, un dancing, des locaux pour banquets et un salon de coiffure, de cosmétique et de pédicure.

Avec cette piscine d'hiver, la station climatique de Čateške toplice se range parmi les stations les plus modernes, non seulement chez nous, mais encore à l'échelle européenne. En effet, à côté de Moscou et de Budapest, où l'on a déjà des piscines ouvertes d'hiver avec chauffage naturel de l'air à l'eau chaude, la station de Čateške toplice est maintenant la troisième localité en Europe qui possède une piscine de ce genre.

Reconocimiento a nuestros creadores de la moda

En la festival mundial de la moda en Moscú, en el cual participaron veintidós países, cuatro colecciones yugoslavas recibieron especial aprobación. Especial reconocimiento de los organizadores del festival y el diploma del diario «Komsomolska pravda» y la revista «Mod», lo recibió el creador yugoslavo Aleksandar Joaksimović por sus tres colecciones: «Música, color y moda», «Simonida» y «Follore y moda». Dos modelos de la colección «Simonida» para la cual el autor se inspiró en los frescos que representan a Simonida, esposa del rey Milutina, en el antiguo convento serbio Gračanici, fueron presentados a Uds. en el número nueve de Rodna Gruda pag. 255.

Los diarios soviéticos bautizaron a la creación de Joaksimović, «Simonida» como la «Gioconda» yugoslava. Especialmente destacaron que los artistas yugoslavos de la moda, en sus creaciones, reunieron acertadamente, gran elegancia, estilo nacional y practicidad, como asimismo, que expusieron muy variada y atractiva moda.

Congreso internacional de astronautica

En Belgrado, en el mes de setiembre, se reunió el congreso internacional de astronautica en el cual participaron mas de mil científicos y treinta países. Discutieron sobre los problemas que se crean en la conquista del espacio y acordaron que el día 4 de octubre de 1967, día en que se conmemora el lanzamiento del primer satélite terrestre soviético, fuera el comienzo de la era espacial. Junto a la reunión del congreso, fue abierta en Belgrado, la exposición titulada «Kosmos Miru». La exposición la inauguró el cosmonauta soviético Pavel R. Popovič. Entre lo expuesto se encontraba la nave espacial soviética «Vostok 1», primer satélite artificial terrestre, la primera estación automática como la que se lanzó a la luna en el año 1959, otros satélites artificiales Kosmov, etc. Especial atención despertó el traje espacial que usó el cosmonauta soviético Leonov cuando se «paseó por el espacio» y que, no hace mucho, fue mostrado públicamente en Moscú. También despertaron la atención de los visitantes

las raquetas que fabricaron aficionados de nuestros clubes en Celje, Zagreb y Belgrado.

«Tantadruja» premiado en Italia

El concurso número diecinueve de creaciones radiales y televisivas en Italia, este año se realizó en el lugar histórico Ravenna. Participaron en él cuarenta y un organizaciones radio-televisivas de treinta y tres países. La competencia más difícil fue en la categoría de espectáculos radiales. El premio mayor, premio «ITALIA» lo obtuvo el autor dinamarqués, el premio RAITV, único que se confiere junto al premio mayor, el tribunal internacional, lo atribuyó a la obra radial eslovena «Tantadruja». Esta obra sobre la novela del escritor Ciril Kosmač, la escribió Mitja Mejak. El concurso internacional en Ravenna para la mayor creación radio-televisiva, es la mayor y más prestigiosa competencia internacional de esta clase.

Le slovène dans le monde

L'été dernier, la section slavistique de l'Université de Ljubljana organise un séminaire pour les slavistes étrangers, les professeurs de langues slaves et les traducteurs du slovène. Le but de ce séminaire était de faire connaître aux slavistes étrangers des pays les plus différents la langue, la culture et la littérature slovènes. La rencontre de cette année était déjà la troisième de ce genre. Les conférences furent faites par les professeurs de la section slavistique de Ljubljana; on soulignera surtout le bref cours de langue slovène, dirigé par le prof. dr. Jože Toporišič (qui pour la «Slovenska izseljenska matica» prépare aussi un manuel de slovène sur disques). De nombreux lecteurs de langue slovène aux universités européennes et autres ainsi que les historiens littéraires suivirent les conférences avec beaucoup d'intérêt. Ces derniers temps, l'intérêt témoigné à notre langue croît sans cesse, et à la fois aussi l'intérêt pour la littérature slovène qu'on traduit de plus en plus fréquemment dans les langues étrangères. Certains traducteurs étrangers du slovène, qui ont participé à ce séminaire, ont traduit jusqu'ici déjà dix œuvres littéraires slovènes et plus, romans, œuvres dramatiques et extraits de la poésie slovène. Les plus actifs d'entre eux sont les traducteurs des pays slaves.

V naših sreih živijo

Ob dnevu mrtvih smo svoje misli in srca posvetili svojim dragim, ki jih ni več. Cvetje in prižgane lučke na grobovih so jim govorile o naši ljubezni. Za one, katerih grobov nismo mogli obiskati, smo prižgali lučke v svojih srcih. Daleč, daleč preko visokih gora in širokih morij so pomrli naši spomini...

Poleg grobov dragih svojcev, prijateljev in znancev so se kakor vsako leto v teh dneh še posebej ustavile naše misli ob grobovih in spomenikih, ki so nam vsem enako blizu, enako dragi. To so spomeniki velikega trpljenja, hrabrega žrtvovanja, pogumne predanosti in neuničljive vere v pravično zmago — to so grobovi in spomeniki našim borcem in žrtvam NOB, ki so bili v teh dneh v morju cvetja in lučk. Spomenike in grobove naših borcev je okrasila šolska mladina. Čeprav hitro teko leta, so spomini ostali vsi živi in bodo ostali in živeli iz roda v rod. Živi in topli romajo od srca do srca... To so dokazale tudi letošnje spominske svečanosti ob spomenikih, na grobovih naših borcev in na krajih, kjer so bile nekdanje ječe in mučilnice naših patriotov.

Petdeset let Oktobra

V letošnjem oktobru smo tudi v Jugoslaviji proslavili 50-letnico velike oktobrske revolucije, ki je odločno preobrazila podobo dotedanje zaostale carske Rusije in takrat razgibala napredne delavske množice tudi drugod po svetu. Delavci so se zbirali na »mirovnih manifestacijskih shodih«. Zahtevali so mir, kruh in svobodo. Tudi v mejah takratne Avstrije je zakipelo. Prvi mirovni shodi delavstva so bili v Sloveniji 2. decembra 1917, in sicer v Ljubljani, na Jesenicah, v Trziču, Borovnici, Idriji, Trbovljah, Hrastniku in Zagorju.

Obletnica velikega oktobra je bila svečano proslavljena v vsej Jugoslaviji. Proslave so bile tudi v večjih kolektivih, v rudnikih, v večjih tovarnah in mestih. Posebna pozornost je bila posvečena našim rojakom, udeležencem revolucije, ki so svoje spomine posredovali drugim. V Sloveniji so posebno svečano ta jubilej proslavili v rudarskih revirjih v Trbovljah, kjer so v njegovo počastitev uprizorili igro »Ladja spomina«, v muzeju pa so

so odprli razstavo o odzivu revolucije med jugoslovanskimi narodi.

Osrednja slovenska jubilejna proslava pa je bila 6. novembra v dvorani Tivoli v Ljubljani. Združeni orkester Slovenske filharmonije, RTV Ljubljana in Opere je izvajal Dmitrija Šostakoviča 7. simfonijo, imenovano »Leningrajsko«. Med mnogimi delegacijami, ki so se udeležile proslave v Moskvi, pa je bilo tudi več jugoslovanskih; vladno delegacijo je vodil predsednik Tito.

Velika oktobrska revolucija je odprla novo dobo v mednarodnem delavskem gibanju in tako seveda tudi pri nas. Petdesetletne izkušnje in veliki jubilej so odraz mednarodne delavske solidarnosti; pri oblikovanju enakopravnih odnosov in politike v tem gibanju današnjega in preteklega sveta je imela tudi Jugoslavija pomemben delež.

Proti vojni v Vietnamu

Množičnim protestom svobodoljubnega sveta proti vojni v Vietnamu se pridružujejo tudi narodi Jugoslavije. Dne 21. oktobra, ob dnevu mednarodne solidarnosti z osvobodilnim bojem vietnamskega ljudstva, so bila protestna zborovanja po vsej državi.

V Ljubljani so bila številna protestna zborovanja v šolah in delovnih organizacijah. Podobna zborovanja so bila v Celju in drugih krajih. V Mariboru se je dopoldne zbrala mladina in drugi občani na velikem protestnem zborovanju na Trgu svobode. Govorniki, predstavniki mladine, so odločno poudarili, da mladi rod odločno odklanja vojne grozote in najostreje obsoja netilce novih vojn. V Novi Gorici se je na protestnem zborovanju zbralo nad tri tisoč mladincev in mladink. Nosili so številne protestne napise. Protestna zborovanja so bila tudi v Idriji, Tolminu in Ajdovščini, Piranu, Portorožu, Kamniku, Trbovljah, na Jesenicah in drugod. Udeleženci so poslali resolucije in protestna pisma zveznemu centru Organizacije združenih narodov, ameriškemu veleposlaništvu v naši državi in centru Organizacije združenih narodov v Washingtonu, v katerih zahtevajo ustavitev bombardiranja Severnega Vietnama in se zavezujejo, da bodo po svojih močeh pomagali celiti rane, ki jih vietnamskemu ljudstvu prizadeva agresivna vojna.

Nov obrat tovarne zdravil »Krka«

Konec oktobra so v okviru praznovanja letošnega občinskega praznika Novega mesta pri tovarni zdravil »Krka« v Ločni pri Novem mestu odprli nov obrat, ki pomeni pomemben korak k nadaljnjemu razvoju tovarne, katere proizvodi so danes že dobro poznani doma in tudi mnogokje po svetu. Tovarna je bila ustanovljena že leta 1954, naglo pa se je začela razvijati od takrat, ko se je pred desetimi leti preselila v nove prostore. Danes je eno najmočnejših farmacevtskih podjetij v Jugoslaviji. Njene izdelke dobro poznajo in cenijo zdravniki in bolniki po vsej Jugoslaviji, prav tako pa jo poznajo koooperanti iz Zahodne Nemčije, Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Italije, Belgije te kupci njenih izdelkov v afriških deželah, Sovjetski zvezi in v deželah Commonwealtha. Poleg številnih standardnih zdravil, izdeluje ta tovarna 88 vrst novih preparatov, med temi več vrst antibiotikov, na katere so v tovarni še posebej ponosni.

Medicinske aparature v zahvalo za pomoč

»Iz velike človeške tragedije je vzniklo veliko plemenito dejanje,« s temi kratkimi besedami je bil najbolj polno povedan namen slovesnosti, ki je bila dne 2. oktobra v predavalnici kirurške klinike v Ljubljani. Ob navzočnosti zdravstvenih delavcev, ki so do zadnjega kotička zasedli predavalnico, je gost iz Velike Britanije g. Gordon C. Brunton, direktor Thomsonove organizacije, ob navzočnosti g. S. M. Daviesa, predstojnika ekonomskega oddelka ministrstva za zdravstvo in generalnega konzula Velike Britanije v Zagrebu g. A. R. K. Mackenzia izročil predstavnikom ljubljanskih kliničnih bolnišnic dragoceno medicinsko aparaturo in instrumentarij. To je bilo zahvalno darilo za pomoč angleškimi državljani ob hudi letalski nesreči na Brniku. Ob izročitvi dragocenega darila vrednega 20.000 funtov ali 80 milijonov starih dinarjev se je g. Gordon s toplimi besedami zahvalil za izredno strokovno pomoč našim zdravstvenim delavcem, članom jugoslovanskega Rdečega križa, zahvalil se je za pomoč in sodelovanje naši vladi ter za sočustvovanje in izraze toplega prijateljstva vsem Ljubljancem in Sloveniji.

ZANIMI NO VOSTI VICE

Dositej se je vrnil iz ZDA in Kanade

Predstojnik makedonske pravoslavne cerkve, arhiepiskop Dositej se je po tritedenskem bivanju v ZDA in Kanadi konec avgusta vrnil v Jugoslavijo. V obeh državah se je srečal z vrsto izseljencev in predstavnikov izseljenskih društev ter prisostvoval proslavam tradicionalnega makedonskega ilindanskega praznika. V njegovem spremstvu je bil poleg drugih tudi tajnik komisije za verska vprašanja republike Makedonije. Med drugim je arhiepiskopa Dositeja sprejel tudi župan mesta Toronto g. Martin. Makedonski izseljenci so povsod izražali tudi zadovoljstvo ob priliki razglasitve samostojnosti makedonske pravoslavne cerkve.

Priznanja našim modnim kreatorjem

Na svetovnem festivalu mode v Moskvi, katerega se je udeležilo dvaindvajset dežel, so štiri jugoslovanske kolekcije dobile pomembno priznanje. Posebno priznanje organizatorjev festivala in diplomi časnika Komsomolska pravda in revije Mod je dobil jugoslovanski modni kreator Aleksandar Joksimović iz Beograda za tri svoje kolekcije: »Glasba, barva in moda«, »Simonida« in »Folklor in moda«. Dva modela iz kolekcije »Simonida«, za katero je avtor dobil pobudo na stenski freski, ki predstavlja Simonido, ženo kralja Milutina, v starodavnem srbskem samostanu Gračanici, smo vam predstavili v deveti št. Rodne grude na str. 225.

Sovjetski časniki so Joksimovićevo modno kreacijo »Simonido« imenovali jugoslovansko »Giocondo«. Zlasti so poudarili, da so jugoslovanski umetniki oblačenja pri svojih modnih stvaritvah srečno združili veliko eleganco, narodni stil in praktičnost ter da so prikazali zelo raznovrstno in privlačno modo.

Mednarodna razstava lova in ribolova

Predsednik Tito je v septembru v Novem Sadu odprl mednarodno razstavo lova in ribolova, na kateri je sodelovalo 44 držav iz Evrope, Azije, Amerike in Afrike. Predsednik prireditvenega odbora Tikvicki je ob otvoritvi dejal, da so v Jugoslaviji izredne razmere za gojitev divjadi. Zdaj

je v naši deželi 200 lovskih društev z nadsto tisoč organiziranimi lovci. Na razstavi je bilo nad 2500 raznih lovskih trofejev iz raznih krajev sveta, med katerimi so bile najboljše nagrajene z zlatimi kolajnami. Razstavljeno je bilo tudi rogovje jelena, ki ga je že pred dvajsetimi leti ustrelil lovec-gozdar Dragoslav Stefanović, ki še danes nosi naslov svetovnega prvaka.

Zimski kopalni bazen v Čateških Toplicah

Septembra so v Čateških toplicah odprli novi zimski bazen na prostem, ki bo zdravilišču podaljšal turistično sezono za tri letne čase. Montažna ograja bo zadrževala toploto nad vodno gladino in gostje se bodo lahko kopali tudi v mrzlih zimskih dneh na prostem. Dohod v bazen je spleljan skozi ogrevan predor naravnost iz toplih slačilnic. V zgradbi poleg bazena je restavracija, kjer bodo stregli gostom zunaj in v zaprtih prostorih. Poleg je kuhinja, delikatesna trgovina in sanitarije za avtokamp. V stavbi nekdanje zdravilišče restavracije pa urejajo novo kavarno, bar, prostore za bankete ter frizerski, kozmetični in pedikerski salon.

Z zimskim bazenom so se Čateške toplice uvrstile med najmodernejše toplice ne samo pri nas, ampak v evropskem merilu. Saj so razen Moskve in Budimpešte, kjer že imajo zimske odprte kopalne bazene z naravnim ogrevanjem zraka z vročo vodo, zdaj Čateške toplice tretji kraj v Evropi s takšnim bazenom.

V letošnji sezoni je bilo zdravilišče polno zasedeno. Med pacienti je bilo precej revmatičnih bolnikov iz Švedske, ki so jih poslale na zdravljenje švedske bolnišnice. Bili so zelo zadovoljni. Pa tudi domačini radi obiskujejo zdravilišče. Uprava je sklenila številne dogovore z delovnimi organizacijami v Sloveniji in na Hrvaškem, ki pošiljajo na zdravljenje svoje člane. Tako so že v začetku septembra imeli rezeviranih večino postelj do konca leta.

Nov svet v Slovenskih goricah

Že nekaj let so v polnem razmahu regulacijska dela v dolini Pesnice. Stroji mariborskega podjetja vodne skupnosti Drava — Mura utirajo novo pot vodom, ki so v tej dolini stoletja nasilno uničevale plodove kmečkih žuljev. Z regulacijo Pesnice bodo

pridobili deset tisoč hektarov novih površin, kjer bodo lahko pridelovali razne poljedelske kulture: pšenico, koruzo in drugo. Še letos bo zgrajenih v Pesniški dolini pet umetnih jezer, in sicer jezero Pernica, ki bo obsegalo 127 ha in bo skozenj tekla Pesnica, dalje jezero Pristava s površino dva km², Komarnik pri Črnem lesu ter jezeri Radehova in Gradišče z dolžino približno en kilometer.

Jezero v Pernici, ki bo komaj šest kilometrov oddaljeno od Maribora, bo postalo za Maribor nova turistična privlačnost, saj bo v poletnih mesecih lahko sprejelo več tisoč kopalcev, pozimi pa množice drsalcev. Najlepšo lego pa bo vsekakor imelo jezero v Gradišču ob vznožju idiličnega hrička s cerkvijo svete Trojice s tremi zvoniki in čudovito okolico. Če bo voda res čista, kar obljublajo vodni strokovnjaki in kar velja za vsa našeta jezera, bo postalo Gradišče, nekdanja Trojica — novi Bled v Slovenskih goricah.

Most prijateljstva

V četrtek 28. septembra so na severni meji čez Muro izročili prometu nov most, ki povezuje občino Gornja Radgona z avstrijsko občino Radgona. Most so postavili v dobrem mesecu in bo v uporabi le začasno, dokler ne bo dograjen novi veliki most, ki ga bodo začeli graditi že letos. Ta bo dolg 110 metrov in širok 13 metrov in ne bo ustrezal le sedanjemu, temveč tudi prihodnjemu prometu. Novi most bo dograjen do konca prihodnjega leta, zatem pa bodo odstranili začasnega.

Novi most med našo in avstrijsko Radgono pomeni prvi viden korak gospodarskega sodelovanja in prijateljstva med obema obmejnima državama na tem območju. Kulturno sodelovanje obeh občin pa je zelo tesno, saj prirejata občini že nekaj let skupne koncerte glasbenih šol, pevskih zborov in godb na pihala. Tudi učenci osnovnih šol so lani obiskali šole v sosedni občini. S takšnimi obiski bodo letos in v prihodnje še nadaljevali.

Za izseljence z Dolenjske prihodnje leto družabno srečanje na Mirni

Poleg vsakoletnega centralnega izseljenskega piknika za naše izseljence, ki je postal med najbolj priljubljenimi družabni-

mi prireditvami, so zelo popularna med rojaki, ki nas obiščejo, tudi družabna srečanja, ki jih prirejajo posamezne podružnice matice in občinski odbori. Letos so družbene organizacije iz sedmih občin Dolenjske, Bele krajine in Spodnjega Posavja v Kostanjevici organizirale prvo družabno srečanje za izseljence — Dolenjce. Prireditelj je lepo uspela, tako da so bili zadovoljni prireditelji in rojaki, katerim je bila namenjena. Zato pa so že začeli s pripravami za drugo srečanje dolenjskih izseljencev, ki bo prihodnje leto, kakor so že sklenili v prijazni Mirni na Dolenjskem. Več o tem bomo seveda še pisali.

Ameriški Slovenci za ljudsko tiskarno v Mariboru

Ob nepričakovani smrti urednika Prosvete Franka Zaitza je dopisnik mariborskega Večera A. R. objavil v tem listu zanimiv sestavek, v katerem omenja, da je v mariborskem katastru pri vložku števil. 440 katastrske občine Grajska vrata občinskega sodišča Maribor poleg drugih postavk bivše mariborske Ljudske tiskarne še vedno vknjiženo posojilo, ki so ga leta 1924 prispevali ameriški Slovenci. Takrat je namreč Jugoslovansko republikansko združenje v Chicagu posodilo tiskovni zadruzi v Ljubljani deset tisoč dolarjev, kar je v takratni dinarski veljavi zneslo 392 tisoč dinarjev s pet odstotnimi obrestmi, ki pa so jih pozneje, leta 1932 znižali na štiri odstotke. Ta znesek je bil namenjen za nakup mariborske Ljudske tiskarne, kjer je v času med obema vojnama izšlo mnogo naprednega tiska.

Ko so nacistični okupatorji ob drugi svetovni vojni prevzeli v Mariboru oblast in zasedli ter zaplenili tudi vse tiskarne, so takoj uvedli preiskavo o zvezah Ljudske tiskarne z našimi Američani. Pozneje je bila med bombardiranjem Maribora tiskarna hudo poškodovana. Ljudska tiskarna je stala nasproti mariborskega sodišča, kjer je danes Jadranska cesta.

Ukinjeno ustaško združenje

Bonnsko ministrstvo za notranje zadeve je prepovedalo ustaško organizacijo »Hrvatski demokratski odbor«, katere se-

dež je bil v Münstru v Westfaliji. Ministrstvo je navedlo, da so »cilji in delovanje te organizacije v nasprotju z zakoni, ker so proti idejam o sporazumevanju med narodi in ogrožajo javni mir in red«. Kaže, da je ta bonnski korak začetek pretehtane akcije, s katero naj bi onemogočili ustaško rovarjenje.

Vsak drugi Slovenec s hranilno knjižico

Varčevanje, ki je v nekem smislu tudi dokaz razvitosti dežele, se je zadnja leta pri nas zelo razširilo. Pa spregovorimo v številkah: po ugotovitvah ob letošnjem svetovnem dnevu varčevanja, ki ga praznujemo zadnji dan oktobra, ima v Jugoslaviji 5.155.000 državljanov na hranilnih knjižicah vložnih 658,3 milijarde starih dinarjev. Med temi je 808.000 Slovencev, ki imajo na hranilnih knjižicah vložnih 118,3 milijarde starih dinarjev.

Glavni namen varčevanja je predvsem nakup stanovanj. Saj si danes vsakdo želi imeti svoj lastni kotiček, kar v družinah, kjer je več članov zaposlenih in ob ugodnih kreditnih pogojih, tudi ni neizvedljivo.

Nove možnosti zaposlovanja v Franciji

Sredi oktobra je zvezni biro za zaposlovanje obiskal g. M. Massenet, direktor Direkcije za populacijo in migracijo pri francoskem ministrstvu za socialne zadeve. Ob tej priliki so se pogovarjali o razširitvi sodelovanja pri zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Franciji. Večje možnosti so predvideli predvsem v kovinsko predelovalni industriji. Pohvalno so ocenili tudi sodelovanje pri strokovnem izpopolnjevanju naših delavcev v gradbeništvu. V tem letu se je v naših centrih za strokovno izpopolnjevanje izučilo okrog sto gradbenih delavcev, dogovorili pa so se za šolanje nadaljnjih 400 delavcev.

Naši predstavniki so tudi dali pobudo, da bi se naši delavci, ki se odpravljajo na delo v Francijo, že pred tem učili francoskega jezika. Najprej bi pri tem morali zajeti tiste delavce (kvalificirane in tehnike), ki bi pri posameznih firmah opravljali vodilna dela. Tako bi pripravili osnovo za sprejem večjega števila naših delavcev v teh firmah.

Obisk v eni naših tovarn pred 29. novembrom MED PRVIMI NA DOLENJSKEM

Jugoslovanska gospodarska reforma, ki je v naše gospodarstvo vnesla mnogo novega, in je tudi v svetu vzbudila velik odmev, gre že v svoje tretje leto. Lahko rečemo, da so bili v nekaterih podjetjih nanjo že pripravljeni, ukrepe, ki jih je reforma prinesla, so v praksi izvajali že prej. V nekaterih delovnih organizacijah pa je reforma dvignila precej prahu: izboljšati je bilo treba organizacijo dela, nabaviti boljše in modernejšje stroje, zmanjšati število administracije, povečati izvoz, skratka — ob manjših stroških je bilo treba izboljšati in povečati proizvodnjo. Vsi ti ukrepi seveda niso bili enostavni, saj gre v nekaterih podjetjih še danes bolj tesno, podjetja, ki pa so bila na te ukrepe pripravljena, so bila po uzakonitvi reforme celo v boljšem položaju kot prej.

Naš namen ob tej priliki pa ni pisati o uspehih gospodarske reforme, pač pa o obisku v tovarni, za katero se nam je zdelo, da je po uveljavitvi gospodarske reforme dosegla zelo vidne uspehe, da je izboljšala in popestrila proizvodnjo in da se s svojimi izdelki uveljavlja tako na domačem kot tujem tržišču. To je Industrija motornih vozil iz Novega mesta, mlada tovarna, ki pa je po vrednosti svoje proizvodnje poleg tovarne papirja in celuloze v Vidmu-Krškem na prvem mestu na Dolenjskem.

Začelo se je kmalu po vojni, ko je združna zveza na robu Novega mesta, v Zabji vasi, ustanovila servis za popravilo kmetijske mehanizacije. Le-te takrat še ni bilo toliko kot danes, zato so se začeli ukvarjati še z drugimi dejavnostmi: od-

prli so trgovino z rezervnimi deli, bencinsko črpalko, splošno mehanično delavnico, nato pa so sklenili z zahodnonemško tovarno DKW pogodbo o sestavljanju njihovih avtomobilov — kombijev. Preimenovali so se v Motomontažo, nato pa, ko so v te avtomobile vgrajevali vedno več svojih delov, so si vzdeli sedanje ime — Industrija motornih vozil. Leta 1959 je bila končana konstrukcija lastnega vozila, v katero so vgrajevali le še motor in menjalnik znamke DKW. To vozilo so stalno izpopolnjevali, tako da sedaj izdelujejo štiri osnovne tipe vozil in več izvedenk, specializiranih vozil za pošte, servise, ambulan- te in druge.

V letošnjem letu so tudi prevzeli zastopstvo družbe BMC (British Motor Corporation) za prodajo vseh vrst njihovih vozil v Jugoslaviji in za servisno službo za vsa ta vozila, obenem pa so s to družbo sklenili tudi pogodbo o poslovnem sodelovanju. Odslej v svoja lastna vozila vgrajujejo tudi motorje znamke BMC, za ta močnejši motor pa so priredili tudi konstrukcijo vozila. Na ta način so izbiro svojih vozil še povečali.

Na zahodnoevropskem tržišču pa so se v zadnjem času posebno uveljavili s stanovanjskimi camping prikolicami, za katere so izdelali načrte domači strokovnjaki, po svojem zunanjem videzu in notranji opre- mi pa prav nič ne zaostajajo za podobnimi tujimi izdelki. Tudi prikolice izdelujejo v osmih različnih izvedbah. Zaradi ugodne cene, kvalitete in prijetnega videza so se dobro uveljavile na Švedskem, Danskem, v Nemčiji, Švici in drugod. Na tujem trgu so si pridobili ugled, tako da imajo skoraj vso svojo proizvodnjo prodano že vnaprej.

V Industriji motornih vozil v Novem mestu je zaposlenih okrog 1000 delavcev in uslužbencev. Mnogi se vozijo na delo iz bližnjih in daljnih okoliških krajev, iz Podgorja, Šentjerneja, Mirne peči in drugod. Tovarna jim po svojih zmožnostih pri prevozu pomaga, velika večina pa se na delo prevaža s svojimi vozili, z avtomobili in motorji. Ni še dolgo tega, ko je stala pred tovarno množica dvokoles, da niso vedeli kam z njimi, zdaj pa morajo razširjati prostore za parkiranje vozil, s katerimi se delavci pripeljejo na delo. Vsekakor je tudi to zunanji znak napredka in

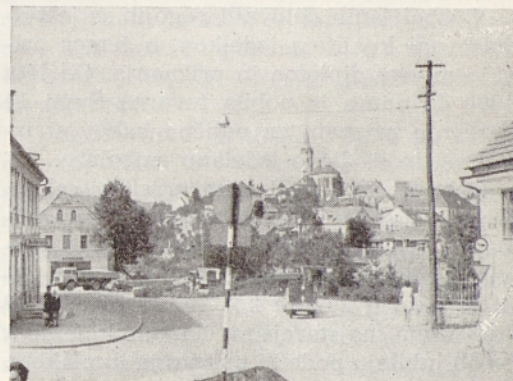
dviga življenjske ravni. Skrb za delavce in pridobitev delavskega samoupravljanja pa so tudi počitniški domovi, IMV ga ima na Gorjancih, in organizirana letovanja.

Posebna skrb je v IMV v Novem mestu posvečena tudi strokovnjakom, saj se zavedajo, da bodo v močni konkurenci lahko vzdržali le s stalnimi tehnološkimi in organizacijskimi izboljšavami. Nekaj visokokvalificiranih moči si pridobijo s štipendiranjem.

Le s prizadevanji vsega kolektiva IMV Novo mesto jim je uspelo, da so si pridobili

ugled tako na domačem kot na tujem trgu. Avtomobili, kombiji, potujejo iz Novoga mesta po vsej državi, kupci so z njimi zadovoljni, s tem pa so prav gotovo zadovoljni tudi proizvajalci. S tem pa postaja bogatejša tudi vse mesto in njegova okolica; še včeraj smo temu področju rekli, da je izrazito kmetijsko, danes pa mu že lahko rečemo, da je industrijsko. Pokazalo pa se je, da dvoje različnih poklicev, kmet in kovinar, le imata nekaj skupnega. Tovarna avtomobilov v Novem mestu je uspela.

J. P.

90-letni jubilej tovarne Šumi

Znana tovarna bonbonov Šumi, ena izmed najstarejših tovarn v Ljubljani, je letos praznovala lep jubilej. Minulo je že 90 let, odkar je Josipina Šumi začela v kotlu na navadnem štedilniku kuhati in mešati prve bonbone. Družinsko ognjišče je tako postalo obrtna delavnica, ki si je s svojimi sladkimi izdelki že leta 1893 v Pragi prislužila prvo diplomu.

To in še marsikaj o rasti in delu tega podjetja smo izvedeli na razstavi, ki jo je tovarna Šumi pripravila ob svojem 90-letnem jubileju. Videli smo fotografije prvih kotlov za kuhanje sladke mase, delavke v belih rutah, ki so sladkorčke delale ročno in jih tudi ročno zavijale.

Seznaniли smo se z uspehom tovarne v prvih povojnih letih, ko je bilo zaposlenih komaj 27 delavcev, pa do danes, ko dela v tovarni 485 delavcev, ki so letno proizvodnjo dvignili na 4500 ton. Največji napredek se je začel v letih 1964 in 65 z nabavo novih, popolnoma avtomatiziranih strojev za izdelavo trdih in polnjenih bonbonov in strojev za zavijanje. Kljub avtomatizaciji delovnega postopka pa število zaposlenih narašča iz leta v leto, kot narašča tudi število obratov in različnost izdelkov. Pred nekaj leti se je tovarna Šumi združila z »Gorenjko«, tovarno čokolade v Lescah; v Štepanji vasi so odprli obrat za izdelavo kandiranega sadja in žvečilnega gumija; v Trnovem pa je delavnica oblatov za napolitanke in vafel desert.

Podjetje je v času reforme uvedlo boljšo organizacijo dela tako v proizvodnji kot v pisarnah. Zaposlili so mlade strokovnjake in poskrbeli za obnovo celotne tovarne, preuredili so delovne prostore in s tem močno izboljšali pogoje dela.

V izboljšanih delovnih pogojih se je zvišala tudi kvaliteta izdelkov, o čemer pričajo mnoge diplome in priznanja. Od leta 1960 do danes je dobila tovarna Šumi 14 različnih priznanj za odlično kakovost izdelkov in za lično izdelano embalažo.

Delavci so s podjetjem zrastle v celoto. Z zavestjo, da sami sodelujejo pri upravljanju in ustvarjanju dohoka, so, kot pravimo, zavihali rokave. Precej delavcev dela v tovarni že več kot 20, 30 in celo 40 let. Vsem najstarejšim članom kolektiva so ob jubileju podelili priznanja in plakete.

OB 200-LETNICI DOLENJSKIH TOPLIC

Letos poteka dve sto let organiziranega delovanja našega znanega in priljubljene- ga zdravilišča Dolenjske Toplice. Ta jubilej so v zdravilišču svečano proslavili. Proslava je bila sredi letošnjega septembra v Viteški dvorani zdravilišča.

Kdaj so opazili prve tople vrelce, ni točno zapisano nikjer. Po ljudski govorici so pred stoletji našli tople vodne vrelce prav po naključju. Prve vrtine so izrile svinje, ki so se pasle na kraju, kjer je danes zdravilišče. Z rilci so rile zemljo in iz ene od luknjic je začela pronicati topla voda. Pastirji so bili veseli, ko so se lahko pogreli ob prvih toplih curkih, ki so pritekli iz globine. Tak je bil začetek današnjih Dolenjskih Toplic.

Prebivalci Toplic in okolice so opazili, da pomaga voda iz novega prirodnega vrelca za zdravljenje nekaterih bolezni. Glas o tem se je širil potem tudi v druge kraje.

Prvi zapisani viri o zdravilnosti vrelcev današnjih Dolenjskih Toplic so v arhivih novomeškega kapitlja iz leta 1481 in 1484. Naselbina vrelca je dobila po njih svoje ime Toplice, ki ga je obdržala vse do preteklega stoletja. Pozneje so imenu Toplice dodali še ime Dolenjske, da bi jih ločili od sosednjih zdravilnih toplic, tako Šmarjeških in Čateških. Kraj je bil nekaj časa znan tudi pod imenom Terme, kar pomeni v tujem jeziku vroč vrelce.

Dolenjske Toplice so imele nekaj časa tudi ime Toplice pri Rožeku zato, ker je stal takrat v bližini fevdalni grad Rožek.

Toplice so večkrat menjale lastnika. Iz rok Reutenbergov so prišle v posest Turjačanov s poroko.

Za ureditev Toplic in njih napredek sta se zavzela dva člana družine Turjačanov, ki so bili med prvimi lastniki vse zemlje okrog Dolenjskih Toplic.

Prvi je bil Ivan Vajkard Auersperg — Turjačan, drugi pa Henrik Josip Auersperg. (Turjačani so bili graščaki v sosednjem Žužemberku, druga veja Turjaka pa je bila s Turjaka — med Ljubljano in Velikimi Laščami).

Pred 200 leti so Auerspergi dali vrelce obzidati in so nad izvirkom zgradili stavbo, ki stoji še danes. Ta gradnja je bila začetek organiziranega delovanja današnjih Dolenjskih Toplic. Prav dograditev prvega zdraviliškega poslopja v Knežjih Toplicah — imenovane so bile po knezu Turjaškem — je bil povod za proslavo letošnje 200-letnice.

Prvi kopalci, ki so iskali v termalnih vrelcih zdravja in so jim kopeli tudi pomagale, si niso znali razložiti, odkod imajo podzemeljski vrelci svojo zdravilno moč. O kemiji in mineralnih sestavinah še niso vedeli ničesar in so zdravilnost pripisovali podzemeljskim duhovom. Tisti čas je bil za preprostega človeka še poln skrivnosti in mistike. Vse neznano so pač pripisovali duhovom...

Pozneje pa so dali termalne vrelce v Toplicah raziskati.

Prvi jih je raziskal leta 1777 ljubljanski zdravnik in učitelj zdravništva Anton Kastelic. Ta je opravil kemično raziskavo in je ugotovil, za katere bolezni pomagajo. Kakih sto let kasneje — leta 1865 — so topliške vrelce kemično pregledali še na Jožefovi Akademiji na Dunaju, tam so točno določili vse rudninske snovi, ki se nahajajo v vrelcih Dolenjskih Toplic. V začetku preteklega stoletja — leta 1819 — so Dolenjske Toplice že tako slovele, da so prihajali tjakaj na zdravljenje oboleli avstrijski vojaki. Ti so raznašali slavo Dolenjskih Toplic potem po vsej veliki Avstro-Ogrski.

V Dolenjske Toplice prideš danes iz ljubljanske smeri kar po dveh asfaltnih cestah. Lahko se pelješ po novi avtomobilski cesti Ljubljana—Novo mesto—Zagreb. Od Novega mesta so Dolenjske Toplice oddaljene 12 km. Zelo pestra je pokrajina ob cesti, ki se odcepi pri Ivančni gorici — Stični in te povede — tudi ta je asfaltirana — skozi Jurčičevo Muljavo in potem ves čas ob dolenjski reki Krki. Spotoma si ogledaš še zgodovinski Žužemberk. Nadaljnja pot te vodi mimo nekdanje rudni-

Levo: 16. avgusta leta 1958, ko je bil izseljenski dan na Dolenjskem, je velika skupina ameriških rojakov obiskala Dolenjske Toplice. — Spodaj: Bazen v zdravilišču je vedno poln kopalcev

ške naselbine Dvor in nato mimo Soteske, kjer je stal še do pred vojne eden največjih dolenjskih gradov.

Ta tiha Krška dolina navduši izletnike še prav posebej, ker te vodi mestoma mimo dolenjskih mlinov ob Krki, pa tudi ob vznožju dolenjskih vinogradov.

Dolenjske Toplice imajo vrelec s temperaturo 28 stopinj. Kopanje je možno v kabinah, pa tudi pokritih bazenih. Na razpolago je tudi odprt športni plavalni bazen. Zato prihajajo sem izletniki od blizu in daleč. V zdravilišču je gostom na voljo okrog 300 postelj. Tu imajo vse udobje, v štirinadstropni kopališki stavbi imajo celo dvigalo.

Dolenjske Toplice poznajo dobro tudi mnogi naši izseljenci, ki prihajajo tjakaj

na zdravljenje revmatizma, ginekoloških obolenj, pa tudi drugih bolezni. Kraj je izredno miren in ima lepo okolico s parkom in mičnimi sprehodi. Tu se lahko razvedre ribiči, saj je Krka, bogata na ribah, prav v bližini. Tudi lovci pridejo tu na svoj račun, ker je okoliš bogat na razni divjadi. Ribiči in lovci dobe dovoljenja za lov pri zdraviliški upravi ali pri Turističnem društvu.

Dolenjske Toplice imajo bogato zgodovino že iz davnih časov. Zlasti pa je vsa njihova okolica znana iz narodnoosvobodilne borbe. V bližini so Stare žage, kjer so bile partizanske orožarne in druge delavnice. Z motornim vozilom je dostopen Kočevski Rog, slovenski pragozd, kjer so imeli med NOB partizani svoja oporišča,

Bazo 20, bolnišnice, tiskarne in drugo.

Vredno je omeniti, da je bila dne 12. septembra 1943 — nekaj dni po kapitulaciji Italije — ustanovljena na glavnem trgu v Dolenjskih Toplicah — na takratnem osvobojenem ozemlju — Levstikova brigada, ena izmed pogumnih partizanskih borbenih enot, ki nam je pripomogla k osvoboditvi.

O zgodovini Dolenjskih Toplic pa bi se dalo povedati še to in ono. Vsakdo, ki pride v to zdravilišče, ne bo našel samo zdravih kopeli, temveč se bo srečal s prijaznimi Dolenjci, spoznal bo njih veselo in živahno žilico, slišal bo domače pesmi, da se bo še rad vrnil v te kraje na robu kočevskega Roga in pod vznožji radodarnih vinorodnih gor.

Jože Zupančič

LJUBLJANČANKA, TRETJA MED NAJLEPŠIMI JUGOSLOVANKAMI

Na drugem jugoslovanskem tekmovanju lepotic, ki je bilo letos v Zagrebu, je zmagała devetnajstletna študentka Aleksandra Mandić iz Sarajeva. Za drugo spremljevalko pa je žirija, v kateri je sodelovala tudi znana lanska zmagovalka Nikica Marinović, izbrala prikupno Slovenko, Ljubljanko Sašo Zajc.

Saša ni pričakovala, da jo bo žirija uvrstila tako visoko. Saj s svojimi skromnimi željami nikoli ni segla na oder lepotnih tekmovanj, marveč je v sebi gojila le željo, da bi postala manekenka.

»Res, rada bi postala manekenka,« nam je dejala, še preden se je uvrstila na tako visoko mesto. »Saj veste, vsak dinar pride prav in zato sem odšla k fotografu modne revije, da mi je napravil nekaj fotografij. Z njimi sem se nameravala udeležiti natečaja za izbiro manekenke. Toda te slike so prišle v roke organizatorjem lepotnega tekmovanja. Fotografije so jim bile všeč. Povabili so me k sodelovanju. Nekaj časa sem premišljevala, tudi doma niso biti takoj navdušeni, da bi odšla na takšno tekmovanje. No, nazadnje sem se le odločila in na slovenskem tekmovanju na Bledu sem postala tretja najlepša Slovenka, na zveznem tekmovanju v Zagrebu pa prav tako tretja najlepša Jugoslovanka oziroma druga spremljevalka.«

Saša Zajc živi skupaj s starši v eni izmed ljubljanskih stolpnih, in je prodajalka konfekcije pri obrtnem podjetju »Obrtnik« iz Ljubljane.

»Se naprej bom prodajalka,« pravi skromna Saša, »le pot do manekenstva, priložnostnega seveda, bo verjetno malo krajša.«

J. Vetrovec

Mladi ljubljanski kotalkarji, ki so uspešno tekmovali v Angliji. Na sliki od leve: Binca Kristanova, Ziva Mejak, Mitja Sketa in Barbka Senk

Ljubljanski časopis Tedska tribuna organizira večkrat zelo domiselne akcije. Na sliki desno: Tekmovanje s starimi avtomobili je vzbudilo veliko senzacijo. Zelo zanimivo je bilo tudi, ko je sto žensk iz vseh krajev Slovenije obiskalo, z izkušnimi vodiči seveda, Triglav

Lep uspeh naših kotalkarjev v Angliji

Skupina kotalkarjev iz Slovenije, ki se je v oktobru udeležila svetovnega prvenstva v Birminghamu, Velika Britanija, si je priborila res lep uspeh. Letošnja jugoslovanska državna prvakinja Binca Kristanova, članica kluba Medveščak v Zagrebu, je med 23 tekmovalkami iz dvanajstih držav zasedla odlično šesto mesto. Pri tekmovalstvu v parih sta si pridobila osmo mesto mlada Ljubljančana Šketa in Senkova, člana ljubljanske Olimpije, enajsto mesto pa dvojica Korenič—Dermol, člana Rudarja iz Velenja.

V Mehiki dve zlati medalji za naša športnika

Na tretjem mednarodnem predolimpijskem športnem tednu v glavnem mestu Mehike sta se spet odlično izkazala dva prvaka jugoslovanskih športnikov — 19-letna atletinja Vera Nikolić iz Čuprije in telovadec Miro Cerar iz Ljubljane. Vera Nikolićeva je osvojila najvišje priznanje, zlato predolimpijsko kolajno v teku na 800 metrov, na katerem je premagala vrsto zelo znanih tekmovalk iz Amerike in Evrope. Telovadec Miro Cerar pa se je v finalu gimnastičnega sporeda na posameznih orodjih znova spoprijel z najboljšimi telovadci na svetu in znova pokazal, kaj zmore. Zlasti se je izkazal na posebej težavnem orodju — konju z ročaji. V tej disciplini je na svetovnem prvenstvu l. 1958 osvojil bronasto kolajno, v letih 1962 in 1966 pa je postal svetovni prvak, leta 1964 pa v Tokiu olimpijski zmagovalac.

Železarna »Skopje« poskusno obratuje

Ob svojem obisku v Makedoniji, je predsednik Tito 20. oktobra v Skopju simbolično prerezal trak, nakar so stekli stroji nove železarne »Skopje«, ki je s tem začela poskusno obratovati. Nova železarna spada med največje v naši državi. Predsednik Tito je novinarjem izjavil, da si ni predstavljal, da je železarna tako moderno urejena, čeprav mu je bilo znano, da so se strokovnjaki iz Makedonije zavzeli, da bi v železarni, ki so jo gradili, uvedli najsodobnejši tehnološki postopek za proizvodnjo jekla.

Neža Maurer

NOVEMBER

VSO NOČ SMO PUSTILI
GORETI LUČ PRED HIŠO:
DA BI VIDEL DEDEK,
ČE BI ŠE ŽIVEL,
PRITI K NAM.
POTRKAL BI NA VRATA
IN REKEL: »PRIŠEL SEM. DOBER DAN!«

DEDEK, DEDEK,
ZAKAJ SI TAKO DALEČ POKOPAN?

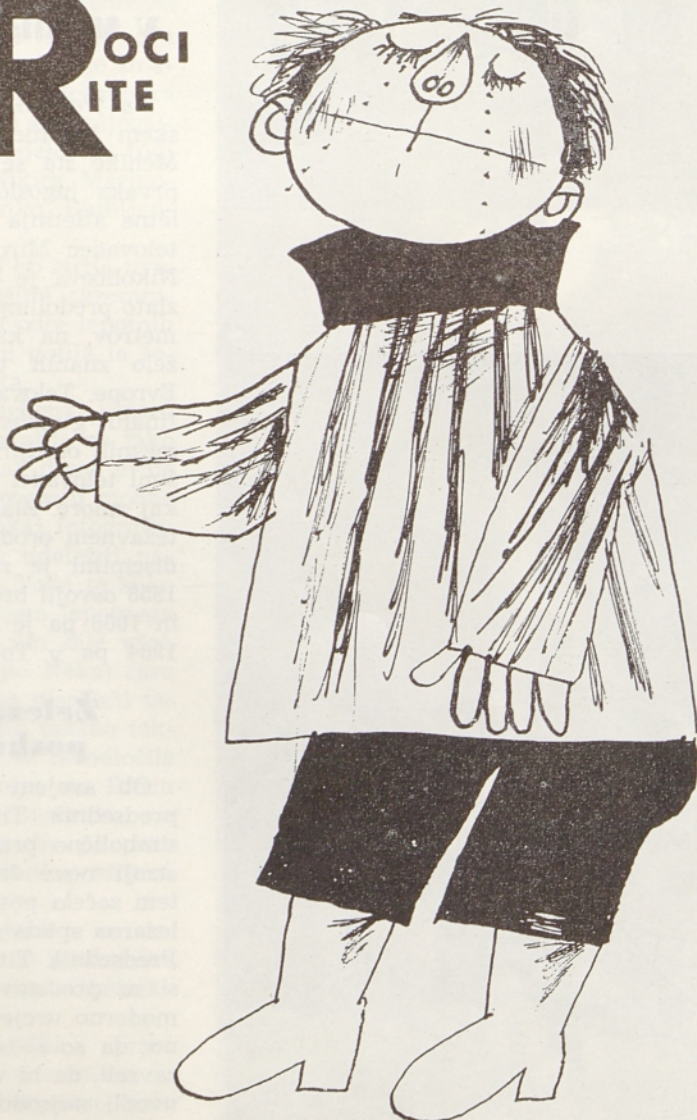
OT **R**OCI
BE **R**ITE

Črtomir Sinkovec:

UGANKA

ZVRHANA SKRINJICA
ŠKATLIC IN ŽIC,
IZ NJE PREPEVATA
TETKA IN STRIC.

(opis)

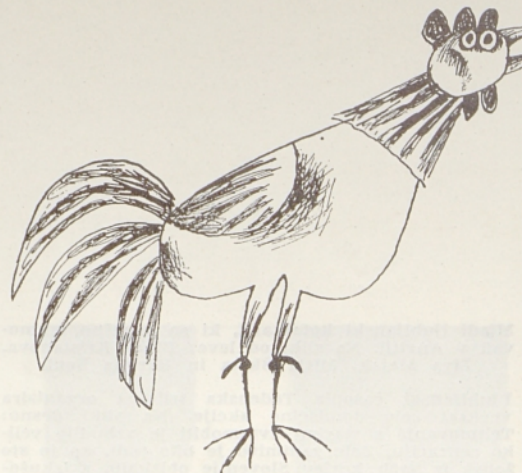

Tone Pavček:

DVA ANDREJA

DREJČEK-NEJČEK, MALI MOŽEK
VELIK KOMAJ TRI PEDI:
ČE SE CMERI, SE PRIMERI,
DA V SOLZAH SE IZGUBI.

KADAR PA ANDREJ SE SMEJE,
ZRASTE VELIK DO NEBA.
SONCE JAŠE, V DUŠE NAŠE
TROSI ČISTEGA ZLATA.

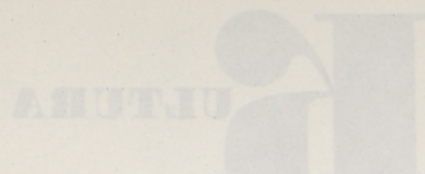

Pavel Golia:

LISICA IN PETELIN

(Po ljudski pesmi)

STOJI, STOJI STEZIČICA,
PO NJEJ HITI LISIČICA
IN KOKLIJINEGA SREČA SINČKA
S ČELADO RDEČO, PETELINČKA.
»KAKO SI LEP,« LISICA PRAVI,
»PO PERJU LEP IN PO POSTAVI
LE KAM SE TI TAKO MUDI?«
NAMESTO DA ODGOVORI,
ZAPOJE JI LEPO NA GLAS:
»JAZ K SVOJI JARČKI GREM V VAS.«
IN SPET LISICA: »SLIŠIŠ, TI,
KAKO PA TVOJA JARČKA SPI?«
PRIVZDIGNIL JE PERUT KOKOT
IN SVOJO GLAVO SKRIL ODSPOD.
»TAKO PA MOJA JARČKA SPI,«
PRIJAZNO JI ODGOVORI.
LISICA ROPARSKA ZVERINA
PA ŽE POGRABI PETELINA
IN K BREZI, KI JE BLIZU STALA,
NA SAPO VSO JE Z NJIM BEŽALA.
»VEŠ KAJ, LISICA MODRA TI,«
JI PETELINČEK GOVORI,
»LEPO ZAHVALI ZDAJ BOGA
ZA TAK KOS MLADEGA MESA!«
»RES, PRAV IMAŠ MOJ DRAGI,« PRAVI,
POD BELO BREZO SE USTAVI
IN DVIGNE TAČICE LISICA,
PETELIN PA KOT LAHNA PTICA
NA BELO BREZO ODLETI
IN JI Z DREVESA GOVORI:
»PRETKANA SI, A MALO UMNA,
ŠE MANJ POŠTENA IN POGUMNA.«
LISICA Z REPOM BREZO ŽAGA,
KROG SKAČE, NIČ JI NE POMAGA.
NAPOSLED LAČNA SE ODPRAVI
V SVOJO LISIČINO V GOŠČAVI,
A PETELINČEK KOKOTLJAJE
SE PROTI VASI K JARČKI MAJE.

Smiljan Rozman:

LE MONUMENT

Janko passait tous les jours devant le monument. A vrai dire ce n'était pas un véritable grand monument. C'était seulement un pilier de pierre, de la même hauteur que la clôture voisine. Devant le pilier il y avait un petit carré de fleurs. C'est pour qui Janko l'avait à peine aperçu. Mais en passant par la rue avant le jour des morts, il aperçut dans le carré de fleurs une petite lumière qui tremblotait. Il s'y avança, s'arrêta et lut: «Ici est tombé pour la liberté...» puis il lut le nom gravé dans la pierre. Et à la fin il lut l'année – 1944. A l'année Janko songea: «Comme cela est déjà loin. A ce moment-là, je n'étais pas encore au monde et mon papa et ma maman étaient encore enfants, comme moi maintenant. Mais ils doivent savoir comment ces gens sont tombés.» Il courut à la maison et interrogea son père.

Et, en vérité, son père lui raconta ce qui s'était alors passé dans la rue:

«C'était un jour froid et pluvieux lorsque des coups de feu se firent entendre dans la rue. Puis soudain ce fut le silence. Nous courûmes jusqu'à l'angle de la maison et regardâmes. La rue était vide, mais à la place où se trouve maintenant le monument, un homme gisait. Nous allâmes vers lui et nous nous arrê tâmes à quelques mètres de lui. Il était étendu, la tête sur l'asphalte et dans une main il serrait un revolver. A ce moment-là, des soldats allemands accoururent et nous chassèrent à la maison. Par la suite seulement nous apprîmes qui c'était. Un jeune partisan qui était venu voir ses parents. Mais quelqu'un l'avait trahi. Ils avaient voulu le capturer, il avait essayé de s'enfuir, mais une balle l'avait atteint à l'endroit où maintenant se trouve le monument.»

Janko acquiesca seulement de la tête et alla dans sa chambre. Il avait le cœur

gros. S'il avait encore demandé quelque chose à son père, il aurait certainement fondu en larmes. Mais il ne le voulait pas. L'après-midi, il alla en ville et dans une boutique il acheta une bougie et un bouquet de chrysanthèmes. Il les porta auprès du monument, posa le bouquet près des autres bouquets et alluma la bougie près des autres bougies qui palpitaient dans le crépuscule comme un essaim de vers luisants. Puis il songea: «Comme notre vie est facile maintenant. Nous allons à l'école, à la maison nous jouons et nous causons avec nos parents, tandis que ce garçon a été autrefois tué seulement parce qu'il voulait voir sa maman. Si seulement cela ne pouvait jamais plus être ainsi.»

Smiljan Rozman:

SPOMENIK

Janko je vsak dan hodil mimo spomenika. Pravzaprav to ni bil pravi veliki spomenik. Le kamnit steber, visok kot bližnja ograja. Pred stebrom pa majhna gredica rož. Zato ga je Janko komaj opazil. Ko pa je šel po ulici pred dnevom mrtvih, je zagledal na gredici trepetati drobno lučko. Stopil je tja, obstal in prebral: »Tukaj je padel za svobodo...« in potem je prebral v kamen vklesano ime. In nazadnje je prečital letnico 1944. Pri letnici se je Janko zamislil: »Kako daleč je že to. Takrat še na svetu nisem bil in moj očka in moja mama sta bila še otroka kot zdaj jaz. Toda gotovo vesta, kako so padli ti ljudje.«

In oče mu je res povedal, kaj se je takrat na ulici zgodilo:

»Mrzel deževen dan je bil, ko so se oglašili na ulici strelji. Potem pa je bila nenadoma tišina. Stekli smo do hišnega vogala in pogledali. Ulica je bila prazna, na mestu, kjer je zdaj spomenik, pa je ležal človek. Odšli smo proti njemu in se ustavili nekaj metrov vstran. Ležal je z glavo na asfaltu in v roki je stiskal revolver. Takrat so pridrveli nemški vojaki in nas nagnali domov. Potem šele smo zvedeli, kdo je bil. Mlad partizan, ki je obiskal svoje starše. Toda nekdo ga je izdal. Hoteli so ga prijeti, skušal je zbežati, na mestu, kjer je zdaj spomenik, pa ga je zadela krogla.«

Janko je samo prikimal in odšel v svojo sobo. Zelo mu je bilo hudo. Če bi še kaj vprašal očeta, bi gotovo zajokal. Tega pa ni hotel. Popoldne je šel v mesto in v trgovini kupil svečko in šopek krizantem. Oboje je nesel k spomeniku, položil šopek zraven drugih in prižgal svečko zraven drugih svečk, ki so utripale v mraku kot roj kresničk. Potem je pomislil: »Kako nam je zdaj lahko. V šolo hodimo, doma se igramo in pogovarjamo s starši, tega fanta pa so nekoč ustrelili samo zato, ker je hotel videti svojo mamo. Da bi le ne bilo nikdar več tako.«

Ob 29. novembru

PRIHAJA »NEVIDNI BATALJON«

o katerem smo že poročali

»Nevidni bataljon« je naslov novega slovenskega celovečernega filma. V proizvodnji podjetja Viba film iz Ljubljane ga je posnel režiser Jane Kavčič s svojo ekipo. Film so večidel posneli v Ptuj, nekaj pa v okolici in v starem delu Ljubljane. Snov je zajeta iz časa nemške okupacije pri nas. Njegovi glavni junaki so otroci. Poleg znanih igralcev kot so Miha Baloh, Milan Srdoč in Lojze Rozman, nastopa kar štirinajst otrok, med katerimi sta glavna junaka simpatična Klara Jankovičeva in Miha Derganc.

Pri nas smo posneli že precej filmov s tematiko, ki obravnava dogajanja med drugo svetovno vojno, ki je starejšim generacijam prizadela toliko gorja in hkrati pomenila del njihove krute stvarnosti, za sedanje generacije pa vse bolj postaja preteklost in zgodovina. V tej zgodovini imajo svoj delež tudi otroci, ki so v najtežjih letih med drugo svetovno vojno vneto in neustrašeno sodelovali v narodnoosvobodilni borbi kot partizanski kurirji in obveščevalci in drugače ter izpolnili številne odgovorne naloge, za kar so mnogi žrtvovali tudi svoja življenja.

Zgodba filma se odvija v okupiranem mestecu nekje na Slovenskem. Življenje se je na videz umirilo in ljudje se vedejo kot da so se sprijaznili s prisotnostjo tujca. V mestu deluje ilegalna skupina aktivistov, ki trenutno čaka večjo priložnost za akcijo. Ta molk in negibnost pa združi otroke, ki postanejo »nevidni bataljon« in začno delati okupatorju preglavice, kjer le najdejo priložnost. Mesto nenadoma oživi. Nemci postanejo negotovi in iščejo krivce. Negotovost se poloti tudi starejših ilegalcev, ki mislijo, da so te akcije le nemška provokacija. Nihče ne osumi otrok. Iz skupine jetnikov, ki delajo ob železniškem mostu, uspe enemu pobegniti. Začne se mrzlično iskanje. Pobeglega ujetnika iščejo Nemci, iščejo ga ilegalci, pa tudi »nevidni bataljon«, ki ga naposled najde izčrpanega v močvirju. Ko otroci spoznajo, da ga je treba spraviti od tod, saj so racije in preiskave vsak dan hujše, mu poma-

gajo, da se reši mimo straž na varno in v svobodo. Tako je »nevidni bataljon« opravil še eno nalogo, in s poslanim pismom, ki naj ga ubežnik odda partizanom, se zapriseže, da bo deloval zoper okupatorja.

»Film je akcijski,« pravi režiser Jane Kavčič, »in želim si, da bi ob njem uživali tako otroci od osmega leta naprej kot tudi odrasli. Prvi naj bi ga gledali kot indijanarico ali strip, drugi pa naj bi bili ves čas malce v skrbeh za te moje otroke, ki se tako pogumno upirajo nasilju in rešujejo pravico.«

Krstna predstava filma »Nevidni bataljon« je bila 29. novembra v Ptuj, nato pa je obiskal Ljubljano.

R. V.

Slovenščina v svetu

Slavistični oddelek na ljubljanski univerzi je preteklo poletje priredil seminar za tuje slaviste, profesorje slovenskega jezika in prevajalce iz slovenščine. Namen seminarja je bil seznaniti tuje slaviste iz najrazličnejših držav s slovenskim jezi-

kom, kulturo in literaturo. Tako srečanje je bilo letos že tretjič zapored. Predavanja so imeli profesorji ljubljanskega slavističnega oddelka; pomemben je bil predvsem kratek lektorat slovenskega jezika, ki ga je vodil prof. dr. Jože Toporišič (ki po naročilu Slovenske izseljenske matice pripravlja tudi učbenik slovenščine na ploščah). Številni lektorji slovenskega jezika na evropskih in drugih univerzah in literarni zgodovinarji pa so predavanjem z velikim zanimanjem sledili. Zanimanje za naš jezik v zadnjem času nenehno narašča, obenem pa tudi zanimanje za slovensko književnost, katere je vse čez prevajana v tuje jezike. Nekateri tuji prevajalci iz slovenščine, ki so se udeležili seminarja, so prevedli do sedaj že po deset in več slovenskih literarnih del, romanov, dramskih del in odlomkov iz slovenske poezije. Daleč najaktivnejši med vsemi so prevajalci iz slovanskih dežel.

Na papirnatih avionih

Takšen je naslov novega slovenskega filma režiserja Matjaža Klopčiča, ki je letos poleti uspešno zastopal slovensko kinematografijo na festivalu jugoslovanskega igranega filma v Pulju. Tam se je uvrstil na tretje mesto obenem s filmom »Breza« Ante Babaje. Glavna igralka, simpatična Snežana Nikšić, je prejela nagrado, snemalec filma Rudi Vavpotič pa je od žirije prejel pohvalno diplomu. Kritika in gledalci so film toplo sprejeli.

To je drugi celovečerni igrani film Matjaža Klopčiča. Oba sta bila posneta v letošnjem letu. Film »Na papirnatih avionih« je od prvega boljši, celovitejši filmski dosežek. Vsebina zajema preprosto ljubezensko zgodbo dveh mladih ljudi — fotografa in baletke, ki se po naključju seznanita in doživita zanos tople, resnične ljubezni, katera vnese v življenje obeh pomembno spremembo. Izpovedi o dragoce ni ljubezni je posvečen osrednji del filma, uokvirjen v čudovite pejsaže naših planin in sanjski polet nad strehami hiš stare Ljubljane.

Ob novi knjigi iz let trpljenja in borb »Slovenski izgnanci v Srbiji 1941–1945«

Letošnjo jesen je izšla nova slovenska knjiga, uredil jo je celjski učitelj, naš znani pesnik in pisatelj Fran Roš, izdala pa jo je mariborska založba »Obzorja«, ki jo vodi prof. Jože Košar. To je ena prvih slovenskih knjig, ki prikazuje veliko tragedijo slovenskega ljudstva v drugi svetovni vojni, ko je Hitler vdrl v naše kraje in je ukazal, naj gestapo poskrbi, da bo slovenska zemlja postala nemška. Zato je začela nemška okupacijska oblast izseljevati naše ljudi. Izselili so na tisoče slovenskih ljudi — kmete, delavce in inteligenco.

Prvi val slovenskih izgnancev — teh je bilo nekaj okrog 6000 — je bil poslan v Srbijo, ki je bila prav tako okupirana od nemške vojske.

Tam so preživeli med Srbi vsa vojna leta od junija 1941 do konca druge svetovne vojne v letu 1945. Založba »Obzorja« je prikazala življenje in trpljenje naših izgnancev ob prihodu Nemcev, v raznih taboriščih in po srbskih vaseh. Pri se-

stavi knjige je pomagalo uredniku Rošu, ki je napisal največ spominov, še kakih sto pregnancev in pregnank. Vsakdo opisuje eno izmed izseljenih skupin. Domala vsak Slovenec — doma in v tujini — je imel gotovo vsaj enega izgnanca v družini. Zato bo vsakdo rad segel po Roševi knjigi »Izgnanci«. Napisana je dokumentarno, a sočno. Objavlja tudi slike iz bednega življenja slovenskih pregnancev. Prvotno je bilo določeno, da bo knjiga »Izgnanci« obsegala 200 strani, zdaj se je razrasla na 520 strani. Kdor bo segel po knjigi, je ne bo odložil poprej, dokler je ne bo prebral do zadnje strani. Rošu so pomagali z gradivom tudi nekateri slovenski avtorji, tako pisatelj Anton Ingolič, pisatelj Oskar Hudales in drugi. Mnogim slovenskim izseljencem je znan Cvetko Kristan, požrtvovalen sodelavec Slovenske izseljenške matice. Pred leti je umrl, zapustil pa je bogate zapiske o slovenski koloniji Valjevo, kjer je živel kot izseljenec z rojaki Jeseničani. (Tudi avtor tega dopisa priobčuje v Roševi knjigi nekaj poglavij o izgnanstvu iz Litije in o življenju v Varvarinu ob Moravi.)

Jože Zupančič

Levo: Prizor iz novega Klopčičevega filma Na papirnatih avionih. Glavna igralka Polde Bibič in Snežana Nikšić

Jugoslovanska filmska igralka Milena Dravič je na filmskem festivalu v Benetkah prejela kot najbolj simpatična igralka zlato vrtnico, darilo italijanske revije Cinema

(Foto: Jože Znidaršič)

Veliko zanimanje za koncertne večere Slovenske filharmonije

»Zanimanje za vpis abonmajev je res razveseljivo,« se je pohvalil direktor Filharmonije, dirigent Ciril Cvetko.

Letos so razpisani trije različni abonmajski sporedi. Prvi je posvečen delom iz dobe baroka, drugi posega po slovanski glasbi, predvsem po slovanski romantiki, tretji pa teži na velikih koncertih s slavnimi interpreti. Posebno pozornost so posvetili organizaciji mladinskih koncertov, ki so že lani spet in spet napolnili koncertno dvorano. Za letošnje je za mladinski abonma pripravljenih šest koncertov z jasno načrtanim sporedom, ki naj mladim poslušalcem razkrije najznačilnejše glasbene oblike od pesmi, komornih del do koncertov in simfonij. Seveda ima mladina pri obiskovanju rednih in mladinskih koncertov velik popust.

Med imeni dirigentov, ki bodo vodili koncerte v letošnji sezoni, najdemo poleg domačih dirigentov vrsto velikih tujih mojstrov, ki so stalni gosti največjih koncertnih prireditev sveta, npr. Horst Föster, Carlo Zecchi, Edgard Deneux, Armando La Rosa Parodi in drugi.

Tudi med solisti so vpisana imena umetnikov, ki jih pozna ves svet: pianisti Heinz Medjmorac, Fu Tsong, Jerome Loewenthal, Andre Watts, violinist Ricardo Odnoposoff, čelist Radu Aldulescu, in poleg teh še vrsta domačih, nič manj slavnih imen: Dubravka Tomšič-Srebotnjakova, Aci Bertoncelj, Igor Ozim, Rok Klopčič, Dejan Bravničar in še nekaj drugih.

Poseben dogodek letošnje koncertne sezone je bilo gostovanje Los Angeles Philharmonic Orchestra, ki ga je vodil mojster Zubin Mehta in pa orkestra južnonemškega radia, ki ga vodi Müller — Kray. Oba orkestra sodita med najboljše ansamble na svetu.

Poleg abonmajskih koncertov se bodo zvrstili še trije izredni koncerti, na katerih bodo sodelovali tuji orkestri, zbori in solisti. Videmski simfonični orkester in zbor bo izvajal Monteverdija, reprezentativni zbor Češke filharmonije iz Prage bo z orkestrom Slovenske filharmonije in jugoslovanskimi solisti izvajal Dvořakovo »Stabat Mater«, slavni pianist Arturo Be-

nedetti pa bo z našim filharmoničnim orkestrom priredil Beethovnov večer.

Tako kot bodo tuji orkestri, dirigenti in solisti gostovali pri nas, je tudi orkester Slovenske filharmonije povabljen na gostovanje v tujino. Prav pred kratkim so se naši glasbeniki vrnili z uspelega gostovanja v Riminiju, Italija, kjer so v okviru mednarodnega glasbenega festivala izvedli dva koncertna večera. Kritiki so oba koncerta ocenili kot najuspelejše dogodek tega pomembnega mednarodnega festivala; celoten spored pa je posnela tudi italijanska televizija.

V prihodnjih mesecih sta v načrtu turneji po Italiji in Avstriji, prihodnjo jesen pa še na Češkoslovaškem in v Švici. Koncertni spored na teh gostovanjih je deloma naročen, deloma pa sestavljen po skupnem sporazumu.

Poleg nastopov v tujini, bo orkester Slovenske filharmonije priredil koncerte tudi v več slovenskih in jugoslovanskih mestih in pa koncerte v Trstu in Celovcu, ki so postali že tradicija.

Umrli je Vladimir Bartol

V začetku septembra je v Ljubljani po dolgi in mučni bolezni umrl slovenski pisatelj Vladimir Bartol. Po rodu je bil Tržačan, kjer je tudi končal gimnazijo, nato pa na ljubljanski univerzi filozofijo in prirodosnanstvo. Nato se je posvetil svobodnemu pisateljskemu ustvarjanju in nadaljeval študije v Parizu. Najprej je opozoril nase z dramo »Lopez«, ki je bila uprizorjena v ljubljanski »Drami«, tri leta za tem je izšla njegova zbirka novel »Al Araf«, še tri leta kasneje pa roman »Alamut«, ki je ob izidu vznemiril takratno slovensko kulturno sredino.

Po zadnji vojni se je Bartol vrnil v Trst, da bi pomagal obnavljati slovensko kulturno življenje. Sodeloval je pri tamkajšnjem »Ljudskem tedniku«, pri »Primorskem dnevniku« in pri reviji »Razgledi«. Kasneje, ko se je ponovno preselil v Ljubljano, je za »Primorski dnevnik« pisal zanimiva ljubljanska kulturna pisma. V slovenski književnosti pomeni Vladimir Bartol izjemno osebnost prav zaradi živahne fantazijske razgibanosti in iz globine zajemajočih pisateljskih misli. Njegova zapuščina, ki je ni malo, pa še čaka primerne obdelave.

Katka Zupančič

Jesenska

Pisani gozdi,
sinje nebo;
soncu mudi se
spat za goro.

Polja, vrtovi —
prazno je vse;
megla — ko sanja —
nad njimi se tke.

Ptičice pevke
več ne žgole;
v jatah velikih
na jug so odšle.

Zopet priroda
sklepa račune;
burja na rahlo
uglaša si strune.

(Iz knjige: Katka Zupančič: Slike iz vsakdanjega življenja. Izdala Prosvetna matica 1946)

Katka Zupančič

Izpod jarma

Zamrl je smeh in vrisk po naših selih,
besede nas težijo, v prsih kamenijo.
Molče bolest in gnev preliva se iz duš
v duše.
Edino naše revne, trudne, prazne roke še
težijo
jok nedolžnih, ki ne dojmijo gorja v celoti.

Vendar mučeni slovenski rod, obupati
nikar —
naj še tako se srce krči nad grobovi padlih
žrtev —
pripravljen stoj, da, ko zasvita se svobode
prvi žar,
zbereš svoje po vsem svetu razkropljene
ude
in izterjaš z našo srago in krvjo zapisane
pravice:
pravico do Slovenstva in Slovenske naše
grude!

(Odlomek iz pesmi objavljene v Ameriškem družinskem koledarju letnik 1942, na str. 3)

Umrla je pesnica in pisateljica Katka Zupančičeva

V življenju mnogokrat naletimo na nerazumljiva naključja in eno takšnih pretresljivih naključij je hotelo, da sta na isti dan, 12. septembra letos, čeprav daleč vsaksebi, legla v prezgodnji grob dva naša pomembna kulturna delavca na ameriških tleh, časnikar Frank Zaitz in pisateljica in pesnica Katka Zupančičeva. Ko smo se ta dan z žalostjo v srcih poslavljali na ljubljanskih Žalah od urednika Franka Zaitza, ki je po dolgih letih prišel obiskat svojo drago rodno Slovenijo, ne da bi slutil, da bo moral umreti, še preden mu bo izpolnjena vroča želja, ki ga je gnala prek morja — da bi videl in spoznal zdajšnji obraz domovine — isti dan je tam daleč v Ameriki zemlja sprejela v svoj večni objem Zaitzevo dolgoletno sodelavko Katko Zupančičevo.

Odšla sta dva izmed tistih pionirjev, ki so pred desetletji orali in sejali ledino, ki so požrtvovalno vselej in povsod poprijeli, da je njiva naše slovenske kulture v Ameriki tako plodno obrodila, na kar smo vsi tako ponosni.

Katka Zupančičeva, ki je umrla letos 8. septembra v bolnišnici v Los Gatos v Kaliforniji, se je rodila 17. septembra v Krajlju pri Črnomlju v Beli krajini. Postala je učiteljica. Leta 1923 je prišla s hčerko v Chicago, kjer se je že prej naselil njen mož Jakob Zupančič, znani kulturni delavec, nekdanji prvi urednik Mladinskega lista, urednik Glasa svobode, nekaj časa pomožni urednik Prosvete itd.

Med leti 1930 do 1935 je Katka s sedanjim urednikom Prosvete Louisom Benigerjem vodila slovensko šolo v Chicagu na področju društva Pioneer št. 559 SNPJ. Vneto je delala med mladino. Napisala je vrsto mladinskih iger, režirala in organizirala. Njene pesmi, črtice, članki itd. so dolgo vrsto let bogatile vsebino Mladinskega lista, Prosvete, Proletarca ter Ameriškega družinskega koledarja. Poznali smo jo tudi v domovini, kjer so bili v času med obema vojnama objavljeni njeni prispevki v socialističnem delavskem tisku. Zelo ustvarjalna je bila tudi kot slikarka in ilustratorica in je veliko svojih črtic sama ilustrirala.

Prosvetna matica v Chicagu je leta 1946 izdala zbirko njenih črtic in pesmi pod naslovom »Slike iz vsakdanjega življenja«. Ta naslov polno velja za večino njenih sestavkov. Življenje in delo preprostih ljudi, predvsem delavcev in kmetov, njihova razočaranja, spoznanja in verovanja so bila bogat vir, iz katerega je zajemala snov. Glasno in odločno je zazvenela njena pisana beseda, ko je med vojno krvavela zaslužnjena domovina. Trdno je verjela v zmago pravice, in to svojo vero povsod izpričevala.

Na straneh zgodovine slovenske kulture na ameriških tleh in v domovini bo svetlo zapisano njeno ime.

I. S.

BELGIJA

V slovo Antonu Kovšetu iz Belgije

Z žalostjo smo prejeli pismo našega naročnika, rojaka P. Špitala iz Vijshagena v Belgiji, v katerem nam je sporočil novico o smrti našega dolgoletnega naročnika in dopisnika **Antona Kovšeta** iz Winterslaga, ki je v septembru podlegel hudi dolgotrajni bolezni.

Pokojni je bil član in odbornik bivšega slovenskega društva Slavček v Belgiji. Bil je med najbolj prizadevnimi, ki so se trudili, da bi

društvo obstajalo čim delj in uspešno delovalo. Ko je prenehalo, je to bridko obžaloval, kakor vsi zavedni Slovenci. Dne 13. septembra so ga njegovi številni prijatelji in nekdanji delovni tovariši spremili na zadnji poti. Ob odprtem grobu se mu je poklonila v slovo tudi zastava nekdanjega društva Slavček.

V začetku letošnjega leta, dne 19. januarja nam je pisal pismo. Takrat nismo niti najmanj slutili, da se z njim poslavlja za vselej. Vsem na matici je zaželel sreče v novem letu 1967, ob robu pisma pa je pripisal:

»Tebe domovina, kakor si mi mila in draga, pa pozdravljam stokrat, tisočkrat, stotisočkrat!!! Obiskal bi te še rad — samo enkrat, samo enkrat, — zadnjikrat. A žal sem bolan, hudo bolan že šest let. Poljubljam te na kolenih, moja meni tako draga rodna gruda. Tvoj sin Anton te pozdravlja s solzami v očeh...«

Bridka, boleča slutnja je zvenela v teh besedah, ki se je žal uresničila.

Dragi rojak Anton, mirno spi in si odpočij tam daleč v tuji deželi. Daleč si od rodne grude, a nisi sam. Ljubeče roke tvojih domačih in tvojih prijateljev bodo rahljale prst na tvojem grobu in ti zasadile nanj slovenski nagelj in rožmarin. Mi, v domači deželi, pa bomo obiskovali tvoj grob s svetlo mislijo spomina.

FRANCIJA

Naše najstarejše društvo na Lotarinškem

Zelo dolgčas mi je bilo letos, ko so bili drugi v domovini na obisku, saj mi je že kar v navadi, da vsako leto obiščem rodni kraj in sorodnike. No, letos me je nadomestoval moj mlajši brat, ki je bil prvikrat po 38 letih v svojem rodnom kraju. Zelo mu je bilo vse všeč in nam je imel dosti povedati, ko se je vrnil.

Ker doslej menda še nihče ni ničesar sporočil o našem društvu sv. Barbare, vam pišem jaz, čeprav se že leto nagiba h koncu. Naše

Krist Stokel s predstavniki Kluba slovenskih upokojencev iz Euclida, ko so mu predali spominsko plaketo

To so pa naše štiri generacije iz Merlebacha: naša ljuba Ivanka Urbasova s hčerko Štefko, poročeno Sušnik, vnukinjo Moniko, poročeno Klein iz Forbacha in pravnukoma — dečkom in deklico. Cestitamo

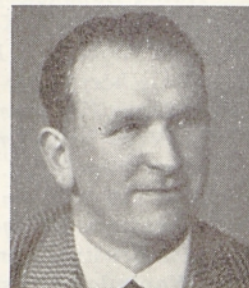
Pokojni Anton Kovše iz Winterslaga

ZDA

Usihajo korenine

Dne 10 avgusta letos je v Pittsburghu umrl slovenski zdravnik dr. F. J. Arch, ki je doprinesel pomemben delež k dejavnosti znane slovenske organizacije Ameriške bratske zveze, pri kateri je delal 38 let. Bil je vrhovni zdravnik te organizacije, Hrvatske bratske zajednice in nekaj časa tudi SNPJ. Bil je ustanovitelj in prvi predsednik odbora, ki prireja v Pittsburghu Slovenski dan. Letos 30. julija se je še udeležil slavlja 25-letnice Ameriško-slovenskega dneva. F. J. Arch je bil rojen v Pittsburghu, njegovi starši pa so bili doma iz Leskovca pri Krškem. Za njim žaluje soproga, trije sinovi in devet hčera.

Septembra so v Clevelandu pokopali zavednega delavskega borca Josepha Jaucha, ki je dosegel visoko starost 89 let. Doma je bil iz Škofje Loke. V Clevelandu zapušča hčerko Violo in brata, znanega zdravnika Franka J. Kerna. Pokojni je bil po poklicu mizar. Ze kot vajenec je prepotoval precejšnji del rojstne dežele, delal je na Avstrijskem in Tirolskem ter se končno znašel v Ameriki. V borbi za obstanek je na lastni koži spoznal vse težave delovnega človeka. Zato si je povsod odločno prizadeval za izboljšanje položaja delavcev. Vse od prihoda v ZDA je bil član kluba Jugoslovanske socialistične zveze,

v kateri je bil zelo delaven. Pisal je v Proletarca in druge delavske liste. Enkrat je celo kandidiral na socialistični listi za mestnega svetovalca 23. okraja. Zelo prizadeven je bil pri zbiranju sredstev za stavkujoče premogovne delavce v državi Ohio in Pennsylvaniji v času krize. Živo je sodeloval pri republikanskem združenju, pri Cankarjevi ustanovi, SANS, bil je podporni član pevskega zbora Zarje itd. V zadnjih letih pa se je zlasti udeleževal v klubu mestnih upokojencev — Golden Age Club.

Slovenski zdravnik — šef bolnišnice

V Lorainu, Ohio je bil nedavno imenovan za šefa bolnišnice Lorain Community slovenski zdravnik dr. Tomaž Sfiligoj. Dr. Sfiligoj je sin slovenskih staršev. Rojen je bil v Clevelandu, diplomiral pa je na medicinski fakulteti Western Reserve. Letos je bil nagradjen od Ameriškega društva za raziskovanje bolezni srca za sodelovanje in za prispevek pri raziskovanju in preprečevanju revmatične mrzlice.

Barbara Turkovich Miss SNPJ za leto 1968

Na proslavi dneva Slovenske narodne podporne jednote so letos izmed 21 deklet, ki so tekmovala, izbrali simpatično Barbaro Turkovich iz Clevelanda. To je po vrsti dvanajsta naša lepota. Prvo Miss SNPJ so izvolili leta 1957. Takrat je bila izvoljena zlatolasa Marilyn Turki iz Strabane, Pa. V naslednjih letih so ji sledile: Janet Snyder iz Willock, Pa., Marie Tome iz Chicago, Ill., Nancy Sleber iz Herminie Pa., Sandra Ogrin iz Waukegana, Ill., Gail Nachtigal iz Clevelanda, O., Ruth Butkovich iz Lyons Ill., Karen Solomen iz Herminie Pa., Elaine Kvartich iz Sygana Pa., Nancy Skiba iz L. A. California in lani Linda Serro iz Herminie Pa. Izvoljeni Miss naše čestitke.

društvo je najstarejše na Lotarinškem in na to smo ponosni. Z uspešnim delom smo nekaj prihranili v društveni blagajni, da lahko podpiramo upokojence in bolne člane, ki jih je vse več, ker zdaj pri rudniku upokojijo tudi mlajše, ki so pokojninsko zavarovani. V letošnjem odboru društva sv. Barbare so: predsednik Anton Pribošek, drugi predsednik Jaka Štriker, tajnik Stanko Gošek in blagajnik Danijel Tušar.

Ivan Pribošek, St. Avold, Francija

Moj štirinajsti obisk

Štirinajsti sem imel letos srečo, da sem bil med vami matičarji, zaporedoma, to je od leta 1954 do leta 1967. Nekaj vam bom zaupal, čeprav mi morda ne boste verjeli. Moj letošnji obisk v domovini je bil namenjen predvsem mojim predragim »matičarjem«, da se srečamo, pogovorimo in da osebno poravnam dolgove za Rodno grudo in Slovenski izseljenski koledar. Drugi namen pa je bil, da izpolnim obljubo, ki sem jo dal, ko sva z ženo prvokrat obiskala domovino. Takrat so me v Novem mestu, mojem rodnem kraju, vprašali novinarji mojega Dolenjskega lista:

Vidimo, da ste veseli naše nove socialistične Jugoslavije in upamo, da boste še prišli. Odgovoril sem jim: »Odslej bova prihajala vsako leto. Kadar pa naju ne bo, verjemite, da bo edini vzrok, da sem onemogel.«

Sicer je bil moj letošnji obisk pri vas kratek, a zato so spomini tem lepši. Torej predragi v domovini, bodite pozdravljeni do prihodnjega svidenja..

Jože in Ani Martinčič iz Lensa

Svoji pokojni ženi v spomin

Dvainštirideset let že živim v Franciji, star pa sem zdaj devetinšestdeset let. Naročam plošči Gorenjski slavček in ploščo božičnih pesmi. Dal jih bom svoji hčerki, ki je bila rojena tu v Merlebachu, in je že mamica treh otrok, od katerih ima najstarejši 17 let, najmlajši pa 9 let. Z avtom so že obiskali Jugoslavijo. Bil so v Domžalah, od koder sem jaz doma, pa v Celju, Mariboru, Kopru in na Jadranu. Lepa Slovenija, moja draga rojstna dežela, jim je zelo všeč. Dne 14. oktobra sta minili dve leti, odkar mi je umrla žena. Prosim, da ji ob dnevu mrtvih posvetite tele moje vrstice: »Spominjamo se srečnih dni, ko si živela med nami. Zdaj si odšla od nas na tisto tiho domovanje, kjer mnogi spe nevzdravno spanje. Kjer minejo skrbi, težave, sreča in ljubezen. Počivaj mirno! V srcih naših bo večno živel tvoj spomin!«

Franc Narobe, Merlebach

Priznanje Kristu Stocklu

Kakor nam je sporočil publicist Frank Česen, so člani Kluba slovenskih upokojencev v Euclidu nedavno lepo počastili svojega predsednika Krista Stockla. Podarili so mu spominsko plaketo v priznanje za velike zasluge, ki ji hima za klub. Klub upokojencev v Euclidu, ki je bil ustanovljen pred šestimi leti, šteje 570 članov in je izmed petih klubov upokojencev v Clevelandu po številu članstva najmočnejši.

Klub zelo živahno deluje. Vsa leta se je boril za izboljšanje socialne in zdravstvene zaščite upokojencev in s tem v zvezi poslal tudi večkrat spomenice predsedniku ZDA, senatorjem in kongresnikom, prav tako je poslal spomenico za mir in proti vojni v Vietnamu. Klub priredi vsako leto po dve kulturni prireditvi in nenehno skrbi za družabno življenje članstva.

Jubilej Progresivnih Slovenk

Krožek št. 9 Progresivnih Slovenk v Chicagu, ki je izmed največjih in zelo znan po svoji delavnosti, je letos 1. oktobra praznoval dvajsetletnico ustanovitve. Tudi v domovini je ime tega krožka naših vrlih Progresivnih Slovenk še posebej zapisano, zlasti se ga spominjamo iz prvih povojnih let in njegovih številnih tako uspešnih akcij za pomoč slepi mladini, pa številnim našim šolam in bolnišnicam. Enako zavzeto so sodelovale, ko je bilo treba podpreti borbo proti raku, jetiki itd. v ZDA. Na jubilejnem slavlju, ki so ga imele 1. oktobra v Havličkovi dvorani, je nastopil pevski zbor Zarja iz Clevelanda, moški pevski zbor Prešeren, razni znani solisti in godba Franka Građiška. K jubileju tudi naše uredništvo iskreno čestita!

VPRAŠANJA ? ODGOVORI

Izplačilo pokojnine po umrli materi

Moja mati G. M. je leta 1963 prišla v Francijo k meni, svoji hčerki, ki se zdaj obračam na vas z naslednjim vprašanjem:

Pri meni je mati živela 4 leta. Zadnji dve leti je bila paralizirana zaradi možganske kapi in pokojnina, ki jo je prejemale iz Jugoslavije, ni zadostovala niti za hrano, kaj šele za zdravlila in zdravnika. Vse stroške sem morala plačevati jaz iz svojega. Mati je 20 let delala v rudniku Trbovlje, bila je krvodajalka in trikrat udarnica. Sedaj, 5. julija je umrla. Mrtvaški list sem 11. julija poslala v Beograd na tisto banko, ki pošilja denar v inozemstvo, vendar doslej nisem dobila nobenega odgovora. Imam še sedaj stroške in jih bom morala še dolgo odplačevati. Tukaj mi pravijo, da pripada njena pokojnina za čas, ko je še živela, meni, ne vem pa, kam naj se obrnem, da jo bom dobila.

T. P., Stiring Wendel, Francija

Glede na pojasnilo, ki smo ga dobili od Republiškega zavoda za socialno zavarovanje, vam svetujemo, da pošljete Zveznemu zavodu za socialno zavarovanje v Beograd in ne na banko, mrliški list vaše pok. matere in dokument o tem, da ste njen dedič. Obenem napravite prošnjo, da vam pokojnino vaše matere za čas do njene smrti nakažejo na vaš naslov.

Priznanje rudarske kvalifikacije v tujini

Ko sem prišel v Nemčijo, sem dal uradno prevesti iz slovenščine v nemščino spričevalo o opravljenem strokovnem izpitu za naziv učnega kopača rudarske stroke in spričevalo o opravljenem strokovnem izpitu kvalificiranega delavca za poklic kopača na površinskem odkopu in jami. Oba izpita sem položil v Jugoslaviji leta 1953 in 1956. Leta 1958, ko sem bil v Nemčiji sprejet v delovno razmerje za učnega kopača, sem obe spričevali predložil obratnemu vodstvu. Kasneje sem občutil, da se mi dela krivica in sem se pritožil na sindikatu v Hammu, vendar brez uspeha. Povedali so mi, da po zakonu mojih spričeval ne morejo priznati. Za dosego pokojnine sem hotel opraviti še 5 let delovne dobe in med tem sem leta 1960 opravil tudi v Nemčiji kopaški izpit. Že dve leti pa nisem več rudar.

Ali naj že sedaj prijavim svojo delovno dobo, ali naj to napravim neposredno pred upokojitvijo? In kaj menite v zvezi s priznanjem kvalifikacije posebno za čas od leta 1958 do 1960? Za odgovor se vam že vnaprej zahvaljujem.

A. P., Bergkamen, Nemčija

Pravilno ste naredili, da ste opravili tudi v Nemčiji kopaški izpit. Ker Jugoslavija nima z Nemčijo nobene zadevne pogodbe, odločajo nemški organi o tem, ali priznajo jugoslovanske šole, tečaje in izpite kot enakovredne svojim šolam, tečajem in izpitom. Ker vaše kvalifikacije Nemci niso priznali, se tu ni dalo ničesar opraviti in je torej prav, da ste tečaj in izpit opravili tudi po nemških predpisih. S tem je tudi zadoščeno nemški pokojninski zakonodaji. Za jugoslovansko pokojnino pa bo seveda veljala kvalifikacija, ki ste jo pridobili po jugoslovanskih predpisih, ker se jugoslovanski delavci, zaposleni v tujini, še vedno upokojujejo po kvalifikacijskih osnovah.

Pokojninsko dobo boste lahko uveljavili v samem pokojninskem postopku in ni potrebno, da to delovno dobo uveljavljate posebej že sedaj kot aktiven delavec. Seveda pa morate imeti dokazila delodajalcev o vseh zaposlitvah, medtem ko bo potrdilo o socialnem zavarovanju priskrbel tisti zavod za socialno zavarovanje, pri katerem boste uveljavljali pokojnino.

Dr. Lev Svetek

Predpisi iz delovnega razmerja

V Avstriji sem zaposlen in sem naročen na mojo najbolj priljubljeno revijo Rodno grudo. V podjetju, kjer delam, pa imam težave zaradi odmere letnega dopusta. Kot mi je znano, mi po 9-mesečnem nepretrganem delu pripada 18 dni dopusta, kot piše tudi v vašem priročniku za delavce v Avstriji. V podjetju pa trdijo, da imamo pravico le do 15 delovnih dni, kar znaša 112 ur in pol. Zanima me, kako so oni prišli do takega števila ur, ko delamo dnevno po 10 ur (obvezno je 9 ur), kar bi po mojem zneslo 135 ur.

Ker nas je več takih prizadetih, vam bomo hvaležni za nasvet. Ali res ni v Vorarlbergu organa, ki bi to nadzoroval?

G. L., Mäder, Avstrija

Po kolektivni pogodbi, ki velja za gradbeno dejavnost, imajo delavci v Avstriji pravico od 18 dni dopusta potem, ko imajo v svoji delovni knjižici nalepljenih 46 znamkic. Če imate v delovni knjižici že nalepljenih toliko znamkic, se pri podjetju lahko sklicujete na omenjeno pravico po kolektivni pogodbi. Kolikor ne bi uspeli, vam svetujemo, da se pritožite pri sindikatu v podjetju in prosite, da se zavzame za vaše pravice. Svetujemo vam tudi, da se vključite tudi sami v sindikat, kolikor se še niste.

NAŠA BESEDA

O NAŠIH NAJKRAJŠIH BESEDAH

Ko pomensko samostojne besede povezujemo v stavke ali samo v večje skupine, imamo največkrat opravka tudi s kratkimi pomožnimi besedicami, ki jim pravimo **predlogi**. Pravih predlogov je v slovenščini samo okoli dvajset (**s, z, v, na, ob, po, od, do, iz** itd.), toda če bi vzeli svinčnik in npr. podčrtali na eni strani v časopisju vse predloge, bi videli, da jih kar mrgoli. Torej so kljub svoji »majhnosti in neznatnosti« v jeziku zelo pomembni, saj nam pomagajo ustvarjati med besedami, in s tem v zvezi tudi med realnimi predmeti, odnose, ki jih hočemo izraziti. Opažamo tudi, da se nam v rabi predlogov velikokrat zgodi, da omahujemo v izbiri tega ali onega, posebno kadar hočemo biti v pisanem jeziku čimbolj natančni.

Ze samo ime nam pove, da stojijo predlogi zmeraj pred samostojnimi besedami (pré-position). Samostalniki, pridevniki in zaimki, ki nastopajo v različnih povezavah, so le redko sami; sklanjavna beseda je vedno brez predloga le v imenovalniku. V tako imenovanih odvisnih sklonih se sicer pojavlja v nekaterih zvezah sama, največkrat pa s predlogom; v mestniku in orodniku je vedno obvezno povezana s predlogom.

Pravi predlogi so nesamostojne besede, kajti sami ne morejo izraziti nobenega celovitega pomena; svoj smisel in svojo vlogo dobijo le v zvezi s pomensko nadrejeno besedo. Zaradi te tesne povezanosti in zaradi svoje kratkosti — večinoma so namreč enozložni ali pa še to ne — niti nimajo svojega naglasa, temveč se tudi v izgovoru popolnoma spoji z nadrejeno besedo, tako da z njo tvorijo eno naglasno celoto. Praktično to pomeni, da moramo predloge izgovarjati v eni sapi z glavnimi besedami, torej **brezhíše, domésta, zlasní, vknjígi** itd.

Navadno v sproščenem govoru predloge pravilno povezujemo, pri branju in govorjenju v javnosti pa marsikdo nagiba k ločenemu izgovoru, ker ga moti pisava, ali pa hoče hitreje govoriti, kot more misliti. Pri slabo pismenih ljudeh (in neredko tudi v šolskih zvezkih) pa srečujemo tudi nasprotno napake, da namreč pišejo naravnost po izgovoru: npr. **zménój, zmámo, vmésto, ponjívi**.

Pa si na hitro še pogledimo, kako je z rabo predlogov v zvezi s krajevnimi imeni. Če potujemo v kakšno mesto ali deželo, ali če tam živimo, uporabljamo pred imenom navadno predlog **v**, redkeje tudi **na**; če pa hočemo povedati, da smo od tam doma ali da od tam prihajamo, uporabljamo kot nasprotje predlogu **v** predlog **iz**, predlogu **na** pa **s** ali **z** — pač glede na to, ali se začenja kraj z nezvenečim ali zvenečim glasom.

Gotovo ste že sami opazili, da kljub vsemu temu ni mogoče zanesljivo reči, pri katerih krajih uporabljamo **v** in pri katerih **na**. To je zares kar nerešljivo vprašanje! Vsi Slovenci se strinjamo s tem, da živi kdo na Bledu in da se je pripeljal z Bleda, toda kolikokrat kdo v kakšnem časopisu potoži, da se je razpasla napačna zveza, npr.: **Bil sem v Mostu na Soči** namesto **na Mostu** ali **Priselil se je iz Ptuja** namesto **s Ptuja** itd. Podobnih težav nimamo samo v slovenščini; priznati pa moramo, da na splošno nagibamo k temu, da hi za vse kraje, ki jih še nismo slišali ali brali v zvezi s predlogi, rekli ali zapisali raje **v** in **iz** kot pa **na** in **s, z**. Najbolj so pri tem prizadeti manjši kraji, za katere se ta tendenca (**v, iz**) marsikdaj križa z utrjeno navado, ki se je v stoletjih udomačila v bližnji okolici in ki je bila sprva največkrat tudi geografsko utemeljena. Zato se pogosto v osrednjem časopisju, radiu in televiziji pojavljajo napake v zvezi z doslednim posploševanjem predloga **v** in **iz** ob imenih, kjer je udomačen **na** in **s, z**. Tako pravijo npr. **v Celju** in okolici, da gredo **na** Teharje, na Proseniško, **na** Ponikvo, **na** Grobelno, **na** Polzelo, **na** Frankolovo, **na** Dobrno itd.; toda kje naj se o pravilnosti ali nepravilnosti teh zvez poučijo tisti, ki so doma na kakšnem čisto drugem koncu Slovenije?

Prav bi bilo, če bi predvsem upoštevali domače krajevne navade; da pa bi bilo to vsakomur dosegljivo, bi morali sestaviti seznam krajev, za katere je utrjena zveza **na** in **s, z**, ker je teh precej manj kot drugih. Nestalnost pa bo v veliko primerih še vedno ostala, ker za prenekateri kraj tudi v osrednji Sloveniji uporabljajo obe varianti (**z v** in **na**), npr. **v Zidanem mostu** — **na Zidanem mostu**.

S tem sem želel na vprašanje samo opozoriti; videli smo, kako zelo pomembne so v jeziku tudi drobne stvari. F. Jakopin

UČIMO SE SLOVENŠČINE

DANES PA NA MORJE!

Avtobus se je po strmih serpentinah spuščal proti morju. Globoko pod njimi se je zalesketal najprej skrajni konček zaliva, potem se je pokazala večja ploskev vodne gladine, še dalje na obzorju pa so potniki uzrli obris mesta Trsta.

Dedek in Ellen sta izstopila v Portorožu. »Tukaj bi pa kar ostala,« pravi Ellen in se navdušeno ozira naokoli. »Koliko cvetja je, in kakšne žive barve! Lepšega kraja ob morju še nisem videla!«

Stekla je na pomol; pri najbližjih stopnicah se je pognala k vodi. »Toplejša kot v jezeru,« je zadovoljno ugotovila sama pri sebi.

Ko je dedek počasi prišel na obalo in vnukinje ni takoj zagledal v množici odraslih in otrok, ga je zaskrbelo. Toda Ellen mu na vsem lepem priteče za hrbet in ga pocuka za rokav.

»Poslušaj, dedek, najprej bom plavala okrog pomola, potem se bom desetkrat spustila po toboganu, potem mi boš najel čoln in za konec mi boš naročil dva velika sladoleda!«

»Kaj bom pa jaz delal ves ta čas?

»Ah, kaj, kozarček si ga naroči in morda se boš lahko še s kom pomenil!«

SLOVENE FOR YOU

Arranged by Jelka Rebere

LET'S GO TO THE SEASIDE!

After a steep meandering, the bus descended to the sea, and deep bellow them the extreme end of the bay glittered, then appeared the bigger surface of the water. Further away on the horizon passengers caught sight of the town Triest.

Grandfather and Ellen got off in Portorož. "I would like to stay here," said Ellen enthusiastically looking around. "How many blossoms and what lively colours! I have never seen such a beautiful place at the seaside!"

She ran to the wharf; by the nearest steps she dashed to the water. "Warmer than in the lake," she satisfactorily assured herself.

When the grandfather slowly came to the shore and didn't see the granddaughter among the many grownups and children, he was alarmed. But suddenly Ellen came running behind him and tugged him at the sleeve.

"Listen, grandfather, first I am going to swim around the wharf, then I will slide down the sloping board ten times, then you'll hire a boat for me and finally you will order two big icecreams!"

"And what shall I do meanwhile?"

"Oh, have a glass of wine and may be you will chat to somebody!"

ADJECTIVE

Comparison

Most Slovene adjectives are comparable. We make the comparative and the superlative either by adding endings to the positive, i. e.

the inflected form, or by using the qualified form with bolj — manj (more — less), and najbolj — najmanj (most — least).

The inflected comparative form of adjectives is made by adding: 1. -ši, -ša, -še; 2. -ji, -ja, -je; 3. -ejši, -ejša, -ejše.

There are no strict bounds set to the use of these three endings. Thus an adjective may sometimes have a double comparative, with one or another ending. The sound pattern of the word or the number of its syllables are not reliable factors in a possible classification of adjectives. In consequence, the qualified form of comparison, which is easier and more reliable is preferred in colloquial speech more and more. Therefore we will give only a schematic summary of the inflected form.

In comparison it often comes to changes of consonants before the comparative suffixes: d : j hud — hujši (bad, angry, intense); g : ž drag — dražji (low); s : š visok — višji (high — higher), etc.

The comparative ending -ši is added to the positive form of some monosyllabic adjectives: lep, lep-ši (beautiful), slab, slab-ši (bad), hud, huj-ši, mlad, mlaj-ši (young), etc.

The comparative ending -ji is added to the positive of some adjectives ending in -ek, -ok: niz-ek, niž-ji; tež-ek, tež-ji (heavy); vis-ok, viš-ji (z : ž, s : š). Note: -ek, -ok is omitted in other degrees.

The comparative ending -ejši is added to some monosyllabic and two-syllabic adjectives as well as to many adjectives with more than two syllables: nov, nov-ejši (new); star, star-ejši (old); udoben, udobn-ejši (comfortable); sodoben, sodobn-ejši.

The superlative is formed by joining the comparative to the participle naj- : naj-viš-ji, naj-niž-ji, naj-lep-ši, naj-sodobn-ejši.

Some groups of adjectives have only the qualified form of comparison (if they are compared at all):

1. Adjectives ending in -ji, -ski, -ški: divji (wild), švedski, turški.
2. Adjectives denoting colors: črn, bolj (manj) črn, najbolj (najmanj) črn.

3. Adjectives denoting substance or material (usually nouns in English): lesen (wooden), jeklen (steel).

4. Some polysyllabic adjectives: usmiljen (compassionate), urejen (settled), etc.

Some adjectives have a more or less irregular comparison: velik — večji — največji (tall, great, large), majhen — manjši — najmanjši (small), dober — boljši — najboljši (good), dolg — daljši — najdaljši (long).

Comparison pattern:

Dedek je večji od Helene.
Dedek je večji kot (kakor) Helena.
(Grandfather is taller than Ellen.)

SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE

Adapté par Viktor Jesenik

ET AUJOURD'HUI À LA MER:

Par de raides virages l'autocar descendait vers la mer. Profondément au-dessous d'eux étincela d'abord le bout extrême du golfe, puis une plus grande surface de niveau d'eau se montra, et encore plus loin à l'horizon les voyageurs aperçurent les contours de la ville de Trieste.

Le grand-père et Hélène descendirent à Portorož. «Je resterais bien ici,» dit Hélène en se tournant à l'entour avec enthousiasme. «Combien de fleurs il y a, et quelles vives couleurs! Je n'ai probablement pas vu de plus beau lieu au bord de la mer!»

Elle courut sur la jetée; à l'escalier le plus proche elle s'élança vers l'eau. «Elle est plus chaude que dans le lac,» constata-t-elle avec satisfaction à part elle.

Lorsque le grand-père arriva lentement au rivage et qu'il n'aperçut pas aussitôt sa petite-fille dans la foule des adultes et

des enfants, il s'inquiéta. Mais Hélène arriva tout à coup en courant derrière son dos et le tira par la manche.

«Ecoute, grand-père, d'abord je nagerai autour de la jetée, puis je descendrai dix fois sur le toboggan, puis tu me loueras un canot et à la fin tu me commanderas deux grandes glaces!»

«Et qu'est-ce que je ferai, moi, pendant tout ce temps?»

«Eh quoi? Tu commanderas un verre et tu pourras peut-être encore faire la causette avec quelqu'un!»

Explication des mots et des formes

serpentina = ovinek — virage

spustiti, spuščati se — se laisser aller vers le bas, descendre

zalesketati se — se mettre à briller, étinceler

zaliv — golfe

daleč; dalje — loin; plus loin

obzorje n. — l'horizon

uzreti, zagledati — apercevoir

L'ADJECTIF

Comparaison

Comme les autres langues, le slovène aussi peut comparer la plupart des adjectifs. Pour la formation du comparatif et du superlatif il y a deux modes qui cependant ne confondent pas leurs fonds d'adjectifs particuliers. Le premier mode est synthétique, il se fait à l'aide de suffixes (lep, lepši, najlepši), le second est analytique ou descriptif (bolj ou najbolj + positif, ou en sens contraire manj ou najmanj + positif — ex.: črn, bolj črn, najbolj črn; manj črn, najmanj črn).

Pour la formation des comparatifs du genre synthétique, nous connaissons trois suffixes (au masc., fém. et neutre): 1. -ši, -ša, -še; 2. -ji, -ja, -je et 3. -ejši, -ejša, -ejše.

Pour l'emploi de ces trois suffixes il n'y a pas non plus de frontières nettement tracées; c'est pourquoi il existe pour un même adjectif parfois deux comparatifs, avec l'un et l'autre suffixe. La configuration vocale de l'adjectif et le nombre des syllabes ne sont pas toujours le fondement de la classification. Dans la langue parlée, à cause de cette instabilité même prévaut la comparaison analytique, qui est plus simple et plus sûre. Notre revue de la comparaison n'est donc que schématique.

À la comparaison nous rencontrons le changement des consonnes devant le suffixe du comparatif (d : j, g : ž, h : š, z : ž, s : š).

Certains adjectifs monosyllabiques forment le comparatif avec le suffixe -ši (lep, lep-ši; slab (mauvais, faible), slab-ši; hud (méchant), huj-ši; mlad, mlaj-ši).

Certains adjectifs qui se terminent déjà au positif par le suffixe -ek, -ok, forment le comparatif avec le suffixe -ji niz-ek (bas), niž-ji; tež-ek, tež-ji; vis-ok (haut), viš-ji).

Certains adjectifs monosyllabiques et dissyllabiques et un bon nombre d'adjectifs polysyllabiques forment le comparatif avec le suffixe -ejši (nov, nov-ejši; star, star-ejši; udoben, udobn-ejši; sodoben, sodobn-ejši).

Nous formons le superlatif en liant le comparatif avec la particule naj- (naj-viš-ji, naj-niž-ji, naj-lep-ši, naj-sodobn-ejši).

Nous faisons la comparaison de certains groupes d'adjectifs seulement analytiquement (si tant est que nous les comparions):

1. les adjectifs en -ji, -ski, -ški [divji (sauvage), švedski, turški],
2. les adjectifs qui désignent la couleur (črn, bolj črn, najbolj črn),
3. les adjectifs qui désignent la matière dont l'objet est fait [lesen (de bois), jeklen (d'acier)],
4. certains adjectifs polysyllabiques [usmiljen (charitable), urejen, etc.].

Quelques adjectifs ont une comparaison plus ou moins irrégulière (velik — večji, majhen — manjši, dober — boljši, dolg — daljši).

Voici deux modèles de comparaison:

Dedek je večji od Helene.

Dedek je večji kot (kakor) Helena.

DOMAČA VOJNA

Za veseli prizor »Domače vojne« niso potrebni posebni napotki. Mož in žena, miza in stol, časopis in svinčnik, malo igralskega daru in seveda čim več hvaležnih gledalcev.

PEPCA: (zase) 4 dol: igralna karta — as... 3 vodoravno: domača žival..

NA ODER PRIDE MOŽ LOJZE

LOJZE: Dober večer!

PEPCA: (odsotno) Dober večer... osel.

LOJZE: Kaaj?

PEPCA: 3 vodoravno: domača žival — osel.

LOJZE: A spet križanka. Samo te neumnosti ti gredo po glavi.

PEPCA: Kakšne neumnosti! Pri reševanju križank se človek izobrazí.

LOJZE: Že, že, samo vse ob svojem času... Kaj pa je za večerjo?

PEPCA: Postrv.

LOJZE: Res? Ni mogoče! To je pa res presenečenje! Ravno danes smo se v pisarni menili o ribah, no pa pridem domov — ribica v ponvi! Krasno!

PEPCA: 8 dol: al.

LOJZE: To je arabski žrebec, kajne?

PEPCA: Ne, začetnici slovenskega sklada.

LOJZE: Kaj?

LOJZE: No, in kje je postrv, ljubica?

PEPCA: Na 13 vodoravno.

LOJZE: Kaj?

PEPCA: 13 vodoravno: sladkovodna riba.

LOJZE: (razočarano) A tako? Torej nisi kupila ribe?

PEPCA: Kje imam pa čas, lepo te prosim?

LOJZE: Seveda, kje pa! Saj moraš ves dan: 8 dol, 7 tja, 4 dol, 13 tja — kot pri telovadbi. Smešno!

PEPCA: Nikar no! Ne pričenjaj spet. Ne bodi surov!

LOJZE: Ne, ne bom. A upam, da tudi večerja ni še vedno surova.

PEPCA: 17 dol...

LOJZE: Pepca, ljubica, srček moj zlati, ali bi lahko brez pismene prošnje dobil neko pojasnilo: kaj je z večerjo?

PEPCA: Kdo je že znašel strel Lovod?

LOJZE: Jezus Kristus!

PEPCA: Ne, Jezus Kristus ne bo. Prva črka je F.

LOJZE: Prosim te lepo, pusti križanko in pogrní mizo.

PEPCA: Ne bodi siten! Saj bom précej.

LOJZE: In kaj bomo jedli?

PEPCA: Krompir... 24 tja: južni sadež — ananas. Kar vzemi si ga, prosim. Na štedilniku je. Jaz ne bom jedla, nisem lačna.

LOJZE: To gre pa že čez vse meje! Zaradi teh neumnih, smešnih prekrizanih črtic se boš odpovedala jedi. Prosim te, odloži svinčnik in postavi večerjo na mizo.

PEPCA: Saj bom précej. Samo še tole... 17 vodoravno: mesto v Kanadi — Belmondo.

LOJZE: (razburjeno) Lepo te prosim!!!

PEPCA: Saj bom, no. Seveda, tebi bi padla krona z glave, če bi si sam postavil skledo na mizo. Ti pa tvoj — lepo te prosim.

LOJZE: Ne, ljubica! Ne zaradi sklede! Prav lahko sam postavim skledo na mizo, ne da bi mi padla krona z glave, čeprav sem že od leta 24 republikanec. Ampak trditi, da je Belmondo mesto v Kanadi, presega vse meje. Lepo te prosim!

PEPCA: Ni Belmondo? Pa na koncu bi se ujemalo. Konča se z O.

LOJZE: Marsikatera beseda se konča z O, pa ne pomeni mesta v Kanadi. Na primer oko.

PEPCA: Ne, oko pa sploh ni. Oko ima samo tri črke, jaz jih rabim pa 7.

LOJZE: Draga, naj te opozorim, da tudi kanadsko mesto Belmondo nima sedem črk, temveč osem.

PEPCA: (črkuje) B-e-l-m-o-n-d-o. Pa res. Osem jih je. Ampak na koncu se ujema, konča se z O.

LOJZE: Pokaži!

PEPCA: Na, poglej! 17 vodoravno: mesto v Kanadi.

LOJZE: Daj svinčnik!... Čakaj, mesto v Kanadi... Jasno — Toronto. Vse se ujema. Na koncu O, pa sedem črk. No, kar pogledajmo. 17 dol: zaničljiv izraz: teppec. Jasno. Vse se ujema. Mesto v Kanadi je torej Toronto, zapomni si to, ljubica. Belmondo pa je filmski igralec.

PEPCA: Ali boš krompir v solati ali prazenega.

LOJZE: 9 dol: kot 16 vodoravno. 16 vodoravno: kot 7 navpično.

PEPCA: Kakšen krompir želiš, prosim?

LOJZE: Čakaj malo! 7 navpično: kot 38 vodoravno.

PEPCA: Prosim te, ali sem še vredna odgovora ali ne?

LOJZE: Ne moti me no, prosim! Pri reševanju križank je potreben mir. 38 vo..

PEPCA: Vse, kar je prav! Ali naj do sodnega dne čakam na tvoj cenjeni odgovor? Kaaakšeen krooompiir?

LOJZE: (zakriči) Ne moti me, sliiiiš!!!!

PEPCA: Kaj te ne bi, saj tuliš kot kralj živali s tremi črkami!

LOJZE: Zapri že tisti del obraza s štirimi črkami!

PEPCA: Surovina! Ne bom več živela s tabo! K materi grem!

LOJZE: Pojdi! Kar pojdi že k temu tvojemu bližnjemu sorodniku s štirimi črkami. Bom imel vsaj mir, razumeš, mir — nasprotje od vojne s 3 črkami!

PEPCA: Zbogom! (Zaloputne vrata za sabo.)

Premor. Vstopi France.

FRANCE: Kaj pa je, Lojze? Kaj sta imela s Pepco. Po vsej hiši smo slišali vajino kričanje... Kaj pa tako čudno buljiš? Ti kaj manjka?

LOJZE: Ja.

FRANCE: Kaj pa?

LOJZE: 38 vodoravno.

FRANCE: Kaj?

LOJZE: 38 vodoravno: mirno sožitje dveh ljudi različnega spola s petimi črkami. Na jeziku sem imel, pa me je zmotila. Zdaj se pa ne morem spomniti.

FRANCE: Kako je napisano?

LOJZE: Mirno sožitje dveh ljudi različnega spola s petimi črkami.

FRANCE: To je — zakon, Lojze; z a k o n !

Frane Milčinski — Ježek

POGOVOR Z NAROČNIKI

Kramljali bi lahko zelo dolgo, če bi hoteli odgovoriti na vsa vaša, nam tako draga, pisma. Kadar je mapa došla pošte posebno zajetna, polna vaših lepih misli, želja, pripomb in opisov, se nam zdi, da ste med nami, da je naš urad poln, kot v sezoni obiskov. Vsi se zanimamo za vse kar pišete, s svojim delom pa vam dokazujemo, da mislimo na vas, dragi bralci Rodne grude po vsem svetu!

Posebno veseli smo seveda podobnih vrstic, kot jih je napisal v zadnjem pismu naš naročnik Anton JANKOVIČ:

— Sem naročnik lepe in koristne revije Rodna gruda že od začetka. Vedno je zanimiva, saj je prava svetovna vez med rojaki. Bival sem v Afriki in Maroku blizu sedeminštirideset let. Ker imam otroke v Franciji, sem se zdaj preselil tja in prosim, da mi pošljate revijo na nov naslov. Najlepše pozdravljam vse pri Izseljenski matici in vse naročnike naše revije, po vsem svetu, z zvestimi spomini na rodni kraj.

Se je podobnih stavkov v drugih pismih, vsem hvala zanje! Vsem vračamo pozdrave, še posebej pa naj to pot veljajo pozdravi našemu rojaku in stalnemu naročniku Rodne grude, Johnu DOBROVOLJCU iz North Chicaga, ki bo 2. decembra letos, slavil svoj 90. rojstni dan. Iskreno čestitamo, dragi rojak Dobrovoljec in želimo še mnogo, mnogo lepega, predvsem pa zdravlja!

Iz ZDA so nam poslali naročnine v zadnjem času naslednji naročniki:

Felix STRUMBEL, Anton SADAR, Ivan BIZJAK, John JERICH, Mary CEK, Carl SAMANICH, Julia NOVAK, Stan PLATOVSEK, Albina HORVAT, Alfred ZITNIK in Philip PROGAR, ki je poravnal naročnine za: Frances ROZMAN, Elizabeth AUGUSTIN, Johna JERGEL in Frances KORITNIK.

Iz Kanade:

Rose MAROLT, Frank NOVAK in Joseph SEME. Ludvik STEGU pa je poslal naročnine za sebe in za Iva BOŽIČA, Janka HUMARJA, Milana KRAVOSA in Viktorja GRLJA.

Iz FRANCIJE:

Albert KURONJA za Emmo CABROL, Anna MEK, Joseph INKRET, Cecilia VIPOTNIK.

Iz NEMČIJE:

Beba LJUBŠA, Jože ORESNIK, Amalia TEICHMEISTER in gospa KOŠIR iz Gladbecka.

Iz ŠVEDSKE:

Stanko KOROŠEC in Slavko KOREN.

Iz AVSTRIJE:

Jože VENGUST in Gabrijel LEŠNIK.

Iz AVSTRALIJE:

Pošiljanje naročnine

Najhitreje prejmemo naročnine od tistih rojakov, ki pošljejo denar, oziroma ČEK v priporočenem pismu. Tako obenem knjižimo prejem pisma in naročnine in pošto lahko sproti rešimo. Rojaki, ki prihajajo na obisk v Jugoslavijo (predvsem iz evropskih držav), povetini plačujejo naročnino sami ali prek svojih zastopnikov, OSEBNO na matici. Tudi to je pripravno, saj tako prejmejo blagajniško potrdilo, mi pa vplačila takoj vknjižimo v kartoteke.

Naročnina se lahko nakazuje tudi prek BANKE na naš devizni račun. Naslov:

BANQUE GENERALE LJUBLJANA

501-620-5-32040-10-4

Slovenska izseljenska matica

LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II.

OPOZORILO NAROČNIKOM IZ VZHODNIH DRŽAV: (ČSSR, Poljska, Bolgarija, Romunija, Madžarska, Vzhodna Nemčija, ZSSSR in druge). Naročnine lahko nakazujete prek vaših tamkajšnjih bank (v kraju, kjer živite) po dinarskih čekih, oziroma po nakazilih prek vaše banke v obračunskih dolarjih in sicer na naslov in številko:

BANQUE GENERALE LJUBLJANA

501-620-5-32040-30-4

Slovenska izseljenska matica

LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II.

TISKOVNI SKLAD

John Tomsic 1 \$, Anna Klun 5 \$, Helen Majer 10 \$, Mary Sadar 10 \$, John Spillar 10 \$, Charles Bogataj 2 \$, Jacob Cerar 1 \$, Ana Blažek 1 \$, Albert Krauland 1 \$, Jacob Ločniškar 1 \$, Thomas Kos 1 \$, Ivan Ručigaj 5 \$, Lojze Dular 2 \$, Michael Chandick 5 \$, Agnes Volk 2 \$, Jack Tomsic 10 \$, Frances Vidmar 1 \$, Angela Zaitz 5 \$, Philip Progar 1 \$, Miroslav Amon 4 \$, John Jergel 2 \$, Peter Verderber 2 \$, Anton Logar 1 \$, Julia Novak 0,50 \$, Anton Vatovec 1 \$, Helen Pellich 2 \$, Frank Stanjko —,02,— £, Tivoli Imports 5 can \$, Janez Dréar 5,25 can \$, Rose Marolt 1 can \$, Ivanka Janežič 75 bfr, Martin Kink 6 DM, Milan Marcijan 3 DM, Maria Schnell 3 DM, Jože Kurnig 30 DM in 3 Hfl Beba Ljubša 1 DM, France Mlakar 1 DM, Franc Kosmač 1 DM, Marija Ditmaier 5 DM, Jože Martinčič 10 NF, Alojz Gradišnik 5 NF, Jože Gabrovec 10 NF, Viktor Moltara 5 NF, Justi Selak 2 NF, Alois Moltara 20 NF, Marija Grandovec 10 NF, Ferdo Osojnik 0,50 Hfl, Slavko Koren 5 KRS; Božidar Breznik 2,50 N din, Anita Aeberhard 10,00 N din, Matija Pučko 2,50 N din, Alojz Stare 10,00 N din, Marija Grandovec 5,00 N din, Franc Nepužlan 25,00 N din, Frances Kobilica 12,50 N din, Franc Novšak 20,00 N din, Ivanka Zakošek 12,50 N din, Peter Zupančič 12,50 N din, Ivanka Zankar 22,50 N din, Anton Tratar 5,00 N din, Lojze Dular 50,00 N din, Štefan Šajn 10,00 N din, John Turk 10,00 N din, Josip Zupanc 2,50 N din.

Društvo Triglav iz Merlebacha je Slovenski izseljenski matici darovalo 100,00 FF, Slovenski otroci iz Belgije pa 50,00 N din.

VSEM SE NAJLEPŠE ZAHVALJUJEMO!

GORENJSKI SLAVČEK

Ali ste že slišali čudovito slovensko opero

„GORENJSKI SLAVČEK“, polno narodnih glasbenih motivov in lepih melodij?

Slovenska izseljenska matica

vam jo nudi na dveh long play ploščah. V svojem domu lahko slišite najboljše pevce in orkester ter zbor ljubljanske Opere. Ne zamudite izredne priložnosti. Plošči sta v lepem ovitku z gorskim motivom slikarja Pavlovca na naslovni strani, na ovitku pa je tudi tiskana vsebina opere v slovenskem in angleškem jeziku. Cena za obe plošči je s poštnino vred v monotekhniki 7.5, v stereo pa 8.5 USA dolarjev ali protivrednost v drugi valuti oziroma dinarjih.

Denar nakažite na naš tekoči račun BANQUE GENERALE Ljubljana 501-620-5-32040-10-4 ali pa v pismu s čekom na naslov: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

Rojaki, ki potujete po stari domovini in ostali Evropi, zapajte se nam!

»Transturist«

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

Centrala: LJUBLJANA, Titova 48/II. Tel. 313 366
telex AdriaAvio Ljubljana 31268

Poslovalnice: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Skofja Loka, Domžale, Piran

Podrobnejše informacije v ZDA pri August Kollander, Travel Bureau, 6419 St. Clair Ave. Cleveland 44103.

Zahtevajte prospekte!

Mestna galerija v Ljubljani

Mestni trg 5, poleg Magistrata

ima v svojih prostorih tudi prodajni prostor, v katerem so naprodaj umetniška dela vseh živečih slovenskih likovnih umetnikov

Želite podariti vašim sorodnikom
v Jugoslaviji

HLADILNIK?

Potem samo

BOSCH

Devizno plačilo za Deutsche Bank A. G. —
Filiale Stuttgart

v korist firme

ROBERT BOSCH GmbH, STUTTGART

Cene in ponudbe izvolite zahtevati pri:

avtotehna

Ljubljana

Titova 25

Zagreb

Petrinjska 51

Beograd

Galsworthyeva 23

JUGOSLOVANI V INOZEMSTVU!

Najbolj čitan jugoslovanski tednik

Vjesnik

u srijedu

prinaša vsak teden v posebni izdaji za naše državljane v inozemstvu:

- posebne dopise iz inozemstva,
- aktualna jugoslovanska dogajanja,
- kroniko z vseh kontinentov,
- odgovore na vaša vprašanja s področja prava, socialnega zavarovanja, carine itd.

Ce list ni v prodaji v vašem mestu, pišite na naslov:

»VJESNIK«

Zagreb

Odranska b. b.

Tekstil in konfekcija
za dom, delo
ali potovanje

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

PRI PLAČILU V DEVIZAH

IMATE POPUST

Največja specializirana detajlistična
tekstilna organizacija v Jugoslaviji

1867 - 1967

*Nestor slovenskega gledališča, Anton Verovšek kot Blaž Mozol
v Rokovnjačih*

Svetozar Banovec v vlogi vojvode v Verdijevelem Rigolettu

*Pokojna slovenska dramska igralka Avgusta Cerar-Danilova v vlogi
Jele v Vojnovičevem Ekvinočiju*

Deželno gledališče v Ljubljani.

V nedeljo 21. novembra 1869.

napravi

DRAMATIČNO DRUŠTVO

svojo drugo letošnjo predstavo:

nova Micka.

Kratkočasna igra s petjem v dveh aktih.

Ljubljani prvikrat leta 1790. igrani, predelal Dr. Janez Bleiweis.

Osobe:

Jaka, ropar
Micka, njegova žena
Andrej, Miška brat
Kmeturjak, mladi vdova

Sasheim
Windberg, njegov prijatelj
Glazek, pešakov prijatelj

Igralnice na koncih.

Dr. pr. 20.

Deželno gledališče v Ljubljani.

V nedeljo 10. oktobra 1869

napravi

DRAMATIČNO DRUŠTVO

svojo prvo letošnjo predstavo:

SLAVNOSTNI PR

er in lože 35 kr. Fantouil v portier

Ab

Sedeži

Hrvatska

DEŽELNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI.

V nedeljo 18. decembra 1870

napravi

DRAMATIČNO DRUŠTVO

svojo osmo letošnjo predstavo:

Matiček se ženi.

petjem in plesom v 5 dejanjih, ponaredil po francoski La folle
Anton Linhart

Nova opera.

V soboto, dne

Isče se

VEŠTA

Tobarski plemur

